

Programmabegroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030

1 oktober 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	6
Financieel perspectief	9
Programma's	15
1. Prettig wonen, leven en ondernemen.....	16
2. Levendige en veilige stad.....	34
3. Iedereen doet mee	56
4. Samen voor onze stad	80
5. Langjarig financieel gezond	94
Paragrafen	104
Bedrijfsvoering.....	105
Lokale heffingen	111
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	118
Onderhoud kapitaalgoederen	132
Financiering	139
Verbonden partijen	145
Grondbeleid	162
Subsidieplafonds.....	167
Wet open overheid	169
Financiële begroting.....	172
Overzicht van baten en lasten	173
Financiële positie	181
Uitgangspunten	185
Taakveldoverzicht.....	189
Bijlage 1: Financiële spelregels.....	193
Bijlage 2: Lijst met afkortingen.....	198

Voorwoord

“Doch al het voortreffelijke is even moeizaam als zeldzaam”

Spinoza

Voor u ligt de Programmabegroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2030. Dat is de eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode. In deze begroting zijn de afspraken uit het coalitie-akkoord ‘Met lef en realisme voor Culemborg’ verwerkt en blikken we vooruit op de uitdagingen waar de gemeente voor staat. Tegelijkertijd bouwt deze begroting ook voort op de lijn die de afgelopen jaren met de versterking van de planning en control is ingezet: transparantie in waar ons geld aan wordt besteed en wat we daarvoor gaan doen, leesbare teksten en een duurzaam financieel gezond perspectief.

De uitdagingen voor Culemborg blijven de komende jaren onverminderd groot. We bouwen voort op de kracht van Culemborg als compacte stad met een eigen karakter. Een stad waar mensen prettig wonen, ondernemen, elkaar ontmoeten en naar elkaar omzien. Culemborg staat voor grote opgaven. We bouwen woningen voor nieuwe generaties inwoners, investeren in een toekomstbestendig energiesysteem, werken aan veilige en aantrekkelijke wijken, versterken de sociale basis en zorgen ervoor dat inwoners die ondersteuning nodig hebben daarop kunnen blijven rekenen. Ook investeren we in de kwaliteit van onze openbare ruimte, onze scholen, sportvoorzieningen en maatschappelijke accommodaties.

We zijn ons bewust van de grenzen van onze financiële mogelijkheden en van de onzekerheden die de komende jaren op gemeenten afkomen. Culemborg heeft, net als vele andere gemeenten om ons heen, te maken met stijgende kosten, een krappe arbeidsmarkt, toenemende druk op voorzieningen en onzekerheid over toekomstige bijdragen van het Rijk. Juist daarom hebben we ervoor gekozen om deze begroting te baseren op realistische keuzes, uitvoerbare plannen en een gezonde financiële basis.

Realistische ramingen

Vorig jaar was in de begroting een stevige winstwaarschuwing opgenomen, onder andere omdat onze financiële conditie moest worden versterkt en omdat er in de komende jaren veel geld nodig is voor stijgende kosten voor onze gemeentelijke voorzieningen. Het doet ons goed om uw raad een begroting te kunnen presenteren waarin we die stijgende kosten niet alleen in beeld hebben gebracht, maar ook hebben kunnen voorzien van een budget. We hebben er realistische ramingen in opgenomen voor het beheer, onderhoud en de vervanging van groen, wegen, vastgoed en sportaccommodaties, vooruitlopend op de besluitvorming hierover. Ook investeren we in de uitvoering van onze wettelijke taken in de uitvoering, zoals het sociaal domein.

Met andere woorden: het is gelukt om de opgaven uit de vorige begroting een plek te geven. Daarmee presenteren we de raad een robuuste begroting.

Want ondertussen laten de kengetallen van onze financiële conditie zien dat Culemborg er op dit moment financieel gezond voor staat. Onze weerbaarheid is op orde en de risico's zijn beheersbaar. Wel neemt de financiële ruimte af door een stijgende schuldenlast en een beperkte structurele exploitatieruimte in de eerste jaren van deze begroting. Daarom blijven we kritisch sturen op een duurzaam gezonde financiële huishouding, zodat we ook in de toekomst kunnen investeren in de ontwikkeling van onze stad en onze inwoners.

Lastige keuzes

Het is niet gemakkelijk om een begroting te presenteren terwijl onze inkomsten uit het Gemeentefonds nog steeds onzeker zijn en onvoldoende meebewegen met de daadwerkelijke inflatie. We hebben in de begroting budgetten kunnen opnemen waarmee we de komende jaren investeren in de basis van onze stad én leggen die begroting structureel sluitend aan u voor. Dat is mogelijk gemaakt door een aantal lastige keuzes. Net als voorgaande jaren zijn er alleen noodzakelijke ontwikkelingen in deze begroting voorzien van een raming. Daarnaast zetten we twee instrumenten in die het Rijk en de provincie in hun toezichtsrol mogelijk maken voor gemeenten die structurele tekorten hebben, maar incidentele overschotten: we zetten een deel van onze vrije reserves in en anticiperen op vertragingen in investeringen. We verlagen voor de komende jaren het subsidieplafond. En ten slotte passen we in deze begroting onze systematiek van ozb-heffing aan: het bedrag dat de Rijksoverheid verwacht dat wij innen via de ozb, gaan we daadwerkelijk innen via de ozb. Dat is nodig om de komende jaren voldoende ruimte te houden voor noodzakelijke uitgaven.

Het financieel perspectief laat zien dat de basis financieel gezien steeds meer op orde raakt en de uitkomst lijkt in grote lijnen positief. Maar omdat er nog steeds grote financiële uitdagingen zijn, stellen we in deze begroting wel voor om opnieuw een stap te zetten in de meerjarige ombuigingsoperatie en voor de volgende kadernota opnieuw ombuigingen voor de begroting uit te werken. De komende tijd werken we daarvoor een proces uit. We verwachten opnieuw scherpere keuzes te moeten maken om ook op langere termijn een duurzaam financieel gezonde gemeente te blijven.

Een nieuwe opzet van de begroting

In overleg met de auditcommissie is de indeling van de begroting aan het begin van deze nieuwe raads- en bestuursperiode aangepast. De nieuwe indeling in vijf programma's met opgefriste thema's sluit beter aan bij de maatschappelijke opgaven van deze tijd en bij de ambities voor de komende jaren. De verbinding tussen doelen, activiteiten en middelen is versterkt, waardoor duidelijker zichtbaar wordt welke resultaten we willen bereiken voor onze inwoners en welke financiën daarmee gemoeid zijn. Met deze begroting zetten we een stap naar een meer inzichtelijke en toekomstgerichte planning- en controlcyclus, die de raad beter ondersteunt in zijn kaderstellende en controlerende rol en die tegelijkertijd voor inwoners beter leesbaar is.

Vertrouwen in de toekomst

Ondanks de onzekerheden hebben we deze begroting vol vertrouwen opgesteld. Culemborg heeft in het verleden vaker laten zien weerbaar te zijn in onzekere tijden. Met lef waar dat nodig is. Met realisme waar dat verstandig is. En met een blijvend vertrouwen in de veerkracht van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en verenigingen.

Samen bouwen we verder aan een Culemborg dat aantrekkelijk, betrokken, duurzaam en financieel gezond blijft. Voor vandaag én voor de generaties die na ons komen.

Het college van burgemeester en wethouders van Culemborg.

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat uit twee hoofdonderdelen: de beleidsbegroting en de financiële begroting. Samen geven die inzicht in de maatschappelijke opgaven waar de gemeente voor staat, de doelen die we willen bereiken, de activiteiten die we daarvoor uitvoeren en de financiële middelen die daarvoor beschikbaar zijn.

De beleidsbegroting

De beleidsbegroting vormt het inhoudelijke deel van deze programmabegroting. Naast het voorwoord en het financieel perspectief bestaat dit deel uit het programmaplan en de verplichte paragrafen.

Vijf programma's

Met ingang van deze begroting is gekozen voor een nieuwe programma-indeling. De vijf programma's sluiten aan bij de indeling van het Coalitieakkoord 2026-2030 'Met lef en realisme voor Culemborg'. Onderwerpen die inhoudelijk samenhangen staan hierdoor dichterbij elkaar, wat meer samenhang brengt tussen beleid, uitvoering en financiën.

De eerste vier programma's bevatten de inhoudelijke beleidsdoelen van de gemeente en zijn onderverdeeld in thema's. Het vijfde programma bevat de financiële uitgangspunten, kaders en ontwikkelingen die bijdragen aan een duurzaam gezonde financiële positie van de gemeente.

1. Prettig wonen, leven en ondernemen	2. Levendige en veilige stad	3. Iedereen doet mee	4. Samen voor onze stad	5. Langjarig financieel gezond
1.1 Wonen en bouwen 1.2 Energie- en warmtetransitie 1.3 Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren 1.4 Economie en ondernemers-klimaat 1.5 Toerisme en recreatie	2.1 Fysieke leefomgeving 2.2 Klimaatadaptatie 2.3 Sport 2.4 Kunst en cultuur 2.5 Cultureel erfgoed 2.6 Openbare orde en veiligheid 2.7 Weerbaarheid en crisisbeheersing	3.1 Sociaal team 3.2 Opgroeien 3.3 Gezondheid 3.4 Samen leven en ondersteunen 3.5 Rondkomen 3.6 Werk en maatschappelijke bijdrage 3.7 Wonen voor doelgroepen 3.8 Onderwijs	4.1 Dienstverlening, participatie en communicatie 4.2 Wijkgericht werken 4.3 Bestuur en samenwerking 4.4 Ambtelijke organisatie	

Alle programma's zijn volgens dezelfde structuur opgebouwd.

Visie

Ieder programma begint met een visie op het betreffende beleidsterrein. Deze visie beschrijft de ambities en de richting die wij de komende jaren willen volgen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Per thema beschrijven we welke maatschappelijke doelen wij nastreven (wat willen we bereiken) en welke activiteiten we uitvoeren om deze doelen te realiseren (wat gaan we daarvoor doen).

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

Na de thematische uitwerking worden ontwikkelingen beschreven die voor het programma van belang zijn, maar niet binnen één specifiek thema vallen.

Wat is de betrokkenheid van verbonden partijen?

Per programma wordt toegelicht welke verbonden partijen bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen en welke rol zij daarbij vervullen.

Indicatoren

Om de voortgang en resultaten zichtbaar te maken zijn per programma indicatoren opgenomen. Dit betreft zowel wettelijk verplichte indicatoren als gemeentelijke beleidsindicatoren die aanvullend inzicht geven in de ontwikkeling van onze beleidsdoelen. Waar mogelijk en relevant kijken deze indicatoren vooruit naar de begrotingsperiode. Waar dat niet mogelijk is, worden de meest recente gerealiseerde cijfers weergegeven om ontwikkelingen over meerdere jaren inzichtelijk te maken.

Actueel beleid en regelgeving

Vervolgens geven we een overzicht van de belangrijkste beleidsdocumenten en de relevante wettelijke kaders die van toepassing zijn op het programma.

Wat mag het kosten?

Bij ieder programma is aangegeven welke baten en lasten samenhangen met de uitvoering van het beleid. Hiermee beantwoorden we de derde W-vraag: Wat mag het kosten?

Wat gaan we investeren?

Per programma is tevens inzicht opgenomen in de belangrijkste investeringen die bijdragen aan de realisatie van de gemeentelijke ambities.

Paragrafen: een dwarsdoorsnede van de begroting

Naast de programma's bevat de beleidsbegroting negen paragrafen. Deze geven een programma-overstijgend beeld van onderwerpen die van belang zijn voor de financiële positie, het beheer en de bedrijfsvoering van de gemeente.

De paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting en gaan in op diverse, deels wettelijk verplichte, thema's. Zo wordt onder meer aandacht besteed aan de bedrijfsvoering, lokale heffingen, risicobeheersing, het onderhoud van gemeentelijke kapitaalgoederen, financiering, verbonden partijen, grondbeleid, subsidieplafonds en de uitvoering van de Wet open overheid. Deze onderwerpen zijn vaak niet toe te rekenen aan één specifiek programma, maar zijn wel van belang voor de gemeente als geheel.

Voor verschillende paragrafen geldt dat de raad met het vaststellen van de begroting tevens de daarin opgenomen beleidsuitgangspunten vaststelt.

De financiële begroting

De financiële begroting bevat de financiële uitwerking van het beleid en bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten;
- de uiteenzetting van de financiële positie;
- de financiële uitgangspunten van de begroting;
- het taakveldenoverzicht.

Het overzicht van baten en lasten vormt de financiële samenvatting van alle programma's.

De uiteenzetting van de financiële positie geeft inzicht in de financiële gezondheid van de gemeente en de ontwikkeling daarvan gedurende de begrotingsperiode.

Het taakveldenoverzicht biedt een aanvullende weergave van de baten en lasten op het niveau van de BBV-taakvelden. In dit overzicht zijn naast de begroting 2027 ook de gerealiseerde cijfers over 2025 en de begroting 2026 opgenomen. Hierdoor kunnen de financiële ontwikkelingen per taakveld over meerdere jaren worden gevolgd en kunnen bedragen beter met elkaar worden vergeleken. Het taakveldenoverzicht vormt hiermee een waardevolle aanvulling op de financiële informatie die per programma is opgenomen.

Alle bedragen zijn afgerond

Alle bedragen in deze programmabegroting en meerjarenraming zijn afgerond op duizendtallen. Hierdoor kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan tussen afzonderlijke bedragen en totalen. De gepresenteerde totalen zijn echter altijd correct.

Doorontwikkeling van de programmabegroting

Deze programmabegroting vormt een volgende stap in de ontwikkeling van onze planning- en controldocumenten. Met de nieuwe programma-indeling sluiten de begrotingsprogramma's beter aan bij de ambities uit het coalitieakkoord. De doelen en activiteiten zijn opnieuw geformuleerd en de koppeling tussen beleid en financiën is verder versterkt. Daarnaast zijn de paragrafen op een aantal onderdelen aangepast om de informatiewaarde voor de raad verder te vergroten en beter aan te sluiten bij de voorschriften van het BBV. De komende jaren blijven wij werken aan een verdere verbetering van de leesbaarheid, bruikbaarheid en sturingswaarde van de programmabegroting.

Financieel perspectief

In het financieel perspectief vatten we de financiële ontwikkeling van de Programmabegroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 samen.

Opbouw van het begrotingssaldo

Het vertrekpunt is de Programmabegroting 2026-2029. Deze kende voor 2027 een positief saldo van € 1.637.000. Na verwerking van de Voorjaarsrapportage 2026 (met een negatief saldo van € 599.000) en de Najaarsrapportage 2026 (met een negatief saldo van € 159.000) resteert voor 2027 een positieve uitgangspositie van € 878.000.

Vervolgens zijn de ontwikkelingen verwerkt die zich bij het opstellen van deze begroting hebben voorgedaan: de financiële gevolgen van de begrotingen van onze gemeenschappelijke regelingen, ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in ombuigingen, een aantal onontkoombare ontwikkelingen in ons beleid, de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds, het doorvoeren van loon- en prijsontwikkeling en wijzigingen in onze kapitaallasten.

Financiële samenvatting van deze begroting

De begrotingscijfers geven het meest actuele en concrete beeld van de verwachtingen voor de komende jaren. Dat ziet er als volgt uit.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	1.637	1.431	2.590	2.363
Voorjaarsrapportage 2026	-599	-554	-625	-621
Najaarsrapportage 2026	-159	-221	-79	-91
Uitgangspositie programmabegroting 2027 - 2030	878	657	1.886	1.651
Gemeenschappelijke regelingen	-600	-765	-692	-783
Ombuigingen	804	869	954	1.039
Ontwikkelingen	-1.316	-1.769	-2.118	-428
Gemeentefonds	1.162	1.130	1.234	1.513
Loon- en prijsontwikkeling	-1.321	-1.301	-1.294	-1.293
Kapitaallasten	166	524	461	270
Budgetneutrale wijzigingen	0	0	0	0
Overige mutaties < 10.000	-6	4	4	4
Totaal wijzigingen programmabegroting	-1.109	-1.307	-1.451	322
Saldo financieel meerjarenperspectief 2027 - 2030	-231	-650	435	1.973
Waarvan incidenteel	235	43	0	0
Structureel saldo Programmabegroting 2027-2030	4	-607	435	1.973

Structureel begrotingsevenwicht

Voor 2027 tellen alle ontwikkelingen op tot een totale wijziging van ongeveer € 1,1 miljoen negatief. Wanneer we dat aftrekken van de uitgangspositie ontstaat een begrotingssaldo van € 231.000 negatief. In dit saldo zijn incidentele baten en lasten opgenomen. Na correctie voor € 235.000 aan incidentele lasten komt het structurele begrotingssaldo uit op € 4.000 positief. Daarmee is voor 2027 sprake van structureel begrotingsevenwicht.

Wanneer we het meerjarenperspectief bekijken, is er in 2028 een tekort van € 650.000. Vanaf 2029 ontstaat weer financiële ruimte, met een structureel positief saldo van € 435.000 in 2029 en € 1.973.000 in 2030.

In dit perspectief is de septembercircular van het gemeentefonds nog niet verwerkt. Die komt zoals gebruikelijk te laat om te verwerken in de begroting, maar kan wel gevolgen hebben voor de saldi. We verwerken de circular in een informatienotitie, zodat de raad bij de behandeling van de begroting de meest recente informatie kan betrekken.

Ontwikkelingen met een groot beslag op onze budgetten

Deze begroting is opgesteld met financiële soliditeit als belangrijk uitgangspunt. We zien dat de financiële ruimte ten opzichte van de vorige begroting aanzienlijk is afgenomen. Dat komt grotendeels doordat een aantal ontwikkelingen een groot beslag doet op onze budgetten.

- **Beheers-, onderhouds- en vervangingsplannen.** In deze begroting hebben wij budget opgenomen voor een belangrijke opgave die we al langer zagen aankomen en die de komende jaren een fors beslag doet op onze financiën. Vooruitlopend op de definitieve inhoudelijke besluitvorming hierover is budget opgenomen voor beheer, onderhoud en noodzakelijke vervangingen in groen, wegen, vastgoed, openbare verlichting, civiele kunstwerken en sportaccommodaties. Deze middelen zijn niet alleen nodig om onze voorzieningen op het noodzakelijke niveau te houden, het is ook noodzakelijk om die op te nemen in de begroting vanuit financiële wet- en regelgeving en de eisen die de accountant aan ons stelt.
- **Landelijke ontwikkelingen.** De Meicirculaire 2026 van het gemeentefonds heeft een negatief effect op het financiële perspectief van Culemborg. De gevolgen hiervan zijn eind juni met de gemeenteraad in een informatienotitie gedeeld. Voor Culemborg komt daar een specifiek effect bij als gevolg van de relatief sterke ontwikkeling van de woz-waarden van woningen. De Rijksoverheid gaat ervan uit dat wij als gemeente daardoor meer inkomsten uit onze lokale belastingen gaan realiseren. Daarom past de Rijksoverheid een korting toe op onze algemene uitkering uit het gemeentefonds. Ook binnen de Jeugdwet en de Wmo zien we dat landelijke afspraken en richtlijnen financiële gevolgen hebben voor gemeenten. Zo worden de tarieven geïndexeerd conform de actuele VNG-richtlijnen en de daarvoor geldende landelijke afspraken. Voor 2027 adviseert de VNG voorlopig een gecombineerde indexatie van 3,59%. Deze indexatie is hoger dan de compensatie in het gemeentefonds. Desondanks hanteren wij die conform de landelijke afspraken als uitgangspunt voor de ramingen voor Jeugd en Wmo
- **Regionale ontwikkelingen.** De bijdragen aan onze gemeenschappelijke regelingen leggen een toenemend beslag op de gemeentelijke middelen. Deze stijgen momenteel sterker dan de financiële compensatie die gemeenten hiervoor via het gemeentefonds ontvangen. Regionaal zetten we ons daarom in voor een systematiek die beter aansluit bij de financiële ruimte van gemeenten. Daarbij blijven ook keuzes over de omvang en inrichting van de dienstverlening aan de orde. Daarnaast hebben ontwikkelingen rond Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang financiële gevolgen. Door stijgende regionale lasten blijft een kleiner deel van het regionale resultaat beschikbaar voor Culemborg. Meer hierover is opgenomen in programma 3. Iedereen doet mee.
- **Noodzakelijke investeringen in de ambtelijke uitvoering.** De begroting bevat een uitbreiding van de ambtelijke organisatie op twee plekken, zodat die op sterkte is om het groenonderhoud en de hervormingsagenda Jeugd goed uit te blijven voeren. Meer hierover is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Hier tegenover staat overigens ook een grote ontwikkeling die een verschuiving in ramingen met zich meebrengt, wat voor deze meerjarenbegroting een (tijdelijk) positief financieel effect heeft. Dat is de verwachte vertraging van de nieuwbouw van het KWC en de keuze om de kosten van de tijdelijke huisvesting niet in één keer ten laste te laten komen van de begroting, maar die mee te nemen in de kapitaallasten van de nieuwbouw. Meer hierover is opgenomen in programma 3. Iedereen doet mee.

Zorgvuldige keuzes

Om met deze ontwikkelingen toch een structureel sluitend financieel perspectief te kunnen presenteren, heeft het college enkele zorgvuldig overwogen keuzes gemaakt in deze begroting.

Allereerst zijn in deze begroting alleen noodzakelijke ontwikkelingen voorzien van een raming. Daarnaast is binnen de geldende financiële kaders gekeken naar de beschikbare financiële ruimte en buffers. We maken daarvoor gebruik van twee opties die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en het provinciaal financieel toezicht sinds kort (onder voorwaarden) bieden aan gemeenten die een goede vermogenspositie hebben, maar desondanks structurele financiële uitdagingen:

- We maken gebruik van de mogelijkheid om het **"surplus" van onze financiële reserves in te zetten als structureel dekkingsmiddel**. Concreet betekent dit dat we een aantal bestemmingsreserves waarop op dit moment geen claims rusten laten vrijvallen om de begroting sluitend te kunnen presenteren: de reserves voor buurtbudgetten, flexibele arbeidsvoorwaarden, flexibiliteit & mobiliteit, vluchtelingenopvang, ravijnjaar en maatschappelijke grote projecten. Meer hierover is opgenomen onder 'Wat mag het kosten' in de programma's 3. 'Iedereen doet mee' en 4. 'Samen voor onze stad'.
- We hebben een **stelpost opgenomen voor de "onderuitputting van kapitaallasten"**. Die mogelijkheid biedt de provincie omdat investeringen in de praktijk door aanbestedings-, weers- of marktomstandigheden soms niet geheel binnen een begrotingsjaar gerealiseerd worden. Wanneer de oplevering van een investering verschuift naar het jaar erop, verschuiven de kapitaallasten naar het daaropvolgende jaar en valt er eenmalig een bedrag vrij in de begroting. Het is lastig te voorspellen bij welke investeringen dit precies voor welk bedrag optreedt, maar dát het optreedt is - bij alle gemeenten - te verwachten. Daarom gebruiken we de mogelijkheid om een stelpost op te nemen, die anticipeert op de verschuiving. De provincie maximeert die voor Culemborg op € 34.000 vanaf 2027. Daarmee zijn we voldoende voorzichtig; de afgelopen jaren was het effect voor ons boven de € 100.000.

Ten slotte nemen we nog twee andere maatregelen:

- We voelen ons genoodzaakt de **systematiek van de ozb-heffing aan te passen**: het bedrag dat de Rijksoverheid verwacht dat wij innen via de ozb, gaan we daadwerkelijk innen via de ozb. Zo lang de Rijksoverheid die systematiek niet aanpast en de woz-waarden in Culemborg bovengemiddeld blijven stijgen, betalen huiseigenaren daardoor helaas meer. En uiteraard geldt het ook omgekeerd: stijgen de woz-waarden in Culemborg minder hard dan het gemiddelde in Nederland, dan betalen huiseigenaren minder. Deze aanpassing is nodig om de begroting verantwoord in stand te houden en ramingen voor noodzakelijke uitgaven mogelijk te houden. Meer hierover is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.
- We hebben het **subsidieplafond voor de komende jaren verlaagd**, met een bedrag dat oploopt van € 100.000 in 2027 naar € 150.000 vanaf 2030. Meer hierover is opgenomen in programma 3. Iedereen doet mee.

Voorzichtigheid blijft nodig

Met de keuzes die in deze begroting zijn verwerkt, raakt de financiële basis steeds meer op orde. En de uitkomst lijkt in grote lijnen positief. Maar het blijft nodig om voorzichtig te zijn. Behalve dat 2028 nog een tekort laat zien, zijn er de komende jaren nog grote financiële uitdagingen. Er staan over een paar jaar nog grote investeringen op stapel voor onder andere scholen en de verdere aanpak van onze wegen. We hebben bovendien wendbaarheid en weerbaarheid nodig in onze begroting, om de gevolgen van de wisselende - en nog altijd onvoldoende hoge - rijksbijdragen op te kunnen vangen.

Daarnaast verwacht de Rijksoverheid grote wijzigingen door te voeren in de Jeugdzorg en de Wmo vanaf 2028. Die wijzigingen zorgen ervoor dat onze inkomsten vanuit het Rijk voor die terreinen flink gaan afnemen. Daar staat tegenover dat ook onze uitgaven gaan dalen - en daarop anticiperen wij al enkele jaren in onze begroting door deze ontwikkelingen budgettair neutraal op te nemen. Maar het Rijk heeft de plannen daarvoor nog niet concreet uitgewerkt. De daadwerkelijke financiële gevolgen zijn daarom nog niet volledig duidelijk.

Volgende stap in de ombuigingsoperatie

Onze conclusie is dat er op dit moment nog steeds geen ruimte is voor nieuwe ambities in de komende jaren en dat de financiële opgaven nog altijd aanzienlijk zijn. En onze inkomsten vanuit de Rijksoverheid zijn onzeker. Financiële discipline en een voortdurende monitoring van de structurele lasten en financiële buffers blijven daarom noodzakelijk. Maar we verwachten ook opnieuw scherpe keuzes te moeten maken om ook op langere termijn een duurzaam financieel gezonde gemeente te blijven.

Daarom stellen we de raad voor om een volgende stap te zetten in de ombuigingsoperatie die we drie jaar geleden hebben ingezet. We stellen voor om de maanden tussen de begroting 2027 en de kadernota 2028 te benutten om opnieuw een aantal ombuigingen voor onze begroting uit te werken, prioriteiten te stellen in onze uitgaven en daarmee budget vrij te spelen voor ontwikkelingen en opgaven die belangrijk zijn. We werken daarvoor een procesvoorstel uit en leggen dat aan uw raad voor. We actualiseren ook de Ombuigingsgids hiervoor.

Programma's

1. Prettig wonen, leven en ondernemen

Visie

Culemborg is een compacte stad aan de Lek waar geschiedenis, natuur en betrokken inwoners samenkomen. De schaarse ruimte vraagt om slimme keuzes en een integrale aanpak van wonen, duurzaamheid, mobiliteit en leefbaarheid. We werken aan voldoende en betaalbare woningen voor huidige en toekomstige inwoners. We ontwikkelen gezonde, veilige en inclusieve buurten waar mensen elkaar ontmoeten en zich thuis voelen. Daarbij versterken we zowel bestaande wijken als nieuwe ontwikkelingen, met oog voor klimaatadaptatie, sociale samenhang en een prettige leefomgeving die past bij Culemborg.

Vanuit haar centrale ligging, de Lek, de historische binnenstad en het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinie bouwt Culemborg aan een sterke en toekomstbestendige gemeente. We bieden ruimte aan ondernemerschap, innovatie, recreatie en toerisme. We kijken vooral naar grote veranderingen die invloed hebben op de toekomst van Culemborg. We werken aan betaalbare en betrouwbare energie, minder druk op het elektriciteitsnet en een verkeerssysteem dat veilig is en past bij een groeiende stad. Zo zorgen we ervoor dat Culemborg een aantrekkelijke stad blijft om te wonen, ondernemen, werken en bezoeken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

In de periode 2027-2030 zetten we binnen dit programma in op verschillende doelen, verdeeld over vijf thema's. Hierna lichten we per thema toe wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor ondernemen. De vijf thema's zijn:

- 1.1. Wonen en bouwen
- 1.2. Energie- en warmtetransitie
- 1.3. Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren
- 1.4. Economie en ondernemersklimaat
- 1.5. Toerisme en recreatie

1.1. Wonen en bouwen

Dit thema richt zich op het realiseren van voldoende, betaalbare en passende woningen voor verschillende doelgroepen. Daarbij zorgen we voor een aantrekkelijke en leefbare woonomgeving waarin woningbouw, voorzieningen, bereikbaarheid en openbare ruimte in samenhang worden ontwikkeld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een stad waarin iedereen zich thuis voelt in de fysieke leefomgeving en waarbij sprake is van een fijne, prettige, sociale woonomgeving, met woonruimte die passend is bij de verschillende budgetten van inwoners.	Tot 2030 realiseren we minimaal 1000 nieuwe woningen, onder andere in projecten zoals het Stationskwartier, de laatste kavels in Lanxmeer, de Rijksrand en de afronding van Parijsch. <i>(Ontwikkeling)</i>
	In 2027 geven we prioriteit aan de volgende projecten <i>(Ontwikkeling)</i> : • Afronding Parijsch • Perron C • Omgevingsplan Stationskwartier • Van Gaasbeek en Van Tiel • Gispen kavel • Herontwikkeling hoek Wethouder Schoutenweg – Otto van Reesweg • Kavel naast De Unie • Kavel naast het Zwembad • Rijksrand - Hondshoven • Jan van Riebeeckstraat (CPO-KleurrijkWonen) • Stadskantoor (afhankelijk van besluitvorming hierover) • Parkstrook
	We geven uitvoering aan de regionale woondeal die we hebben afgesproken met het Rijk. <i>(Doorlopend)</i>
	We geven uitvoering aan de prestatieafspraken met KleurrijkWonen en Huurdersbelangenvereniging. <i>(Doorlopend)</i>
	Nieuwe initiatieven hebben een evenwichtige verdeling in woningbouwcategorieën, zoals opgenomen in de Woonvisie. Daarbij sluiten we aan bij het landelijke beleid 2/3 betaalbare woningen. <i>(Doorlopend)</i>
	Nieuwbouwwoningen zijn daar waar passend en mogelijk toegankelijk, levensloopbestendig en geschikt voor een brede doelgroep. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Onze dienstverlening is transparant, laagdrempelig, gebruiksvriendelijk en afgestemd op verschillende initiatiefnemers. Een integrale behandeling en advisering van aanvragen vindt zo snel mogelijk plaats.	We hanteren een intake- en omgevingstafel voor het in behandeling nemen van nieuwe initiatieven waarin de gemeente meedenkt over mogelijkheden. <i>(Doorlopend)</i>
	We starten met het opstellen van het gemeentebrede omgevingsplan en nemen daarin mee op welke manier we vergunningsprocedures kunnen versnellen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We implementeren het werken met omgevingsprogramma's. Te beginnen met het programma Culemborg vol Energie en Volkshuisvestingsprogramma. <i>(Ontwikkeling)</i>
Integraal afgewogen ruimtelijke besluiten die ontwikkelingen in de gemeente mogelijk maken.	We ondersteunen partners in facilitaire grondexploitaties. We verhalen de kosten voor ontwikkelingen bij initiatiefnemers binnen de wettelijke kaders. De rapportage hierover (inclusief de voortgang en risico's) vindt plaats via het Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG). <i>(Doorlopend)</i>
	Voor woningbouwprojecten met meer dan 20 woningen en grote veranderingen in de openbare ruimte leggen we een plan met uitgangspunten ter besluitvorming voor. <i>(Doorlopend)</i>
	We heroverwegen het welstandsbeleid en actualiseren de welstandsnota en het erfgoedbeleid tot de Nota Ruimtelijke Kwaliteit en Cultuurhistorie. <i>(Ontwikkeling)</i>
We dragen bij aan de opvang van vluchtelingen door opvang te bieden voor minimaal de taakstelling uit de Spreidingswet. De aan ons toegewezen statushouders krijgen op tijd een passende woning in een passende buurt, met voldoende begeleiding en voorzieningen om te integreren.	We realiseren een tussentijdse opvanglocatie voor vluchtelingen om aan de taakstelling uit de Spreidingswet te voldoen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken samen met KleurrijkWonen, Vluchtelingenwerk, ElkWelzijn en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) aan de begeleiding en huisvesting van de aan ons toegewezen statushouders en hervestigde vluchtelingen. <i>(Doorlopend)</i>

1.2. Energie en warmtetransitie

Dit thema richt zich op de overgang naar een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem. We stimuleren energiebesparing, duurzame opwekking en alternatieve warmtevoorzieningen, met aandacht voor energiearmoede en de uitdagingen van netcongestie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Culemborg werkt aan een fossielvrij, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem.	We stellen in 2027 het omgevingsprogramma Culemborg vol Energie vast, inclusief het verplichte Warmteprogramma, en verbinden daarin energie met wonen, werken en mobiliteit. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We betrekken inwoners en andere partners in de stad actief bij de energie- en warmtetransitie. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen kwetsbare huishoudens (financieel) bij het verduurzamen van hun huis en bestrijden energiearmoede actief. <i>(Doorlopend)</i>
	We onderzoeken, samen met inwoners, de mogelijkheid van warmte (en koude) netten in de stad. <i>(Doorlopend)</i>
	We leveren een bijdrage aan de uitvoering van de Regionale energiestrategie en de regiodeal 'Energie voor en door de regio'. <i>(Doorlopend)</i>
	Op basis van de regionale energiestrategie en het ingediende principeverzoek onderzoeken we de mogelijkheid voor de realisatie van een tweede windpark en de mogelijkheden voor zon op dak en zon op land. Daarbij moeten initiatieven een bijdrage leveren aan het verlichten van netcongestie. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken aan de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed. <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren een pilot uit om het (gedeeltelijk) gebruik van elektrisch materieel op te nemen in een aanbesteding van een herinrichtingsproject van de openbare ruimte. <i>(Ontwikkeling)</i>
Netcongestie belemmert de ontwikkeling van woningbouw, bedrijvigheid en mobiliteit zo min mogelijk.	We voeren het Plan van Aanpak Netcongestie uit. <i>(Doorlopend)</i>
	We werken samen met Liander, buurgemeenten en andere partners gebiedsgericht aan slimmer gebruik van het elektriciteitsnet. <i>(Doorlopend)</i>
	Samen met onder meer het Rijk, buurgemeenten en Liander onderzoeken we de mogelijkheden om in een Living Lab innovatieve en praktische oplossingen voor de energietransitie te vinden. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We stimuleren oplossingen zoals energiehubbs, slim laden, extra opwek, opslag en energiemanagement om de beschikbare netcapaciteit beter te benutten. <i>(Doorlopend)</i>
	We geven invulling aan 'netbewust' bouwen om de risico's van netcongestie te verzachten. <i>(Doorlopend)</i>

1.3. Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren

Dit thema gaat over het bereikbaar, veilig en goed toegankelijk houden van Culemborg. We werken aan een samenhangend mobiliteitssysteem waarin lopen, fietsen, openbaar vervoer en autoverkeer elkaar versterken en nieuwe ontwikkelingen goed worden ingepast.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen Culemborg bereikbaar houden en mobiliteitsproblemen voorkomen.	We leveren de fietsstraat Parijsch - Binnenstad op. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We passen het kruispunt Stationssingel - Triosingel aan. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We herzien het aanwijzingsbesluit parkeren en uitvoeringsbesluit parkeervergunningen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We voeren de mobiliteitsmaatregelen uit binnen de beschikbare financiële mogelijkheden van het mobiliteitsfonds. <i>(Doorlopend)</i>
We willen nieuwe woningbouw-ontwikkelingen mogelijk maken zonder dat dit leidt tot onaanvaardbare verkeers- en parkeerproblemen.	We passen realistische parkeernormen toe op basis van de CROW-richtlijnen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	Daar waar nodig voeren we parkeerregulering in, rondom het Stationskwartier en binnenstad. <i>(Doorlopend)</i>
We houden Culemborg bereikbaar en begaanbaar door de wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken in voldoende staat van onderhoud te houden.	We werken volgens het in 2026 geactualiseerde Wegenbeheerplan (2027-2031), beheerplan Openbare verlichting (2027-2031) en Civiele kunstwerken (2027-2031). <i>(Doorlopend)</i>
	We beheren onze wegen, openbare verlichting en civiele kunstwerken, zodat ze veilig en functioneel zijn. <i>(Doorlopend)</i>
	In de komende tien jaar wordt op basis van de technische afschrijving én de doelstelling vanuit het klimaatakkoord de openbare verlichting vervangen voor een duurzame LED-variant. <i>(Doorlopend)</i>
	Om onnodig energieverbruik en lichthinder tegen te gaan, wordt een pilot gedaan in verschillende gebieden in de stad (Industrieweg en Staalweg, fietsstraat en Molenzicht-Dijkzicht) met dimbare openbare verlichting. <i>(Ontwikkeling)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We willen een toegankelijk verkeerssysteem waarin iedereen zich veilig en vlot kan verplaatsen: lopend, fietsend, gemotoriseerd of met het openbaar vervoer.	We richten wegen, fiets- en wandelpaden veilig en comfortabel in bij onderhouds- en herinrichtingsprojecten. <i>(Doorlopend)</i>
	We onderzoeken bij onderhoudswerkzaamheden waar verlaging van de maximumsnelheid van 50 km/u naar 30 km/u mogelijk en wenselijk is. <i>(Doorlopend)</i>
	We beheren onze wegen zodat ze veilig en functioneel zijn. <i>(Doorlopend)</i>

1.4. Economie en ondernemersklimaat

Dit thema richt zich op een sterke en toekomstbestendige lokale economie. We ondersteunen ondernemerschap, versterken de aantrekkelijkheid van de binnenstad en bedrijventerreinen en stimuleren innovatie en verduurzaming.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een sterke, vitale, toekomstbestendige lokale economie die werkgelegenheid, innovatie en voorzieningen ondersteunt.	We bieden ruimte aan economische innovatie en vernieuwing voor bestaande en nieuwe ondernemers. <i>(Doorlopend)</i>
	Samen met de regio stellen we een nieuw Regionaal Economisch Ambitiedocument vast. In dit document wordt opgenomen welke speerpunten we de komende jaren hebben voor economische ontwikkeling in de regio. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We ondersteunen ondernemers, zowel individueel als collectief in de mogelijkheden om te verduurzamen (energiebesparingen, klimaatadaptatie en circulariteit). <i>(Doorlopend)</i>
	We onderhouden structureel contact met ondernemers via Kring Culemborgse Bedrijven (KCB), ondernemersverenigingen van de wijkwinkelcentra en het Collectief Centrum Culemborg (CCC), individuele gesprekken en ondernemersbijeenkomsten. <i>(Doorlopend)</i>
	We hebben een binnenstadregisseur en een parkmanager. Zij zijn de schakel tussen gemeente en ondernemers. Samen met het digitale gemeentelijke loket fungeren zij als toegankelijk ondernemersloket. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het bedrijventerrein is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor ondernemerschap en groei.	We vergroenen de openbare ruimte van het bedrijventerrein en gaan in gesprek met ondernemers om ook op hun eigen terrein maatregelen te nemen, zoals in de buitenruimte of groen op dak. <i>(Ontwikkeling)</i>
	Met de Kring Culemborgse Bedrijven (KCB) helpen we ondernemers om samen energie slimmer te gebruiken. Zo verminderen we de druk op het elektriciteitsnet. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We geven samen met de KCB en de parkmanager uitvoering aan de Visie van Pavijen. <i>(Ontwikkeling)</i>
Culemborg heeft een levendige en aantrekkelijke binnenstad.	Samen met het Collectief Centrum Culemborg (CCC) stellen we een actieplan op voor een levendige, gastvrije en aantrekkelijke binnenstad als kloppend hart van de stad. We werken aan een compacte en toekomstbestendige binnenstad met aandacht voor een aantrekkelijk verblijfsklimaat, het tegengaan van leegstand, passende branchering, marketing, culturele programmering en behoud van ons cultuurhistorisch erfgoed. <i>(Doorlopend)</i>
Efficiënt grondgebruik en een aantrekkelijk vestigingsklimaat.	We faciliteren waar mogelijk (lokale) bedrijven bij verplaatsen en uitbreiden op Pavijen. We zijn ons bewust van de beperkte ruimte en sturen op een zo efficiënt mogelijk gebruik daarvan. Dit gebeurt aan de hand van het Transitie- en Transformatieplan (TTP) en de visie van Pavijen. <i>(Doorlopend)</i>

1.5. Toerisme en recreatie

Dit thema richt zich op het vergroten van de recreatieve en toeristische aantrekkelijkheid van Culemborg. We benutten onze cultuurhistorische, landschappelijke en recreatieve kwaliteiten om de stad aantrekkelijk te maken voor inwoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De haven en de camping langs de Lek moeten een mooie toeristische trekpleister zijn.	We verpachten de jachthaven en de camping aan de Stichting Jachthaven en Camping De Helling. Om deze toeristische trekpleister te versterken, hebben we jaarlijks overleg met de Stichting over de uitstraling en het toekomstperspectief. <i>(Doorlopend)</i>
Bevorderen van meerdaagse verblijfs-mogelijkheden.	Volgens de regionale koers voor recreatie en toerisme werken we samen met Regio Rivierenland, Bureau Toerisme en ondernemers aan de ontwikkeling van nieuwe verblijfsaccommodaties en toeristische arrangementen, zodat bezoekers langer blijven en meer geld uitgeven. Dat is goed voor de lokale economie. <i>(Doorlopend)</i>
Een aantrekkelijke gemeente op het gebied van economie, recreatie en toerisme.	We beheren de toeristische infrastructuur, zoals fietsroutes en klompenpaden. <i>(Doorlopend)</i>
	We zorgen voor marketing en promotie van de verhaallijnen van Hollandse Waterlinies, cultuurhistorische landmarks en gastvrije binnensteden. <i>(Doorlopend)</i>
	We stimuleren het economische klimaat van Culemborg via (digitale) communicatie, netwerken, parkmanager en binnenstadregisseur. <i>(Doorlopend)</i>

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

Volkshuisvesting

In 2027 staat wonen in het teken van een sterkere regie op de volkshuisvesting. Gemeenten zijn verplicht een Volkshuisvestingsprogramma op te stellen, waarin de woningbehoefte, doelgroepen en woningbouwopgave worden vastgelegd. Daarnaast wordt gestuurd op voldoende betaalbare woningen, met regionaal twee derde betaalbare nieuwbouw en 30% sociale huur. Ook krijgen urgent woningzoekenden, ouderen, studenten en andere aandachtsgroepen een prominentere plek in het woonbeleid.

Netcongestie

Netcongestie veroorzaakt overbelasting op het elektriciteitsnet. Het vormt de komende jaren een belangrijke uitdaging voor de ontwikkeling van Culemborg. De benodigde uitbreiding van het elektriciteitsnet loopt naar verwachting tot 2038-2040. Tot die tijd is de beschikbare netcapaciteit onvoldoende om alle ambities op het gebied van woningbouw, economische ontwikkeling en verduurzaming mogelijk te maken.

Samen met de gemeenten Buren en West Betuwe, Liander, de provincie Gelderland en het Rijk werken we aan oplossingen om de beschikbare capaciteit slimmer te benutten en de voortgang van woningbouw- en verduurzamingsprojecten zoveel mogelijk te waarborgen.

Nieuw codebesluit ACM

Met het nieuwe prioriteringskader van de ACM heeft de gemeente een coördinerende rol gekregen bij het tijdig aanvragen en prioriteren van netaansluitingen voor onder meer woningbouw en onderwijshuisvesting. Vanaf 2027 wordt de beschikbare netcapaciteit verdeeld op basis van deze prioritering. Door schaarste op het elektriciteitsnet wordt het steeds belangrijker om projecten tijdig voor te bereiden en aanvullende maatregelen te onderzoeken.

Nieuwe wetgeving warmtetransitie

Per 1 januari 2027 treden de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de Wet collectieve warmte (Wcw) in werking. Deze wetten versterken de regierol van gemeenten in de warmtetransitie.

De Wgiw verplicht gemeenten een warmteprogramma vast te stellen en biedt mogelijkheden om per gebied keuzes vast te leggen voor een toekomstig duurzaam warmtevoorzieningssysteem. Op grond van de Wgiw moeten gemeenten voor 31 december 2027 een warmteprogramma vaststellen. Dit warmteprogramma is de opvolger van de transitievisie warmte uit 2022.

De Wcw geeft gemeenten bevoegdheden bij de ontwikkeling van warmtenetten en introduceert nieuwe regels voor eigendom, besluitvorming en warmtetarieven. Voor Culemborg is de Wcw op korte termijn vooral relevant vanwege de bestaande warmtenetten van Thermo Bello en Ennatuurlijk. De gemeente krijgt de verantwoordelijkheid om publieke belangen rondom deze warmtenetten te bewaken en de netten binnen het nieuwe wettelijke stelsel onder te brengen.

Afschaffen salderingsregeling

Het stoppen van de salderingsregeling maakt investeren in zonnepanelen minder aantrekkelijk. Hierdoor zullen huishoudens en bedrijven naar verwachting vaker inzetten op eigen verbruik en energieopslag.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De kernactiviteit bestaat uit het in stand houden, verbeteren en uitbreiden van de openbare recreatief-toeristische infrastructuur (de land- en routegebonden voorzieningen, zoals paden, routes en veerpontjes en de dagrecreatiegebieden). Alle overige activiteiten zijn ondersteunend aan deze ene kernactiviteit.
Belangrijkste ontwikkelingen	In 2027 wordt op basis van eerder onderzoek naar routestructuren een start gemaakt om de openbare recreatief-toeristische infrastructuur te verbeteren en uit te breiden. Dit betreft met name het knooppuntensysteem voor wandelen, fietsen, varen en paardrijden.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	ODR voert taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit op de thema's 'Bouwen' en 'Milieu'. Daarmee maakt zij economische ontwikkeling mogelijk, faciliteert de woningbouw en ziet toe op een schone en veilige leefomgeving.
Belangrijkste ontwikkelingen	Aan Omgevingsdiensten worden kwalitatieve eisen gesteld (robuustheidscriteria). De ODR is op het moment van schrijven van deze begroting nog niet robuust. Dit kan als consequentie hebben dat de continuïteit van de ODR in haar huidige vorm op het spel staat. De besluitvorming hierover op landelijk en provinciaal niveau is mede bepalend voor de uitkomsten van deze discussie.

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	UBR is verantwoordelijk voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van een glasvezelnetwerk in het buitengebied van deze gemeenten.
Belangrijkste ontwikkelingen	In 2026 is de aanleg afgerond. Dat betekent dat in 2027 de beheersfase is ingegaan. De opbrengsten in 2027 en de jaren daarna goed zijn voor een structureel overschot van de exploitatie. En na 2027 de verwachte resultaten positief zijn op een vergelijkbaar, oplopend en stabiel niveau. Ondanks het feit dat in de eerste 4 jaren tijdens de aanlegfase van het glasvezelnetwerk de omzet nog niet op het beoogde niveau zat, sloot de exploitatie per saldo over deze jaren met een positief resultaat. In het zevende begrotingsjaar 2027 wordt de beoogde omzet behaald en zelfs overschreden en kunnen alle lasten uit de opbrengsten worden voldaan. We willen de grip op de uitvoering door de UBR vergroten omdat we het belangrijk vinden dat we zorgvuldig omgaan met publieke middelen, maar tegelijkertijd willen zorgen voor een goedwerkend breedbandnetwerk in het buitengebied.

C.V. Parijsch (PPS)

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De CV Parijsch draagt bij aan de woningbouwopgave, met een mix van diverse soorten woningen in wijken met veel ruimte voor groen en water. In Parijsch-Zuid zijn inmiddels ca.1200 woningen gerealiseerd. Er worden nog ca. 300 woningen ontwikkeld waarvan ca. 110 woningen nu in aanbouw zijn.
Belangrijkste ontwikkelingen	We gaan richting einde van de bouw van de woningen in Parijsch.

Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De stichting Accommodatiebedrijf Culemborg is eigenaar van de Brede School Culemborg Oost en voorziet daarmee in (een deel van) de behoefte aan onderwijscapaciteit in de gemeente Culemborg. Hiermee vervult zij (een deel van) de zorgplicht voor het huisvesten van leerlingen in de gemeente Culemborg.
Belangrijkste ontwikkelingen	Er zijn geen specifieke ontwikkelingen voor 2027.

Indicatoren

Indicator	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Meetinstrument
Verplichte indicatoren				
14. Functiemenging	50,6	niet opgenomen	niet opgenomen	CBS BAG/ LISA
16. Vestiging van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-74 jaar)	184,2	niet opgenomen	niet opgenomen	CBS BAG/ LISA
34. Hernieuwbare elektriciteit (percentage van het totaal bekend elektriciteitsgebruik)	n.n.b.	35,17	35%	RWS
36. Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	n.n.b.	0,3	0,3	Woningbouwprogramma
37. Demografische druk	76,8	75,2	76,8	CBS
Gemeentelijke indicatoren				
Stadswandelingen voor toeristen	3	3	3	Aanbod bij TIP
Routes met landelijke uitstraling	8	8	9	Wandelnet, Fietsplatform, Klompenpaden.nl, Bureau Toerisme
Toeristisch Overstappunt	2	2	3	Openstelling infopost stadhuis (TIP) en Gelderlandfabriek
Aantal toegekende subsidies voor isolatie*	-	100	100	Eigen data
Gemiddeld verbruik aardgas per jaar*	-	690 m ³ **	690 m ³	Eigen data
Percentage energielabels B en beter*	-	min. 78%	78%	Eigen data

NB. de nummers voor de verplichte indicatoren komen overeen met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), ontbrekende nummers zijn niet meer in gebruik. De indicatoren met een * zijn voor het eerst opgenomen in de Begroting 2026 en hebben daarom geen getal opgenomen in 2025.

** In de begroting is vorig jaar een invoerfout gemaakt, hier stond toen per abuis 590 m³.

Actueel beleid en regelgeving

Wetgeving

- Gemeentewet
- Omgevingswet inclusief AMvB's
- Wet kwaliteitsborging bouw
- Provinciale verordening
- Wegenverkeerswet 1994

Beleidskaders

- Veiligheidsstrategie Oost-Nederland
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) 2021-2030
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030
- Uitvoeringsplan Mobiliteit Regio Rivierenland 2023-2026
- Wegenbeheerplan 2021-2025
- Beheerplan civiele kunstwerken 2015-2020
- Beheerplan openbare verlichting 2019-2023
- Regionaal Ambitiedocument 2022-2025 Regio Rivierenland
- Regionale Planning Werklocaties 2025-2029 Regio Rivierenland
- Visie voor Pavijen 2024
- Ontwikkelingsprogramma Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) Culemborg
- Detailhandelsvisie 2021
- Evenementenvisie 2021
- Horecavisie 2021
- Kaders voor de Compacte Binnenstad 2021
- Stadsvisie 'Culemborg stroomt'
- Omgevingsvisie Culemborg 2040
- Geactualiseerde Woonvisie 2023
- Meervoudig duurzaam grondbeleid (vastgesteld in 2020)
- Groenbeleidsplan (vastgesteld in 2020)
- Biodiversiteitsplan (vastgesteld in 2021)
- Masterplan stationsomgeving
- Prijsgrenzen 2025
- Actualisatie Woonvisie 2024
- Prestatieafspraken KleurrijkWonen
- Regionale Woondeal
- Programma Woningbouwopgave 2020 - 2030
- Parkeerverordening Culemborg 2027
- Nota Parkeernormen Culemborg
- Mobiliteitsfonds Culemborg 2026

Wat mag het kosten?

Dit onderdeel laat zien welke baten en lasten onder dit programma vallen en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen. De financiële gegevens zijn uitgesplitst naar de verschillende thema's binnen het programma. Daarbij zijn zowel de begrotingsvoorstellen voor 2027-2030 als de financiële doorwerking van de najaarsrapportage 2026 verwerkt.

Baten en lasten van dit programma

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	-12.012	-20.507	-18.182	-13.916	-12.082	-12.155
1.1 Wonen en bouwen	-5.304	-9.358	-8.476	-5.840	-4.645	-4.770
1.2 Energie- en warmtetransitie	-1.366	-2.140	-276	-326	-75	-75
1.3 Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren	-4.377	-5.323	-6.377	-6.383	-6.463	-6.412
1.4 Economie en ondernemersklimaat (binnenstad, bedrijventerreinen)	-835	-3.383	-2.871	-1.185	-716	-716
1.5 Toerisme & recreatie	-130	-302	-182	-182	-182	-182
Baten	7.553	12.669	9.327	5.007	3.338	3.461
1.1 Wonen en bouwen	6.131	7.233	6.509	3.873	2.672	2.796
1.2 Energie- en warmtetransitie	433	1.916	0	0	0	0
1.3 Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren	587	745	542	542	542	542
1.4 Economie en ondernemersklimaat (binnenstad, bedrijventerreinen)	317	2.695	2.196	513	44	44
1.5 Toerisme & recreatie	85	79	80	80	80	80
Saldo van baten en lasten	-4.459	-7.838	-8.855	-8.909	-8.744	-8.694
Stortingen reserves	-14.572	-1.086	-200	0	0	0
Onttrekkingen reserves	14.731	876	411	494	202	103
Mutaties reserves	160	-210	211	494	202	103
Prettig wonen, leven en ondernemen	-4.299	-8.048	-8.644	-8.415	-8.542	-8.590

Overzicht van wijzigingen in het programma

De tabel hierna laat zien hoe het financiële meerjarenperspectief van dit programma is opgebouwd. De primitieve begroting, inclusief de wijzigingen uit de voorjaarsrapportage 2026, vormt het vertrekpunt. Vervolgens zijn de financiële gevolgen van de najaarsrapportage 2026 en de wijzigingen in deze begroting weergegeven.

De wijzigingen zijn gecategoriseerd in acht groepen. Drie groepen bevatten inhoudelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid en de uitvoering van het programma (ombuigingen, ontwikkelingen en gemeentefonds). Deze wijzigingen worden afzonderlijk weergegeven en nader toegelicht. De overige groepen zijn voornamelijk technisch of financieel van aard en worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	-6.960	-6.903	-6.889	-6.714
Voorjaarsrapportage 2026	-270	-267	-267	-267
Uitgangspositie voor programmabegroting	-7.230	-7.170	-7.156	-6.981
Najaarsrapportage 2026	42	67	67	67
Ombuigingen	-25	0	0	0
- Omgevingsmanagement gereguleerd parkeren	-25	0	0	0
Ontwikkelingen	67	67	67	67
- Lokale belastingen gemeentelijk vastgoed	-2	-2	-2	-2
- Bijdrage UPV-zwerfafvalvergoeding en prullenbakkenvergoeding	93	93	93	93
- Brandverzekeringen	9	9	9	9
- Vervangen stroomvoorzieningen markten	-5	-5	-5	-5
- Kosten opruimen zwerfafval en vervangen prullenbakken	-28	-28	-28	-28
Overige mutaties < 10.000	-1	-1	-1	-1
Begroting 2027-2030	-1.456	-1.311	-1.453	-1.676
Gemeenschappelijke regelingen	-105	-105	-105	-105
Ontwikkelingen	-1.244	-1.229	-1.280	-1.318
- Lagere licentiekosten parkeren	11	11	11	11
- Actualisatie beheerplan wegen	-1.027	-1.027	-1.050	-1.075
- Actualisatie beheerplan openbare verlichting	0	-45	-73	-84
- Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken	-158	-148	-149	-151
- Mobiliteitsfonds	-50	0	0	0
- Overname parkeergarage Borg en Buiten	-19	-19	-19	-19
Loon- en prijsontwikkeling	-134	-133	-131	-131
Kapitaallasten	9	150	58	-127
Budgetneutrale wijzigingen	19	6	6	6
Overige mutaties < 10.000	-1	-1	-1	-1
Totaal meerjarenperspectief	-8.644	-8.415	-8.542	-8.590

Ontwikkelingen

Lagere licentiekosten parkeren

11

Door de nieuwe aanbesteding van het parkeerbeheer zijn de kosten voor het parkeervergunningsstelsel en de bijbehorende licenties lager. Hierdoor ontstaat structureel € 16.950 financiële ruimte per jaar.

Actualisatie beheerplan wegen

-1.027

We willen de openbare ruimte veilig, toegankelijk en goed onderhouden houden. Tegelijkertijd kiezen we ervoor onderhoud vooral daar uit te voeren waar dit noodzakelijk is en hogere kosten op termijn voorkomt. Uit het geactualiseerde beheerplan blijkt dat de onderhoudsopgave voor de wegen de komende jaren groter is dan eerder geraamd. Om het gewenste kwaliteitsniveau en de veiligheid van het wegennet op peil te houden, is circa € 1 miljoen extra per jaar nodig.

Actualisatie beheerplan openbare verlichting

0

Het beheerplan voor de openbare verlichting is geactualiseerd. De komende jaren zijn extra investeringen nodig in onder meer lichtmasten, armaturen en sensoren. Daar staan lagere energiekosten tegenover door de verdere overgang naar energiezuinige ledverlichting.

Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken

-158

Een deel van de civiele kunstwerken in Culemborg is verouderd en vraagt de komende jaren meer onderhoud. Ook is sprake van een onderhoudsachterstand ten opzichte van het gewenste kwaliteitsniveau. Om het noodzakelijke groot onderhoud planmatig uit te kunnen voeren, wordt een nieuwe voorziening gevormd. Tegelijkertijd blijven we de veiligheid en staat van de kunstwerken actief monitoren.

Mobiliteitsfonds

-50

We willen de mogelijkheden voor deelmobiliteit in Culemborg verder verkennen als onderdeel van een toekomstbestendige mobiliteitsmix, waarin wandelen, fietsen, openbaar vervoer en de auto elkaar versterken. Met een onderzoek brengen we in beeld welke vormen van deelmobiliteit passend en haalbaar zijn, welke bijdrage deze kunnen leveren aan bereikbaarheid en het verminderen van parkeerdruk en welke randvoorwaarden nodig zijn voor een eventuele verdere toepassing. Hiervoor wordt eenmalig € 50.000 beschikbaar gesteld.

Overname parkeergarage Borg en Buiten

-19

De parkeergarage Borg en Buiten wordt overgedragen aan de gemeente. Daarmee komen ook de kosten van het beheer en de exploitatie van de openbaar toegankelijke parkeergarage voor rekening van de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast op basis van de begrotingen 2027 van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen zijn eerder aan de gemeenteraad voorgelegd

Loon- en prijsontwikkeling

Voor de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%. Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten

Kapitaallasten

De investerings- en vervangingsplannen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringsplanning en de kapitaallasten die daaruit voortvloeien bijgesteld. Zie ook hierna: "wat gaan we investeren?"

Budgetneutrale wijzigingen

Dit zijn begrotingswijzigingen die geen invloed hebben op het begrotingssaldo, maar wel leiden tot een wijziging van de baten en lasten tussen de programma's. Het gaat hierbij om lasten die zijn opgenomen in een ander programma en dienen voor de juiste verantwoording overgeheveld te worden naar de juiste programma of er zijn extra middelen ontvangen via een andere programma ter dekking van extra lasten.

Overige mutaties < 10.000

De begroting wordt op enkele kleinere onderdelen geactualiseerd. Het gaat om wijzigingen met een zeer beperkt financieel effect.

Wat gaan we investeren?

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de geplande investeringen per programma. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn meegenomen in de Programmabegroting 2027-2030.

Omschrijving investering (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Wegen (Rehabilitatie)	1.243	1.243	1.243	1.243
Civiele Kunstwerken	196	196	196	196
Openbare verlichting	1.282	1.274	557	712

Rehabilitatie wegen

Het beheerplan wegen wordt in 2027 voorgelegd. Daaruit blijkt dat de komende jaren een grotere investeringsopgave nodig is dan in de afgelopen jaren. De investeringen zijn gericht op het tijdig rehabiliteren van wegen die het einde van hun technische levensduur bereiken. Hiermee houden we de kwaliteit en veiligheid van het wegennet op peil en voorkomen we dat noodzakelijk onderhoud wordt uitgesteld.

Bij werkzaamheden wordt waar mogelijk een integrale aanpak van de openbare ruimte toegepast, bijvoorbeeld door werkzaamheden te combineren met verbeteringen op het gebied van verkeersveiligheid, groen, wandelen, fietsen en klimaatadaptatie.

Civiele kunstwerken

Uit het in 2026 geactualiseerde beheerplan civiele kunstwerken blijkt dat de komende jaren 34 bruggen moeten worden vervangen. Het gaat voornamelijk om houten fiets- en voetgangersbruggen die het einde van hun technische levensduur bereiken.

De vervanging vindt planmatig plaats op basis van de technische staat en verwachte levensduur, zodat de bruggen veilig en bruikbaar blijven en de bereikbaarheid op peil blijft.

Openbare verlichting

Op basis van het in 2026 opgestelde beheerplan openbare verlichting worden de komende jaren lichtmasten en armaturen vervangen. Daarbij wordt toegewerkt naar een meer uniforme inrichting en komt waar mogelijk dimverlichting.

Met deze investeringen blijft de openbare verlichting technisch op orde en houden we bij de inrichting rekening met verkeers- en sociale veiligheid, duurzaamheid en doelmatigheid.

2. Levendige en veilige stad

Visie

Culemborg is een groene, historische stad aan de Lek waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich welkom, verbonden en veilig voelen. Een aantrekkelijke openbare ruimte zorgt voor een prettige leefomgeving, waar mensen elkaar ontmoeten, bewegen, spelen en ontspannen. Bij de verdere ontwikkeling van de stad versterken we groen, water en biodiversiteit, zodat Culemborg niet alleen een prettige plek blijft om te verblijven, maar ook veerkrachtig is in het licht van klimaatverandering. Zo behouden en versterken we het unieke karakter van onze stad en haar bijzondere omgeving.

De kracht van Culemborg ligt in haar betrokken inwoners, rijke historie en bruisende culturele en sportieve leven. Cultuur en sport inspireren, brengen mensen van alle leeftijden en achtergronden samen en dragen bij aan welzijn, gezondheid en de aantrekkelijkheid van Culemborg als plek om te wonen, werken en recreëren.

We investeren in voorzieningen voor de toekomst, laten de geschiedenis van Culemborg zien en moedigen inwoners, verenigingen en organisaties aan om samen te zorgen voor een fijne en veilige stad. Zo bouwen we aan een levendige stad waar ontmoeting, ontwikkeling en omzien naar elkaar centraal staan.

Culemborg moet ook een stad zijn waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen. Veiligheid is niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid, maar van de hele samenleving. Sterke wijken, betrokken inwoners, actieve verenigingen, ondernemers, scholen en maatschappelijke organisaties vormen samen de basis van een veilige stad.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

De komende jaren werken we verder aan onze doelen binnen dit programma. Deze doelen zijn onderverdeeld in zeven thema's. Per thema lichten we toe wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor uitvoeren. De zeven thema's zijn:

- 2.1. Fysieke leefomgeving
- 2.2. Klimaatadaptatie
- 2.3. Sport
- 2.4. Kunst en cultuur
- 2.5. Cultureel erfgoed
- 2.6. Openbare orde en veiligheid
- 2.7. Weerbaarheid en crisisbeheersing

2.1. Fysieke leefomgeving

Dit thema gaat over het behouden en versterken van een schone, groene, veilige en aantrekkelijke leefomgeving. We investeren in biodiversiteit, groen, water, circulariteit en een kwalitatief goede openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We werken toe naar een passende en robuuste soortenrijkdom (flora en fauna) voor Culemborg en directe omgeving in 2040.	We versterken minimaal één groenblauwe verbinding. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We onttegenen en vergroenen ieder jaar 1000 m ² versteende gebieden. <i>(Doorlopend)</i>
	We beheren onze groene openbare ruimte op een ecologische manier. Daarbij maken we ieder jaar 500 m ² openbaar groen biodiverser door gerichte verbeteringen. <i>(Doorlopend)</i>
	Bij de vergroening van Pavijen zorgen we dat de inrichting biodiversiteit stimuleert. <i>(Ontwikkeling)</i>
We willen een openbare ruimte waarin groen, water, spelen, ontmoeten en bewegen vanzelfsprekend onderdeel zijn van een gezonde en robuuste openbare ruimte.	We starten met de uitvoering van het soortenmanagementplan. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We behouden zoveel mogelijk groen en bomen, wanneer kap nodig is, herplanten we zoveel mogelijk in overeenstemming met de aanwezige groeiruimte. <i>(Doorlopend)</i>
	In het Stationskwartier hebben we dertig procent van de ruimte gereserveerd voor groen en water. Bestaande bomenrijen bij het station blijven behouden en een nieuw wijkpark wordt gefaseerd gerealiseerd. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken groen en biodiversiteit door bij ontwerp en beheer rekening te houden met de natuur. We richten de openbare ruimte klimaatbestendig in, met aandacht voor wateropvang, schaduw en verkoeling. <i>(Doorlopend)</i>
	We behouden aantrekkelijke speel- en ontmoetingsplekken in de stad en zoeken samen met inwoners naar passende alternatieven wanneer speeltoestellen of de ondergrond verwijderd moeten worden vanwege veiligheid. Daarbij werken we volgens de uitgangspunten van Spelen met speelruimte, stimuleren we bewonersinitiatieven en investeren we in de ontwikkeling van natuurlijke speelplekken. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken aan een paddenvriendelijk Culemborg. We starten samen met Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, RAVON en IVN natuureducatie het project 'Pad uit de put' met betrekking tot het beschermen van padden en andere amfibieën. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken volgens het Water- en rioleringsprogramma 2025 -2029 met aandacht voor klimaatadaptatie. In de wijken Goilberdingen (Dijkzicht) en Terweijde (Staatsliedenbuurt) scheiden we de inzameling van het hemelwater en afvalwater. We leggen hiervoor een regenwaterriool en een drainage aan. <i>(Ontwikkeling)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een schone, groene, veilige en goed onderhouden openbare ruimte.	We faciliteren de Zwerfafvalbrigade (ZAB) in hun opruimacties door het leveren van knijpers, veiligheidshesjes en afvalzakken, we stemmen af met Avri over de bijplaatsingen bij ondergrondse afvalcontainers en we geven voorlichting op lagere en middelbare scholen over zwerfafval. <i>(Doorlopend)</i>
	We faciliteren hondenbezitters om overlast van hondenpoep te beperken door het aanbieden van hondenpoepzakjes via dispensers bij de afvalbakken. <i>(Doorlopend)</i>
	We schaffen de hondenbelasting af. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We voeren het groenbeheerplan uit. <i>(Doorlopend)</i>
We werken richting een circulaire economie in 2050.	Afhankelijk van de uitkomsten van de materialeninventarisatie bereiden we de circulaire sloop van het voormalige Gispens-pand voor. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We zetten samen met Avri in op het verminderen van huishoudelijk restafval door meer restafval om te zetten in grondstoffen. Dit doen we onder meer door inwoners te stimuleren om te afval te scheiden en materialen opnieuw te gebruiken. <i>(Doorlopend)</i>
	We stellen duidelijke regels op voor circulariteit. Die gebruiken we voor advies bij ruimtelijke ontwikkelingen. <i>(Ontwikkeling)</i>
We werken aan het behouden van kinderboerderij De Heuvel als maatschappelijk waardevolle voorziening.	We voeren samen met het (beoogd) bestuur de implementatie van de verzelfstandiging van kinderboerderij De Heuvel uit (afhankelijk van besluitvorming door de raad). <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken aan een duurzame en financieel gezonde exploitatie van de kinderboerderij, onder meer door aanvullende inkomstenbronnen te ontwikkelen, zodat de gemeentelijke bijdrage kan afnemen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We maken afspraken over rollen, taken en verantwoordelijkheden tussen de gemeente en de (op te richten) stichting. <i>(Ontwikkeling)</i>

2.2. Klimaatadaptatie

Dit thema richt zich op het klimaatbestendig maken van Culemborg. We nemen maatregelen om de gevolgen van hitte, droogte en extreme neerslag op te vangen en benutten kansen om de openbare ruimte toekomstbestendig in te richten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We richten Culemborg klimaatbestendig in om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.	We implementeren en borgen de uitvoering van het regionale kader voor klimaatadaptief bouwen door controles op ontwikkelplannen en bouwaanvragen via de omgevingsvergunningen. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen inwoners financieel via een subsidie bij het realiseren van groenblauwe daken. <i>(Doorlopend)</i>
	Bij herinrichtingsprojecten richten we de openbare ruimte zo in dat deze beter bestand is tegen klimaatverandering. We stimuleren en helpen inwoners om regenwater op eigen terrein op te vangen. Dit past binnen het Water- en rioleringsprogramma 2025-2029. <i>(Doorlopend)</i>
	We stellen een nieuw hitteplan op en bereiden inwoners, organisaties en de leefomgeving beter voor op periodes van extreme warmte. (zie ook in 3.3 Gezondheid) <i>(Ontwikkeling)</i>
	We gebruiken actuele onderzoeken en kaarten over de bodem en het water bij de inrichting van de stad. Zo houden we beter rekening met bijvoorbeeld droogte, hitte en wateroverlast. <i>(Doorlopend)</i>

2.3. Sport

Dit thema richt zich op het stimuleren van sport en beweging voor alle inwoners. We zorgen voor toegankelijke en toekomstbestendige sportvoorzieningen en ondersteunen verenigingen bij hun maatschappelijke rol.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Sporten en bewegen maken een vanzelfsprekend onderdeel uit van het leven van iedere inwoner, en levert daarmee een bijdrage aan de gezondheid van Culemborgers.	We zetten sport in als middel om een gezonde leefstijl te stimuleren door gerichte beweegprogramma's te organiseren voor inwoners met een verhoogd gezondheidsrisico, in nauwe samenwerking met zorg- en welzijnspartners. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de lokale sportinfrastructuur door trainers, buurtsportcoaches en zorgprofessionals te scholen in leefstijlinterventies en vroegsignalering. <i>(Doorlopend)</i>
	Daarnaast bouwen we aan een integrale keten waarin sportaanbieders, huisartsen, fysiotherapeuten en het sociaal domein inwoners actief begeleiden van eerste motivatie tot duurzame gedragsverandering en duurzaam plezier in bewegen. <i>(Doorlopend)</i>
	We organiseren herkenbare events waaronder het Feel Alife Event, het Sportcafé en het Sportgala. <i>(Ontwikkeling)</i>
	Kinderen kunnen gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Volwassenen van het Volwassenenfonds Sport en Cultuur. <i>(Doorlopend)</i>
Een aantrekkelijk aanbod van buitensportaccommodaties voor de planperiode 2025-2040 binnen de financiële mogelijkheden van de gemeente.	We voeren het vervangingsinvesteringsplan uit voor de bestaande buitensportaccommodaties wanneer die technisch afgeschreven zijn. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de exploitatiekracht van sportverenigingen door maatregelen te ondersteunen die kosten kunnen verlagen en nieuwe leden kunnen bereiken, zodat meer inwoners kunnen sporten, bewegen en gezond opgroeien. <i>(Doorlopend)</i>
	We stimuleren verenigingen om accommodaties slimmer te benutten en intensiever samen te werken (met een inzet op lagere lasten) in combinatie met aangepaste huurtarieven. We zetten in op sterke verenigingen met meer leden en een grote maatschappelijke impact. <i>(Doorlopend)</i>
	We kennen de prognose van de bevolkingsgroei in 2040 naar 37.000 inwoners (nu ruim 30.000 inwoners) en de bijbehorende sportbeoefening. In het bijzonder voor de voetbalsport stimuleren we de betreffende verenigingen om hierop te anticiperen en bieden we passende verenigingsondersteuning. <i>(Doorlopend)</i>
	We evalueren met de exploitant van sporthal Parijsch (Stichting Turnen) het gehanteerde exploitatiemodel over de periode 2015-2027 en bekijken samen of er verbeteringen mogelijk zijn. <i>(Ontwikkeling)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Multifunctioneel gebruik van een nieuwbouw binnensport-accommodatie in Culemborg Oost.	We gaan verder met de ontwikkeling om sporthal Interweij te integreren in de nieuwbouw van de sporthal bij het KWC. (<i>Ontwikkeling</i>)
Een toekomstbestendige en veilige zwembadvoorziening De Waterlinie.	In de tweede helft 2027/eerste helft 2028 stellen we een (concept) aanbestedingsdocument op, omdat de huidige overeenkomst met Optisport Culemborg B.V. in september 2029 afloopt. We brengen in de kadernota 2029 (zomer 2028) de financiële consequenties in beeld. (<i>Ontwikkeling</i>)

2.4. Kunst en cultuur

Dit thema gaat over een levendig, toegankelijk en toekomstbestendig cultureel aanbod. We stimuleren cultuurparticipatie, talentontwikkeling en culturele initiatieven die bijdragen aan ontmoeting, ontwikkeling en sociale samenhang.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Cultuur is levendig, toegankelijk, zichtbaar en van betekenis voor alle inwoners.	We vernieuwen de Cultuurvisie met realisatiedoelen tot 2030 als richtinggevend kader voor de verdere ontwikkeling van de culturele sector en de verbinding met maatschappelijke opgaven. (<i>Ontwikkeling</i>)
	We geven prioriteit aan initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan een levendig, toegankelijk en maatschappelijk relevant cultureel aanbod. (<i>Doorlopend</i>)
	We dragen er zorg voor dat inwoners gebruik kunnen maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenfonds Sport en Cultuur. (<i>Doorlopend</i>)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Cultuur geeft ruimte voor ontmoeting, talentontwikkeling, creativiteit en maatschappelijke betrokkenheid.	We geven speciale aandacht aan jongeren, ontmoeting, sociale samenhang in wijken en het behoud van immaterieel erfgoed. <i>(Doorlopend)</i>
	We behouden ruimte voor creatieve en circulaire makers, initiatieven en jong talent. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de maatschappelijke rol van de bibliotheek op het gebied van lezen, ontmoeting, educatie en digitale vaardigheden in aanloop naar de zorgplicht. <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten in op de doorontwikkeling van een divers en laagdrempelig cultuuraanbod specifiek voor kwetsbare groepen inwoners aansluitend bij de basisfunctionaliteiten van het Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA) (zie paragraaf 3.3.) <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten via provinciale en landelijke regelingen in op cultuureducatie in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. <i>(Doorlopend)</i>
Toekomstbestendige culturele infrastructuur passend bij de financiële mogelijkheden.	We hanteren duidelijke kaders voor subsidies en het Cultuurfonds, met een kritische beoordeling van de effectiviteit van beschikbare middelen. <i>(Doorlopend)</i>
	We stimuleren cultureel initiatief, samenwerking en cultureel ondernemerschap om de sector toekomstbestendig te maken. <i>(Doorlopend)</i>
	We sluiten aan bij regionale en landelijke ontwikkelingen om extra kennis, middelen en netwerken naar Culemborg te halen. <i>(Doorlopend)</i>
	We benutten actief kansen die samenwerking met de Provincie Gelderland, Regio Rivierenland en landelijke investeringen bieden. <i>(Doorlopend)</i>

2.5. Cultureel erfgoed

Dit thema richt zich op het behoud en de versterking van het cultureel erfgoed van Culemborg. We beschermen historische waarden en benutten erfgoed als onderdeel van de identiteit en aantrekkelijkheid van de stad.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Behoud van cultureel erfgoed en het versterken en uitdragen van de historisch-culturele identiteit.	Op basis van de vastgestelde kerkenvisie vervolgen we de dialoog met de beheerders van de kerkelijke gebouwen over hun toekomst in de binnenstad. We ondersteunen alle kerken in Culemborg met de ontwikkelingen van de kerkgebouwen. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen particuliere eigenaren en erfgoedorganisaties met de instandhouding en verduurzamen van erfgoed en het uitdragen van de geschiedenis van de stad. <i>(Doorlopend)</i>

2.6. Openbare orde en veiligheid

Dit thema gaat over het bevorderen van een veilige en leefbare stad. We zetten in op het voorkomen en aanpakken van criminaliteit, overlast en ondermijning en versterken de samenwerking tussen zorg, veiligheid en handhaving.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een veilige en leefbare gemeente waarin criminaliteit, overlast en ondermijning effectief worden aangepakt.	We versterken het Interventieteam De Waarden (IDW), zodat het samen met partners ondermijnende criminaliteit beter kan aanpakken. Daarbij werken we op basis van informatie, signalen en concrete situaties. <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren (integrale) controles uit met de politie en andere instanties om verschillende vormen van criminaliteit aan te pakken. <i>(Doorlopend)</i>
	Wij evalueren het Beleid cameratoezicht in 2027 en herijken waar nodig het beleid. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We vergroten samen met onze partners de meldingsbereidheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties door bewustwording, voorlichting en het beter onder de aandacht brengen van meldmogelijkheden. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We geven stapsgewijs uitvoering aan het Gelders Akkoord en werken aan een weerbare overheid. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de informatiegestuurde inzet van handhaving. Door signalen, meldingen en data beter te benutten, zetten we onze capaciteit gericht in op locaties en thema's waar de veiligheids- en leefbaarheidsproblematiek het grootst is. Hiervoor ontwikkelen we een dashboard. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Kwetsbare inwoners ontvangen tijdig passende ondersteuning en complexe zorg- en veiligheidsvraagstukken worden integraal aangepakt.	We zetten voor complexe situaties de Doorbraakmethode in om tot duurzame oplossingen te komen. <i>(Doorlopend)</i>
	In 2027 borgen we de Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) door het sociaal team te trainen in de basismethodiek, periodieke opfrustrainingen aan te bieden en procesregie op te leiden via trainde-trainer. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We verbeteren de registratie, monitoring en rapportage van zorg- en veiligheidszaken. In 2027 voeren we een nieuw registratiesysteem in voor veiligheidszaken. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We versterken de samenwerking tussen zorg, veiligheid en handhaving door gezamenlijke casusoverleggen en zichtbare samenwerking richting inwoners en partners. <i>(Doorlopend)</i>
	We nemen deel aan het Lokaal Zorg Netwerk (LZN) en regisseren het Jeugd Interventieteam Culemborg (JIC) en de Lokale Jeugdtafel. Vanuit deze integrale samenwerking worden gerichte acties uitgezet. <i>(Doorlopend)</i>
Minder jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit door een integrale aanpak gericht op preventie, vroegsignalering en passende ondersteuning.	We zoeken actief naar structurele financiering voor het JIC, zodat de aanpak van jeugdoverlast en -criminaliteit ook vanaf 2028 kan worden voortgezet en versterkt. In 2027 volgt een concreet voorstel voor het vervolg.
	We houden toezicht op overlastlocaties, stemmen snel af met bewoners en partners, treden handhavend op waar nodig en evalueren periodiek om de aanpak te verbeteren.
	We werken samen met partners aan het realiseren van passende voorzieningen en activiteiten, zoals bijvoorbeeld een jongeren ontmoetingsplek (JOP).
	We investeren in het weerbaarder maken van jongeren die dreigen af te glijden in de wereld van de ondermijnende criminaliteit, door inzet van het JIC. We maken daarbij gebruik van erkende en effectieve interventies van Nederlands Jeugdinstituut en proberen meer zicht te krijgen op criminele uitbuiting van de doelgroep. <i>(Doorlopend)</i>
	Voor de doelgroep jonge aanwas en jongvolwassenen met zorgelijk en/of crimineel gedrag zetten we intensieve casemanagers (ICM) in. <i>(Doorlopend)</i>
	Bij signalen van zorgelijk gedrag bij jeugdigen op straat of op school voert de gemeente met partners vroegtijdig thuisgesprekken. Ouders worden actief betrokken en er wordt passende ondersteuning geboden aan de jeugdige en het gezin. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Minder jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit door een integrale aanpak gericht op preventie, vroegsignalering en passende ondersteuning. <i>(vervolg)</i>	We organiseren en borgen structureel de lokale jeugdtafel als consultatief overleg, waar ketenpartners (zoals Veilig Thuis, Jeugdbescherming, leerplicht, sociaal domein en de gemeente) complexe casuïstiek bespreken en de integrale samenwerking versterken. <i>(Doorlopend)</i> We versterken de aandacht voor de online leefwereld van jongeren door de inzet van digitaal jongerenwerk als aanvulling op het reguliere jongerenwerk. <i>(Doorlopend)</i>

2.7. Weerbaarheid en crisisbeheersing

Dit thema richt zich op het vergroten van de weerbaarheid van inwoners, organisaties en de gemeentelijke organisatie. We bereiden ons voor op fysieke en digitale crises en versterken de samenwerking met onze veiligheidspartners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een weerbaar en veerkrachtig Culemborg dat voorbereid is op risico's, verstoringen en crises.	Ontwikkelingen en risico's monitoren die de veiligheid, leefbaarheid en continuïteit van de samenleving beïnvloeden. <i>(Doorlopend)</i> Versterken van de weerbaarheid van inwoners, organisaties uit de stad en de gemeentelijke organisatie. We organiseren 'BHV' voor de stad. <i>(Doorlopend)</i> Bewust zijn van en voorbereid zijn op de gevolgen van klimaatverandering, langdurige verstoringen van vitale voorzieningen en andere maatschappelijke ontwikkelingen. <i>(Doorlopend)</i>
Een digitaal veilige gemeente die bestand is tegen cyberdreigingen en digitale verstoringen.	Versterken van de digitale weerbaarheid van de gemeentelijke organisatie door het vergroten van bewustzijn en het beschermen van systemen. <i>(Doorlopend)</i> We werken met regionale en landelijke partners op het gebied van digitale veiligheid via ambtelijke en bestuurlijke overleggen die periodiek plaatsvinden. <i>(Doorlopend)</i> We vergroten samen met onze partners de digitale weerbaarheid van inwoners en ondernemers door voorlichting, bewustwording en preventieve activiteiten. <i>(Doorlopend)</i>
Een slagvaardige crisisorganisatie die effectief samenwerkt met partners.	Intensief samenwerken met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, hulpdiensten, maatschappelijke organisaties en omliggende gemeenten. <i>(Doorlopend)</i> Actueel houden van crisisprocessen, rollen en verantwoordelijkheden. <i>(Doorlopend)</i> Oefenen, evalueren en continu verbeteren van de crisisaanpak. <i>(Doorlopend)</i>

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

De Europese Natuurherstelverordening (NHV) is op 18 augustus 2024 aangenomen en direct in werking getreden. De wet bevat doelstellingen voor ecosystemen op land, aan de kust, in zoet water en zee, bos, landbouwgebieden en steden. Op 1 september 2026 diende Nederland het Ontwerp Natuurplan bij de Europese Commissie (EC) in. Het definitieve Natuurplan wordt uiterlijk 1 september 2027 ingediend bij de EC. Om tot het definitieve Natuurplan te komen is er voor een aantal onderwerpen nog verdere uitwerking nodig. Het Rijk neemt hierbij de leiding. Welke gevolgen dit exact heeft voor Culemborg is op het moment van schrijven nog niet helemaal duidelijk.

In 2027 vernieuwen we de cultuurvisie. Daarin staan doelen tot 2030 voor de ontwikkeling van cultuur en de bijdrage van cultuur aan maatschappelijke opgaven.

Het ministerie van VWS heeft op 13 juli 2026 een belangrijke stelselwijziging aangekondigd: de SPUK Stimulering Sport en de Brede Regeling Combinatiefuncties worden vanaf 2027 samengevoegd tot één nieuwe SPUK-regeling met een looptijd van 2027–2029. Het ministerie VWS heeft gemotiveerd dat deze ontwikkeling past in een bredere ambitie: "Gezondheid begint niet in het ziekenhuis, maar in het dagelijks leven: thuis, op school én op de sportclub." Daarbij spelen sport en bewegen een cruciale rol in het realiseren van de 'gezondste generatie ooit'.

Integraal veiligheidsplan 2027-2030

De gemeente voert de regie op het integraal veiligheidsbeleid en stemt hierbij af met (veiligheids)partners zoals politie en Openbaar Ministerie. Vanaf 2027 gaan we werken met een nieuw Integraal Veiligheidsplan (IVP)/regionaal veiligheidsbeleid in de regio De Waarden met duidelijke prioriteiten en inzet van capaciteit.

Wams

Het wetgevingstraject van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) is in 2026, na een periode van stilstand, weer opgepakt. De wet moet gemeenten een duidelijkere wettelijke basis bieden voor gegevensverwerking en gegevensuitwisseling bij de aanpak van meervoudige problematiek. Daarnaast verduidelijkt de Wams de regierol van gemeenten bij complexe situaties, versterkt zij de samenwerking tussen partners in het sociaal domein en biedt zij een wettelijke basis voor meldpunten zorgwekkend gedrag en de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). Hierdoor kunnen inwoners sneller passende ondersteuning ontvangen en kan escalatie van problemen beter worden voorkomen.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Avri	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De Avri draagt bij aan een circulair Culemborg door meer huishoudelijk restafval geschikt te maken als grondstof. Tevens heeft de Avri een rol om te zorgen voor een schone openbare ruimte bij afvalcontainers.
Belangrijkste ontwikkelingen	De Avri werkt aan de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum op Medel in Tiel. Begin 2027 vindt de besluitvorming hierover plaats. De Avri stelt een grondstoffenplan op dat de komende jaren uitgevoerd zal worden.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De VRGZ ondersteunt de gemeente Culemborg bij het bevorderen van een veilige woon-, werk- en leefomgeving. Dit doet zij door uitvoering te geven aan haar wettelijke taken op het gebied van brandweezorg, crisisbeheersing, rampenbestrijding, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) en ambulancezorg. Daarnaast adviseert en ondersteunt de VRGZ de gemeente op het gebied van risicobeheersing, crisisvoorbereiding en het versterken van de weerbaarheid van inwoners, organisaties en de gemeentelijke crisisorganisatie. De veiligheidsregio draagt bij aan de voorbereiding op zowel reguliere incidenten als grootschalige crises, zoals de gevolgen van extreem weer, uitval van vitale voorzieningen en digitale dreigingen. Dankzij deze inzet is de gemeente beter voorbereid op incidenten, rampen en crises en kunnen risico's voor inwoners, bedrijven en bezoekers worden beheerst. Daarmee levert de VRGZ een belangrijke bijdrage aan een veilige, veerkrachtige en weerbare samenleving.
Belangrijkste ontwikkelingen	De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) blijft investeren in een veilige, weerbare en veerkrachtige regio. De focus ligt op het versterken van de crisisbeheersing, maatschappelijke weerbaarheid en de voorbereiding op zowel reguliere incidenten als grootschalige crises. Daarbij wordt rekening gehouden met veranderende risico's en de toenemende complexiteit van incidenten en maatschappelijke ontwrichtingen. Bijzondere aandacht gaat uit naar de gevolgen van klimaatverandering, zoals extreem weer, natuurbranden, droogte en wateroverlast, evenals naar digitale dreigingen, cyberincidenten en mogelijke uitval van vitale voorzieningen. De VRGZ werkt samen met gemeenten en veiligheidspartners aan de voorbereiding op deze risico's en het versterken van de zelfredzaamheid van inwoners en organisaties. Daarnaast investeert de VRGZ in toekomstbestendige brandweezorg, vakbekwaam personeel en vrijwilligers, informatieveiligheid en een sterke multidisciplinaire samenwerking. Ook wordt verder ingezet op risicogericht werken om risico's vroegtijdig te signaleren en de gevolgen van incidenten, rampen en crises zoveel te beperken. Voor de gemeente Culemborg blijft de VRGZ een belangrijke partner bij het versterken van de veiligheid, weerbaarheid en veerkracht van de samenleving en het bevorderen van een weerbare samenleving die beter is voorbereid op incidenten, rampen en crises.

Indicatoren

Indicator	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Meetinstrument
Verplichte indicatoren				
Openbare orde en veiligheid				
6. Verwijzingen Halt	9	10	10	Stichting Halt
8. Winkeldiefstallen	47	25	35	CBS/opendata. politie.nl/ waarstaatje gemeente.nl
9. Geweldsmisdrijven (lichamelijke integriteit)	80	50	60	
10. Diefstal uit woningen	31	30	30	
11. Vernielingen	95	100	95	
Sport				
20. Niet-Sporters	n.b.*	niet opgenomen	37%	Waarstaatjegemeente.nl
Afval				
33. Omvang huishoudelijk restafval (in kg per inwoner)	73	<75	<75	AVRI
Gemeentelijke indicatoren				
Openbare orde en veiligheid				
Verward gedrag	180	150	180	CBS/Opendata.politie.nl
Cybercrime	5	10	10	CBS/Opendata.politie.nl
Drugshandel	9	10	10	CBS/Opendata.politie.nl
Jeugdoverlast	237	210	220	CBS/Opendata.politie.nl
Sport				
Personen aangesloten bij sportverenigingen**	-	-	54%	Eigen data
Vergroening				
Aantal subsidies groenblauwe daken**	-	20	25	Eigen data
Aantal vierkante meters groen dat biodivers beheerd wordt**	-	500 m ² extra	500	Eigen data
Aantal vierkante meters verharding dat verwijderd is voor vergroening**	-	500 m ² extra	1.000	Eigen data

NB. de nummers voor de verplichte indicatoren komen overeen met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), eventueel ontbrekende nummers zijn niet meer in gebruik.

** Deze data zijn niet bekend, de Gezondheidsmonitor volwassenen wordt eens per vier jaar afgenomen.*

*** Deze indicatoren zijn voor het eerst opgenomen in de Programmabegroting 2026 of 2027, daarom ontbreken data in eerder jaren.*

Actueel beleid en regelgeving

Wettelijke kaders

- Gemeentewet
- Alcoholwet, Alcoholbesluit en Alcoholregeling
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
- Algemene wet bestuursrecht (Awb)
- Opiumwet
- Politiewet
- Wegenverkeerswet 1994
- Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob)
- Wetboek van Strafvordering / Regeling domeinlijsten buitengewoon opsporingsambtenaar / Beleidsregels buitengewoon opsporingsambtenaar
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen
- Wet goed verhuurderschap
- Wet op de veiligheidsregio's
- Wet op de kansspelen
- Wet ruimtelijke ordening
- Wet verplichte ggz
- Wet zorg en dwang
- De Omgevingswet
- Wet veilige jaarwisseling

Beleidskaders

- Algemene plaatselijke verordening Culemborg (APV)
- Beleidsregel artikel 13b van de Opiumwet
- Beleidsregels drugshandel op straat
- Beleidsregels Wet Bibob Culemborg
- Beleidsregel veilige jaarwisseling Culemborg
- Kadernota Integrale Veiligheid (in 2023 gezamenlijk op- en vastgesteld binnen de Gezagsdriehoek De Waarden) en uitvoeringsplannen
- Meerjarenbeleidsplan politie 2024-2027
- Toezicht- en handhavingsbeleid Culemborg en uitvoeringsplannen
- Veiligheidsstrategie Oost-Nederland
- Cultuurvisie 2027-2030 (wordt in 2027 vastgesteld)
- Rijk verleden, Sterke toekomst. Cultuurhistorisch beleid (2006)
- Nota kerkervisie (2023)
- Cultuurhistorische waardenkaart (2012)
- Archeologisch beleidsplan Culemborg (2017)
- Algemene Subsidieverordening gemeente Culemborg 2026

- Sportakkoord Culemborg 'In Culemborg beweegt iedereen met plezier, want sport versterkt' (2023)
- Gezond en Actief Culemborg (2023)
- Beleidsplan 'Culemborg in Beweging' (2025)
- Detailhandelsvisie
- Evenementenvisie en handboek evenementen
- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2021-2030 (GVVP)
- Horecavisie en handboek horeca
- Notitie wijkgericht werken
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030
- Uitvoeringsagenda Duurzaamheid
- Programma Energietransitie
- Windvisie gemeente Culemborg
- Startnotitie Circulaire Economie
- Groenbeleidsplan Culemborg
- Biodiversiteitsplan
- Hondenbeleid
- Schone Lucht Akkoord
- De Transitievisie Warmte
- De regionale energiestrategie
- De regionale adaptatiestrategie
- Uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie
- Kader leefbare verstedelijking (klimaatadaptatie)
- Notitie toekomstbestendig bouwen (onderdeel van de woonvisie)
- Water- en rioleringsprogramma 2025-2029
- Avri strategisch koersplan 2024-2030

Wat mag het kosten?

Dit onderdeel laat zien welke baten en lasten onder dit programma vallen en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen. De financiële gegevens zijn uitgesplitst naar de verschillende thema's binnen het programma. Daarbij zijn zowel de begrotingsvoorstellen voor 2027-2030 als de financiële doorwerking van de najaarsrapportage 2026 verwerkt.

Baten en lasten van dit programma

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	-24.133	-25.446	-24.989	-24.935	-25.282	-25.597
2.1 Fysieke leefomgeving (openbare ruimte)	-12.932	-11.723	-12.996	-13.096	-13.335	-13.515
2.2 Klimaatadaptatie	-589	-2.311	-1.597	-1.378	-1.378	-1.378
2.3 Sport	-3.379	-4.228	-3.162	-3.221	-3.300	-3.398
2.4 Kunst en cultuur	-1.481	-1.463	-1.247	-1.240	-1.209	-1.209
2.5 Cultureel erfgoed	-1.325	-1.341	-1.382	-1.450	-1.448	-1.449
2.6 Openbare orde en veiligheid	-1.882	-1.595	-1.624	-1.382	-1.374	-1.354
2.7 Weerbaarheid en crisisbeheersing	-2.545	-2.786	-2.982	-3.168	-3.237	-3.294
Baten	12.645	11.909	11.570	12.483	12.618	12.786
2.1 Fysieke leefomgeving (openbare ruimte)	10.735	9.790	10.382	10.546	10.712	10.880
2.2 Klimaatadaptatie	508	989	288	1.038	1.038	1.038
2.3 Sport	1.028	919	741	741	741	741
2.4 Kunst en cultuur	214	67	31	31	0	0
2.5 Cultureel erfgoed	92	81	83	83	83	83
2.6 Openbare orde en veiligheid	68	63	45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	-11.489	-13.537	-13.419	-12.452	-12.663	-12.811
Onttrekkingen reserves	218	218	210	200	200	200
Mutaties reserves	218	218	210	200	200	200
Levendige en veilige stad	-11.271	-13.319	-13.209	-12.252	-12.463	-12.611

Overzicht van wijzigingen in het programma

De tabel hierna laat zien hoe het financiële meerjarenperspectief van dit programma is opgebouwd. De primitieve begroting, inclusief de wijzigingen uit de voorjaarsrapportage 2026, vormt het vertrekpunt. Vervolgens zijn de financiële gevolgen van de najaarsrapportage 2026 en de wijzigingen in deze begroting weergegeven.

De wijzigingen zijn gecategoriseerd in acht groepen. Drie groepen bevatten inhoudelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid en de uitvoering van het programma (ombuigingen, ontwikkelingen en gemeentefonds). Deze wijzigingen worden afzonderlijk weergegeven en nader toegelicht. De overige groepen zijn voornamelijk technisch of financieel van aard en worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	-11.367	-11.115	-11.159	-11.226
Voorjaarsrapportage 2026	-21	-20	-17	-17
Uitgangspositie voor programmabegroting	-11.388	-11.135	-11.176	-11.243
Najaarsrapportage 2026	-14	-14	-14	-14
Ontwikkelingen	-29	-29	-29	-29
- Slachtofferhulp	-12	-12	-12	-12
- Lokale belastingen gemeentelijk vastgoed	1	1	1	1
- Hoger tarief boa's door ontvlechting handhavingstaken	-48	-48	-48	-48
- Krediet vervanging lichtmasten en armaturen Vriendenschaar	-8	-8	-8	-8
- Brandverzekeringen	28	28	28	28
- Huuropbrengst pand Triosingel	10	10	10	10
Budgetneutrale wijzigingen	15	15	15	15
Begroting 2027-2030	-1.807	-1.103	-1.273	-1.354
Gemeenschappelijke regelingen	-189	-348	-413	-471
Ontwikkelingen	-585	-592	-621	-652
- Actualisatie beheerplan groen	-270	-270	-270	-270
- Extra kosten bomenonderhoud binnenstad wegens vergroening markt	-10	-10	-10	-10
- Extra tijdelijke middelen buurtparticipatie rondom speeltuinen.	-50	-50	-50	0
- Onderhoud aan sportvoorzieningen	-35	-35	-35	-35
- Vervangingsinvesteringen Buitensport	-24	-32	-60	-141
- Uitbreiding formatie Realisatie en beheer met 3 FTE	-196	-196	-196	-196
Gemeentefonds	-975	-3	-3	-3
- Meicirculaire 2026: Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	-968	0	0	0
- Meicirculaire 2026: Overige posten	-7	-3	-3	-3
Loon- en prijsontwikkeling	-137	-128	-129	-128
Kapitaallasten	61	-65	-141	-133
Budgetneutrale wijzigingen	18	33	33	33
Overige mutaties < 10.000	0	0	0	0
Totaal meerjarenperspectief	-13.209	-12.252	-12.463	-12.611

Ontwikkelingen

Actualisatie beheerplan groen -270

Culemborg groeit. We willen deze groei combineren met een groene, aantrekkelijke en klimaatbestendige leefomgeving. Daarom zetten we in op het behoud van groen en bomen en op een openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en recreëren. Uit het geactualiseerde beheerplan blijkt dat hiervoor structureel extra middelen nodig zijn.

Extra kosten bomenonderhoud binnenstad wegens vergroening markt -10

De vergroening van de binnenstad zorgt voor extra groen dat ook onderhouden moet worden. Voor het beheer en onderhoud van de nieuwe beplanting is daarom vanaf 2027 jaarlijks € 10.000 extra nodig.

Extra tijdelijke middelen buurtparticipatie rondom speeltuinen. -50

Speel- en ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor leefbare buurten. Bij de aanpassing van speelplekken willen we inwoners daarom nadrukkelijk betrekken bij de inrichting en het gebruik van hun buurt. Ook willen we ruimte bieden aan inwoners om zelf bij te dragen aan het beheer en activiteiten rondom speelplekken. Hiervoor wordt gedurende drie jaar € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld.

Onderhoud aan sportvoorzieningen -35

De sportvoorzieningen van de gemeente Culemborg worden op een sobere en doelmatige wijze onderhouden. Goede sportvoorzieningen zijn belangrijk voor een gezonde en actieve stad. We willen bestaande sportlocaties en velden behouden en tegelijkertijd zorgen voor doelmatig beheer en gebruik. Uit het beheerplan blijkt dat hiervoor structureel extra middelen nodig zijn. Vanaf 2027 wordt het budget daarom met € 35.257 per jaar verhoogd.

Vervangingsinvesteringen Buitensport -24

Culemborg groeit en daarmee neemt ook de druk op de buitensportvoorzieningen toe. Om de bestaande voorzieningen op een passend niveau te houden, is in beeld gebracht welke vervangingsinvesteringen de komende jaren nodig zijn. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de meerjarenbegroting.

Uitbreiding formatie Realisatie en beheer met 3 FTE -196

Culemborg groeit en deze areaaluitbreiding betekent dat er meer onderhoud in de openbare ruimte is. De afgelopen jaren is de groei van de gemeente niet vertaald in groei van het team dat verantwoordelijk is voor het onderhoud. We willen dat inwoners kunnen wonen in een aantrekkelijke, groene en goed onderhouden openbare ruimte. Goed beheer van het bestaande groen en de openbare ruimte is daarbij essentieel. Om het bestaande kwaliteitsniveau op peil te houden en het groenareaal goed te kunnen onderhouden, is formatieuitbreiding noodzakelijk. Daarom versterken we de formatie structureel met 3 fte. Hiermee ontstaat voldoende capaciteit om het beheer en onderhoud van het groen op het afgesproken kwaliteitsniveau uit te voeren.

Gemeentefonds

Meicirculaire 2026: Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

-968

De gemeente ontvangt van het Rijk middelen voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid. Deze middelen zetten we volledig in voor de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen en het programma Energiesysteem. Hiermee financieren we onder meer capaciteit, onderzoek en projecten rond de energietransitie en netcongestie. Voorbeelden hiervan zijn het onderzoek naar een warmtenet in het Stationskwartier, de impactanalyse netcongestie en het opstellen van het programma Energiesysteem.

Meicirculaire 2026: Overige posten

-7

De begroting wordt aangepast voor enkele kleinere wijzigingen uit de meicirculaire 2026. Het gaat om verschillende taakmutaties en middelen die het Rijk voor specifieke doelen beschikbaar stelt.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast op basis van de begrotingen 2027 van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen zijn eerder aan de gemeenteraad voorgelegd.

Loon- en prijsontwikkeling

Voor de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%. Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten.

Kapitaallasten

De investerings- en vervangingsplannen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringsplanning en de kapitaallasten die daaruit voortvloeien bijgesteld. Zie ook hierna: "wat gaan we investeren?"

Budgetneutrale wijzigingen

Dit zijn begrotingswijzigingen die geen invloed hebben op het begrotingssaldo, maar wel leiden tot een wijziging van de baten en lasten tussen de programma's. Het gaat hierbij om lasten die zijn opgenomen in een ander programma en dienen voor de juiste verantwoording overgeheveld te worden naar de juiste programma of er zijn extra middelen ontvangen via een andere programma ter dekking van extra lasten.

Overige mutaties < 10.000

De begroting wordt op enkele kleinere onderdelen geactualiseerd. Het gaat om wijzigingen met een zeer beperkt financieel effect.

Wat gaan we investeren?

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de geplande investeringen per programma. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn meegenomen in de Programmabegroting 2027-2030.

Omschrijving investering (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Riolering	2.260	1.529	1.255	1.807
Buitensport	167	444	899	141
Binnensport	55	53	15	19
Huis van de Stad	0	29	0	0
Speelvoorzieningen	211	211	210	210
Tractie	415	603	479	1.086

Riolering

De investeringen in riolering zijn gericht op het in stand houden en waar nodig verbeteren van het gemeentelijke rioolstelsel. In 2027 ligt de nadruk onder andere op Molenzicht/Dijkzicht en de Staatsliedenbuurt.

Bij de uitvoering wordt waar mogelijk aangesloten bij andere werkzaamheden in de openbare ruimte, zodat werkzaamheden kunnen worden gecombineerd en tegelijkertijd aandacht kan worden besteed aan groen, wateropvang en klimaatadaptatie.

Buitensport

In 2027 worden de korfbalvelden vervangen. Hiermee blijft de bestaande sportvoorziening beschikbaar en veilig voor de gebruikers.

De vervanging maakt onderdeel uit van het meerjarige vervangings- en investeringsplan voor sport, waarbij wordt ingezet op het behoud en doelmatig gebruik van bestaande voorzieningen.

Binnensport

Voor de gemeentelijke binnensportvoorzieningen is een meerjarig vervangings- en investeringsplan opgesteld. Hierin zijn onder andere vervangingen van materialen en sporttoestellen opgenomen.

Met deze vervangingen blijven de sportvoorzieningen veilig, bruikbaar en geschikt voor de verschillende gebruikers. De financiële gevolgen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

Huis van de Stad

In 2028 is een investering opgenomen voor de vervanging van de lichtwering in het Huis van de Stad. Hiermee blijft de functionaliteit en bruikbaarheid van het gebouw op peil.

Speelvoorzieningen

De investeringen in speelvoorzieningen zijn onderdeel van de uitvoering van het speelbeleidsplan. Jaarlijks worden speeltoestellen vervangen die niet meer veilig zijn.

Een speelflek wordt daarbij niet automatisch één-op-één vervangen. Waar dat passend is, kan de plek worden ingericht voor spelen, bewegen en ontmoeten, met ruimte voor initiatieven van bewoners.

Tractie

Voor team Realisatie en Beheer staat de vervanging van diverse tractiemiddelen gepland, waaronder een tractor, een reinigingsvoertuig en een menginstallatie.

Deze middelen zijn nodig voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Met tijdige vervanging kunnen deze werkzaamheden betrouwbaar en doelmatig worden uitgevoerd.

3. Iedereen doet mee

Visie

Kinderen en jongeren groeien op in een omgeving waarin zij gezond en veilig kunnen opgroeien en waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen. Inwoners hebben een betekenisvolle invulling van hun dag, werken of participeren op een andere manier in de maatschappij en vinden hun plek in de samenleving. In Culemborg willen we dat inwoners zich geen zorgen hoeven te maken over hun bestaanszekerheid en dat iedereen kan meedoen, ongeacht leeftijd, beperking, culturele achtergrond of financiële mogelijkheden. Op verschillende momenten in het leven kan een mens extra zorg of ondersteuning nodig hebben. Mantelzorgers, burens, vrijwilligers en verenigingen geven elkaar steun; wij staan als gemeente naast onze inwoners en zorgen waar nodig voor aanvullende hulp of professionele zorg.

De afgelopen jaren is hiervoor een belangrijke basis gelegd: de sociale basis is versterkt, het sociaal team heeft zich verder ontwikkeld en er is meer inzicht in kosten en resultaten. In de komende bestuursperiode ligt de nadruk op continuïteit, borging, gerichte versterking van wat werkt en het verkleinen van verschillen op het gebied van gezondheid, onderwijskansen en inkomen. Tegelijkertijd staan de budgetten onder druk, zeker wanneer de extra rijksmiddelen vanaf 2028 wegvallen, terwijl de arbeidsmarkt krap blijft en de financiële ruimte beperkt is. Landelijke en regionale ontwikkelingen vragen daarom om een andere manier van werken, zoals de Hervormingsagenda Jeugd, die de jeugdzorg financieel houdbaar moet maken, en het landelijke Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), gericht op het toegankelijk en betaalbaar houden van zorg en welzijn.

Daarom houden we vast aan de ingezette Koers Sociaal Domein, waarin samenredzaamheid en preventie centraal staan. Inwoners ondersteunen elkaar waar dat kan en maken gebruik van hun eigen kracht en netwerk. En wie dat nodig heeft kan rekenen op professionele ondersteuning. Over de voortgang op deze thema's, waaronder de Hervormingsagenda Jeugd en AZWA, informeren en betrekken we de raad periodiek. Zo kunnen we keuzes over ambitie en betaalbaarheid met de juiste informatie maken. Hiermee blijft het sociaal domein toegankelijk, betaalbaar en toekomstbestendig voor iedereen in Culemborg.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Binnen dit programma werken we de komende jaren aan verschillende doelen. Deze zijn verdeeld over acht thema's. Hieronder beschrijven we per thema wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. De acht thema's zijn:

- 3.1. Sociaal Team Culemborg
- 3.2. Opgroeien
- 3.3. Gezondheid
- 3.4. Samen leven & ondersteunen
- 3.5. Rondkomen
- 3.6. Werk & Maatschappelijke bijdrage

3.7. Wonen voor doelgroepen

3.8. Onderwijs

3.1. Sociaal Team Culemborg

Dit thema gaat over het bieden van toegankelijke, passende en tijdige ondersteuning aan inwoners. Het Sociaal Team Culemborg is daarbij de verbindende schakel tussen de sociale basis, preventie en specialistische ondersteuning.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een toegankelijk en toekomstbestendig Sociaal Team Culemborg dat inwoners snel helpt, de verbinding met de sociale basis versterkt en waar nodig passende ondersteuning organiseert.	We investeren in een robuust en wendbaar lokaal team in relatie tot ontwikkelingen zoals Hervormingsagenda Jeugd, vergrijzing, toekomstscenario verbeterde kind- en gezinsbescherming en kwetsbare bestaanszekerheid. Dit vraagt om het op orde brengen van de vaste formatie (Wmo en jeugd) en doorlopend ontwikkelen van kennisopbouw en actieve regievoering. <i>(Doorlopend)</i>
	Vanuit de Visie Sociaal Domein werkt het Sociaal Team Culemborg aan de volgende speerpunten <i>(Doorlopend)</i> : • Normaliseren, netwerkversterking en verbinding met de sociale basis. • Doen wat nodig is, met oog voor het geheel. • Meer zelf hulp verlenen: minder toeleiden naar specialistische hulp en het stimuleren van duurzame uitstroom.
	Inwoners kunnen bij het Sociaal Team Culemborg terecht voor informatie, advies, lichte ondersteuning en toeleiding naar voorzieningen vanuit Wmo, Jeugdwet, armoedebelief en schuldhelpverlening. Hiertoe werken we in netwerkverband samen met onze maatschappelijke partners zoals Mooi Sociaal en ElkWelzijn. <i>(Doorlopend)</i>
	We helpen inwoners snel en deskundig. Inwoners weten het Sociaal Team Culemborg te vinden en zijn tevreden over de dienstverlening. <i>(Doorlopend)</i>

3.2. Opgroeien

Dit thema richt zich op het creëren van een veilige, gezonde en kansrijke omgeving voor kinderen en jongeren. We stimuleren ontwikkeling, ondersteunen gezinnen en zetten in op preventie en vroegsignalering.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Kansrijk opgroeien Meer jeugdigen kunnen hun talenten ontwikkelen en opgroeien tot volwassenen die volwaardig deelnemen aan de samenleving	Voor alle Culemborgers t/m 17 jaar is een gratis bibliotheekpas beschikbaar. Jeugdigen uit gezinnen met minimale financiën kunnen een beroep doen op Stichting Leergeld voor ondersteuning bij het aanschaffen van schoolmaterialen. Ook kunnen zij gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur en de tegemoetkoming voor ouders die geen kinderopvangtoeslag (KOT) krijgen voor peuteropvang. <i>(Doorlopend)</i>
	Talentontwikkeling van Culemborgse jeugdigen stimuleren we via onder meer het programma Brede School en de doorgaande leeslijn 0-18 jaar (Bibliotheek Rivierenland). <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken het pedagogisch klimaat en ondersteuning van gezinnen onder andere door ouders en opvoeders toegang tot laagdrempelige opvoedondersteuning te bieden en respijtzorgmogelijkheden in te zetten wanneer ouders/opvoeders overbelast zijn. <i>(Doorlopend)</i>
Goed in je vel Meer jeugdigen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel en groeien op in een gezond opvoedklimaat.	Vanuit het programma Hervormingsagenda Jeugd continueren we de implementatie van Jouw Ingebracht Mentor (JIM), de jeugdondersteuner, verminderen van verlengde jeugdzorg en monitoring van de duurste casuïstiek. In 2027 zetten we extra in op <i>(Ontwikkeling)</i> : • samen met partners normaliseren in de praktijk brengen; • versterken van het fundament rondom jeugdigen — gezin, kinderopvang en school, buurt en informele netwerken; • kortdurende hulpverlening door het Sociaal Team Culemborg; • het voeren van regie bij complexe meervoudige problematiek door gezinsregisseurs.
	Via de Jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau, gezondheidsonderzoeken op school en de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma) stimuleren we een gezonde ontwikkeling. Ook signaleren we waar dit mogelijk niet goed loopt om mensen actief ondersteuning te bieden. <i>(Doorlopend)</i>
	Met het programma Kansrijke Start werken zorgorganisaties en sociale organisaties beter samen in de eerste 1.000 dagen van een kind. Zo stimuleren we de gezondheid, ontwikkeling en het welzijn van kinderen en krijgt ieder kind een gezonde en kansrijke start. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Goed in je vel Meer jeugdigen zitten fysiek en mentaal goed in hun vel en groeien op in een gezond opvoedklimaat. <i>(vervolg)</i>	Vanuit het programma Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG) werken we samen met lokale partners aan een sluitende ketenaanpak voor kinderen en jongeren met licht tot ernstig overgewicht. Hiermee bevorderen we een gezonde leefstijl, voorkomen we gezondheidsproblemen op latere leeftijd en dragen we bij aan gelijke kansen voor een gezonde ontwikkeling. <i>(Doorlopend)</i>
	We bieden inzet van schoolmaatschappelijk werk en kind- en jongerenwerk op het primair en voortgezet onderwijs voor korte, preventieve en laagdrempelige ondersteuning aan kinderen, jongeren en ouders. <i>(Doorlopend)</i>
	Ketenpartners geven voorlichting en toegankelijke hulp rondom mentale weerbaarheid. Zij helpen jongeren mentaal sterker te worden en het gebruik van verslavende middelen te voorkomen. <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren onze wettelijke taken uit voor de registratie-, toezicht en handhaving kinderopvang. Zo zorgen we ervoor dat de kwaliteit van de kinderopvang in Culemborg goed blijft. <i>(Doorlopend)</i>
Veilig opgroeien Meer jeugdigen groeien op in een veilige omgeving (thuis, op school en op straat) en maken veilige keuzes.	Het Sociaal Team Culemborg pakt problemen aan die de kans op (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties vergroten. Als dat nodig is, maken we een veiligheidsplan. Zo werken we aan een blijvende en veilige oplossing. <i>(Doorlopend)</i>
	Binnen het Sociaal Team Culemborg werken deskundigen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Zij helpen bij de aanpak hiervan door voorlichting te geven en collega's te trainen. <i>(Doorlopend)</i>
	De regisseur Jeugdbescherming is vanuit het Sociaal Team Culemborg een vast aanspreekpunt voor de Gecertificeerde Instellingen (GI). Het is de schakel tussen vrijwillig- en gedwongen jeugdhulp. <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten het project Jongerenwerk op school op het voortgezet onderwijs voort vanuit het budget dat het Rijk voor 2026 en 2027 extra beschikbaar heeft gesteld n.a.v. het rapport Groeipijn van de Commissie van Ark. <i>(Doorlopend)</i> We zorgen voor een goede verbinding tussen de lokale teams en regionaal georganiseerde expertise (Jeugdbeschermingstafel en expertise van partners zoals Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming). <i>(Doorlopend)</i>

3.3. Gezondheid

Dit thema gaat over het bevorderen van gezondheid, vitaliteit en gelijke kansen op een gezonde leefstijl. We richten ons op preventie, mentale gezondheid, gezond ouder worden en het terugdringen van gezondheidsachterstanden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Inwoners leven gezond en vitaal en hebben gelijke kansen op een gezonde leefstijl.	We zetten bewezen effectieve onderdelen uit het programma Gezond en Actief Culemborg voort en stimuleren bewegen, gezond gedrag en actieve deelname aan de samenleving (zie ook paragraaf 2.3 Sport). <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren de belangrijkste onderdelen van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) uit en werken samen met onze partners aan passende ondersteuning voor inwoners. Daarbij richten we ons op vitaal ouder worden, mentale gezondheid, leefstijl, kansrijk opgroeien en gezondheidsachterstanden verminderen en voorkomen. <i>(Doorlopend)</i>
	We richten ons extra op wijken waar gezondheidsachterstanden en gezondheidsrisico's het grootst zijn, met een integrale aanpak van gezondheid, leefbaarheid en ontwikkelkansen. <i>(Doorlopend)</i>
	We stimuleren kinderen en jongeren om hun talenten te ontwikkelen via sport, cultuur en andere activiteiten (zie ook paragraaf 2.3 Sport en 2.4 Kunst en cultuur). <i>(Doorlopend)</i>
Inwoners voelen zich mentaal gezond, ontmoeten elkaar en kunnen actief deelnemen aan de samenleving.	We versterken de sociale basis door samenwerking met verenigingen, vrijwilligersinitiatieven en maatschappelijke organisaties (zie ook 3.4 Samen leven & ondersteunen). <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten in op vroegsignalering en preventie, zodat problemen zoveel mogelijk worden voorkomen of beperkt. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen mantelzorgers, vrijwilligers en inwoners die zich maatschappelijk inzetten (zie ook 3.4 Samen leven & ondersteunen). <i>(Doorlopend)</i>
	We intensiveren de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, huisartsen, welzijnsorganisaties en zorgpartners. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de mentale gezondheid van inwoners, stimuleren ontmoeting en zetten in op het voorkomen van eenzaamheid. <i>(Doorlopend)</i>
	We verbeteren de verbinding tussen de sociale basis, het sociaal team en specialistische ondersteuning, zodat inwoners sneller passende hulp krijgen. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Inwoners wonen in een gezonde en veilige leefomgeving die bijdraagt aan hun gezondheid en welzijn.	We stellen een nieuw hitteplan op en bereiden inwoners, organisaties en de leefomgeving beter voor op periodes van extreme warmte (zie ook paragraaf 2.2 Klimaatadaptatie). <i>(Ontwikkeling)</i>
	We besteden extra aandacht aan kwetsbare inwoners die gezondheidsrisico's lopen tijdens hitte. <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren het Rijksvaccinatieprogramma uit en bewaken samen met de GGD de publieke gezondheid. <i>(Doorlopend)</i>

3.4. Samen leven & ondersteunen

Dit thema richt zich op een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ontmoeten, ondersteunen en actief deelnemen aan de samenleving. We versterken sociale verbindingen, vrijwilligerswerk, mantelzorg en inclusie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Sociale verbinding. Meer inwoners ontmoeten elkaar, voelen zich verbonden en minder inwoners ervaren eenzaamheid.	Vanuit het beleidsplan Sociale Basis leggen we de focus op het versterken van de gemeenschappelijke sociale basis. Dat doen we door het stimuleren en faciliteren van levendige wijkcentra, verenigingen, netwerken en buurtinitiatieven. We werken hierin samen met verenigingen, vrijwilligersinitiatieven en maatschappelijke organisaties. <i>(Doorlopend)</i>
	We versterken de functie van BonVie (vanaf het najaar BonAmi) als centrale ontmoetingsplek voor inwoners en ondersteunen een gevarieerd activiteitenaanbod. <i>(Doorlopend)</i>
	Subsidies aan evenementen en het verenigingsleven dragen bij aan de sociale verbinding in de stad. <i>(Doorlopend)</i>
	De gemeente sluit via haar antidiscriminatievoorziening Vizier aan bij landelijke campagnes tegen discriminatie. <i>(Doorlopend)</i>
Omzien naar elkaar. Meer inwoners zetten zich in voor elkaar en voor de directe leefomgeving.	Via ElkWelzijn ondersteunen we vrijwilligers, mantelzorgers en inwoners die zich voor anderen inzetten. Ook voeren we het maatjesproject uit en verstrekken we het mantelzorgcompliment. <i>(Doorlopend)</i>
	Via Stichting Buurtgezinnen brengen we gezinnen die steun nodig hebben in contact met steungezinnen in hun eigen omgeving. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen bewonersinitiatieven en stimuleren betrokkenheid in wijken via wijkgericht werken, de Adviesgroep Bewonersinitiatieven en de subsidieregeling voor Bewonersinitiatieven. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Meedoen en zelfredzaamheid. Meer inwoners kunnen meedoen in de samenleving én wonen zo veel en zo lang mogelijk thuis, zo nodig met ondersteuning.	We stellen een Lokale Inclusie Agenda (LIA) op. Dit is de verdere uitwerking van het Convenant Inclusief Culemborg. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We voeren het Uitvoeringsplan Vergrijzing Sociale Basis uit <i>(Doorlopend)</i> : • We bieden laagdrempelige activiteiten aan voor inwoners met geheugenproblemen en hun mantelzorgers. • We ontwikkelen nieuwe vormen van respijtzorg. • We vergroten de bewustwording onder ouder wordende inwoners, zodat zij goed voorbereid ouder worden en hun actieve bijdrage aan de gemeenschap kunnen blijven leveren. • We versterken het programma Vitaal Ouder Worden, met aandacht voor dementievriendelijkheid en mantelzorgondersteuning. • We onderzoeken de mogelijkheden naar nieuwe vergeet-mij-nietpaden, vergelijkbaar met de looproute in Parijsch.
	We subsidiëren diverse projecten en voorliggende voorzieningen voor ouderen, zoals: het Odensehuis, Alzheimer café, seniorenbeurs, activiteiten in onze buurthuizen met specifieke aandacht voor de diversiteit van mensen zoals ouderen met een migratieachtergrond, de Doe mee(r) regeling voor ouderen met een smalle beurs. <i>(Doorlopend)</i>
	We ondersteunen diverse projecten en voorliggende voorzieningen voor psychisch kwetsbare inwoners, zoals onze buurthuizen, Wijk-GGZ en Inloop-GGZ, de crisisbeoordelingskamer en het Meldpunt Bijzondere Zorg. <i>(Doorlopend)</i>
	Via de Wmo-consulenten van het Sociaal Team Culemborg kunnen inwoners op verschillende manieren ondersteund worden <i>(Doorlopend)</i> : • Fysieke hulpmiddelen en overige voorzieningen voor mensen met een fysieke beperking. • Dienstverlening voor de ondersteuning van zelfstandig wonen, zoals huishoudelijke ondersteuning, individuele en groepsbegeleiding en vervoer.

3.5. Rondkomen

Dit thema gaat over het versterken van bestaanszekerheid en het voorkomen van financiële problemen. We ondersteunen inwoners bij inkomen, armoede, schulden en financiële zelfredzaamheid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Grip op financiën. Meer inwoners hebben grip op hun financiën of krijgen hulp daarbij.	We faciliteren ondersteunende voorzieningen zoals de Formulierenbrigade, het Leerhuis (werken aan basisvaardigheden) en SchuldHulpMaatje Culemborg. Inwoners kunnen ook ondersteund worden door de budgetcoach vanuit het STC. <i>(Doorlopend)</i>
	We geven informatie en voorlichting over grip op financiën: verjaardagskaart 18-jarigen, week van de armoede in middelbaar onderwijs, Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) vanuit de bibliotheek, voorlichting gerelateerd aan landelijke campagnes. En we zijn aangesloten bij gezondverzekerd.nl, Geldfit.nl en de potjescheck.nl. <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten de pilot met een sociaal raadslid voort. Het sociaal raadslid adviseert inwoners over waar ze recht op hebben, ondersteunt bij de aanvragen en andere sociaal-juridische vraagstukken. <i>(Doorlopend)</i>
Minder armoede. Minder inwoners leven in armoede.	Werkzaam Rivierenland verstrekt bijstandsuitkeringen aan onze inwoners. Daarnaast voert Werkzaam het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) uit. <i>(Doorlopend)</i>
	We voeren via het Sociaal Team Culemborg verschillende inkomensondersteunende maatregelen uit waaronder de bijzondere bijstand en de individuele inkomens toeslag. <i>(Doorlopend)</i>
	We faciliteren een uitgebreid pakket aan regelingen en voorzieningen. Hierdoor kunnen inwoners met een laag inkomen meedoen in de samenleving: Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur, Doe mee(r) regeling, Stichting Leergeld West Betuwe, voedselvoorzieningen, kleding- en speelgoedbank, collectieve ziektekostenverzekering, kwijtschelding gemeentelijke belastingen. <i>(Doorlopend)</i>
	We verkennen of we het brede scala inkomensondersteunende maatregelen en aanvullende regelingen kunnen vereenvoudigen. <i>(Ontwikkeling)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Schuldenvrij. Meer inwoners zijn schuldenvrij.	Signalen van beginnende schulden worden vroeg gedeeld (vroegsignalering). Inwoners met betalingsachterstanden worden actief benaderd door Team Vroeg Eropaf (vanuit het STC). <i>(Doorlopend)</i>
	Inwoners met geldzorgen of schulden wordt door Schuldhulpverlening (vanuit het STC) passende begeleiding en hulpverlening geboden gericht op financiële zelfredzaamheid op de lange termijn. Inwoners met problematische schulden worden een schuldregeling geboden. Voor jongeren tot en met 27 jaar en voor ondernemers hebben we specifiek ondersteuningsaanbod. <i>(Doorlopend)</i>

3.6. Werk & Maatschappelijke bijdrage

Dit thema richt zich op het vergroten van participatie en ontwikkeling. We ondersteunen inwoners bij het vinden van werk, het ontwikkelen van vaardigheden en het leveren van een maatschappelijke bijdrage.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Arbeidsparticipatie Meer inwoners werken of participeren, waar nodig met ondersteuning.	Voor de landelijke hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur is in Rivierenland een Regionaal Werkcentrum opgericht. Dit wordt het centrale loket voor werkgevers, werkzoekenden en werkenden. <i>(Doorlopend)</i>
	Werkzaak Rivierenland ondersteunt (kwetsbare) inwoners bij deelname aan de arbeidsmarkt. <i>(Doorlopend)</i>
	Voor inwoners die dat nodig hebben zijn er aangepaste, veilige werkplekken beschikbaar. <i>(Doorlopend)</i>
Ontwikkeling Meer inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt ontwikkelen zich.	Inwoners die zich langdurig in een uitkeringssituatie bevinden (genoemd klantprofiel 4) ontvangen persoonlijke begeleiding van een participatiecoach (vanuit het Sociaal Team Culemborg). <i>(Doorlopend)</i>
	Laaggeletterde inwoners kunnen terecht bij het Leerhuis (voor het versterken van de basisvaardigheden), ROC Rivor (taalcursussen NT1, NT2) en de bibliotheek voor taal- en rekenlessen en het verbeteren van de digitale vaardigheden. <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten in op een publiek-private samenwerking (PPS) volwasseneneducatie met ROC Rivor. Hierin werken gemeenten en het ROC samen om het aanbod van volwasseneneducatie (zoals taal- en rekenlessen en digitale vaardigheden) toegankelijk en duurzaam te organiseren. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Ontwikkeling Meer inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt ontwikkelen zich. <i>(vervolg)</i>	Het inburgeringsaanbod in Culemborg bestaat uit: intake en procesbegeleiding door Regio Rivierenland, praktische begeleiding (eerst door Vluchtelingenwerk, daarna door ElWelzijn) en de inburgeringsroutes door ROC Rivor. <i>(Doorlopend)</i>
	We ronden het aanbestedingstraject voor de uitvoering van de inburgeringslessen, begeleid door Regio Rivierenland, af. Hiermee wordt geborgd dat de lessen kwalitatief goed, doelmatig en in lijn met de Wet inburgering worden aangeboden. <i>(Ontwikkeling)</i>

3.7. Wonen voor doelgroepen

Dit thema gaat over passende huisvesting voor inwoners met specifieke woon- of ondersteuningsbehoeften. Daarbij verbinden we wonen, welzijn en zorg en werken we aan oplossingen voor kwetsbare doelgroepen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Prettig en passend wonen Meer inwoners hebben een passende woonruimte in een passende woonomgeving.	We sturen op voldoende woningen voor doelgroepen. <i>(Doorlopend)</i>
	In 2027 geven we samen met onze partners een uitvoering aan de woon-welzijn-zorgvisie 2026 voor Culemborg. <i>(Doorlopend)</i>
	We gaan door met de inrichting van Beschermd Thuis in Rivierenland. <i>(Doorlopend)</i>
	Via de Wmo-consulenten van het Sociaal Team Culemborg kunnen inwoners woningaanpassingen aanvragen. <i>(Doorlopend)</i>
	We adviseren en beoordelen nieuwe woningbouwprojecten op het gebied van levensloopbestendigheid en toegankelijkheid. <i>(Doorlopend)</i>
	Op het gebied van wonen met zorg zorgen we voor <i>(Doorlopend)</i> : • Een sociaal afwegingskader voor wonen met zorg initiatieven. • Voldoende plekken voor Beschermd Wonen, Beschermd Thuis en de Maatschappelijke Opvang, • Indicering van Beschermd Wonen, Beschermd Thuis en de Maatschappelijke Opvang door GGD Gelderland-Zuid, • Uitstroompunt Beschermd Wonen Rivierenland, • Beschikbaarheid van geclusterde woningen voor diverse groepen, • Vanuit STC: afstemming met CIZ over indicatiestelling voor verpleeghuis of VPT (VolledigPakket Thuis) en MPT (Modulair Pakket Thuis)
	Het Regionaal Uitstroompunt Beschermd Wonen werkt samen met nieuwe aanbieders en andere doelgroepen zoals dak -en thuisloze mensen uit de Maatschappelijke Opvang. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Dak boven je hoofd Minder inwoners zijn dak- of thuisloos.	Na de vaststelling van de Visie op de Maatschappelijke Opvang Gelderland-Zuid stellen we een lokaal actieplan dak- en thuisloosheid op. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We maken regionale afspraken over de verdeling van doelgroepen en (woon-)voorzieningen over de regio ('fair share'). <i>(Ontwikkeling)</i>
	We bieden begeleiding aan dakloze EU-arbeidsmigranten via de inzet van stichting Barka. <i>(Doorlopend)</i>
	We ontwikkelen een beleidskader en uitvoeringsplan voor arbeidsmigranten, met daarin aandacht voor huisvesting, zorg en ondersteuning, integratie en participatie. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We evalueren de pilot Housing First voor dakloze mensen en maken een voorstel voor de eventuele implementatie van Housing First in de gemeenten in Rivierenland. <i>(Ontwikkeling)</i>
	Regionaal breiden we het aantal plekken voor winternachtopvang uit. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We realiseren met onze huisvestingspartner KleurrijkWonen een kleinschalige opvang voor dak- en thuislozen. <i>(Ontwikkeling)</i>

3.8. Onderwijs

Dit thema richt zich op gelijke ontwikkelkansen en toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen. We ondersteunen onderwijs, onderwijshuisvesting en samenwerking om ieder kind passende kansen te bieden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Kansengelijkheid van Culemborgse jeugdigen.	Samen met de jeugdgezondheidszorg en de peuteropvang werken we aan verbetering van het bereik van doelgroeppeuters met voorschoolse educatie (VE)-indicatie. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken samen met het onderwijs rondom vroegschoolse educatie, zodat kinderen bij de start van groep 3 met een zo klein mogelijke achterstand beginnen aan het onderwijs. <i>(Doorlopend)</i>
	Samen met samenwerkingspartners binnen het onderwijskansenbeleid (jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, onderwijs, bibliotheek en ElkWelzijn) en ouders/opvoeders zorgen we voor een verrijkte leeromgeving. Er wordt een nieuw onderwijskansenbeleid opgesteld voor de activiteiten in aanvulling op de voor- en vroegschoolse educatie. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We zijn onderdeel van coalities om gelijke kansen te bevorderen in het onderwijs, zoals de Gelijke Kansen Alliantie. <i>(Doorlopend)</i>
	We geven uitvoering aan de wettelijke taken van leerplicht en Doorstroompunt-functie voortijdig schoolverlaten en aan het organiseren van het leerlingenvervoer. Daarmee zetten we in op het verminderen van ziekteverzuim en voorkomen van schoolverlaters zonder startkwalificatie. <i>(Doorlopend)</i>
Inclusief en passend onderwijs voor Culemborgse jeugdigen.	We werken samen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs aan onderwijs-zorgarrangementen, zodat elke leerling de ondersteuning krijgt die nodig is. <i>(Doorlopend)</i>
	We verkennen regionaal beschikbaarheidsfinanciering voor zorg in onderwijstijd op het speciaal onderwijs, om rust in de klas te vergroten en administratieve lasten te verminderen. <i>(Ontwikkeling)</i>
Nieuwkomers-onderwijs / onderwijs voor vluchtelingen.	Nieuwkomerskinderen in het primair onderwijs kunnen gebruik maken van de lokale nieuwkomersklas. Samen met het onderwijs is aandacht voor voldoende onderwijsplekken, een doorlopende leerlijn en een tijdige inschrijving. <i>(Doorlopend)</i>
	Voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs aan nieuwkomerskinderen is een regionale verantwoordelijkheid. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toekomstbestendige en betaalbare onderwijs-huisvesting die aansluit op veranderingen in leerlingaantallen en onderwijs behoeften.	We actualiseren het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) en ontwikkelen dit door naar een adaptief IHP waarbij we sturen op doelmatig gebruik van bestaande gebouwen, flexibiliteit, kwaliteit en betaalbaarheid. We werken in 2027 aan de volgende projecten (<i>Ontwikkeling</i>): • VO - KWC met sporthal • PO - Blink/ONS Molenzicht (ver)nieuwbouw • Brede School West
	We volgen de ontwikkeling van leerlingaantallen en ruimtebehoefte en benutten de beschikbare onderwijs capaciteit zo doelmatig mogelijk. (<i>Doorlopend</i>)
	We nemen duurzaamheid, een gezond binnenklimaat en vergroening van schoolomgevingen binnen de mogelijkheden mee bij projecten onderwijshuisvesting. (<i>Doorlopend</i>)

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO)

Voor de jaren 2027-2029 ontvangen gemeenten voor de uitvoering van de AZWA-afspraken financiële middelen via een nieuwe specifieke uitkering, de SPUK AZWA. Deze wordt in overleg met de VNG en de ministeries van VWS, BZK en Financiën opgesteld. De uitkering wordt in deze jaren stap voor stap hoger. Vanaf 2030 is er structurele financiering beschikbaar. De middelen zijn onder meer bedoeld voor de basisfunctionaliteiten en basisinfrastructuur binnen het sociaal domein, en voor het verder ontwikkelen van regionale samenwerking en de verbinding tussen het medische en sociale domein.

Het AZWA raakt daarmee verschillende programma's en beleidsterreinen binnen zorg, welzijn en het sociaal domein. Het akkoord hangt bovendien nauw samen met het Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg (HLO), dat zich richt op het toekomstbestendig maken van de ouderenzorg.

Jeugd: laatste jaar Van Ark-middelen en aanpassing jeugdhulpplicht

De extra middelen die het Rijk naar aanleiding van het rapport van de commissie Van Ark aan gemeenten beschikbaar stelt, lopen tot en met 2027. Daarmee is 2027 voorlopig het laatste jaar met een extra vergoeding voor de niet-uitgevoerde bezuinigingen op de jeugdzorg uit 2023 en 2024. Het eindadvies van de commissie Van Ark over de toereikendheid van het jeugdzorgbudget en de haalbaarheid van de hervormingen vanaf 2028 is vervroegd naar begin 2027, wat opnieuw grote invloed kan hebben op de meerjarenbegroting.

Tegelijk ligt er nog het wetsvoorstel dat de jeugdhulpplicht moet afbakenen. Het doel is om duidelijker te maken wanneer professionele en betaalde jeugdhulp nodig is en wanneer kinderen en jongeren gebruik kunnen maken van gewone voorzieningen, zoals school of welzijnswerk. Zo willen we de druk op de jeugdzorg verminderen.

Dit was begin 2026 in consultatie; de VNG concludeert dat het voorstel onvoldoende bijdraagt aan de beheersbaarheid van het stelsel en vraagt het Rijk het pas verder te brengen als er een samenhangend pakket aan keuzes ligt. Indiening bij de Tweede Kamer stond gepland voor het derde kwartaal van 2026; behandeling en eventuele invoering lopen daardoor waarschijnlijk door in 2027. Zowel de financiering als de juridische afbakening van de jeugdhulp blijven voor Culemborg dus onzeker.

Abonnementstarief Wmo

Het kabinet wil het abonnementstarief Wmo per 1 januari 2027 vervangen door een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage (maximaal 328 euro per maand, nu bedraagt het standaardtarief 21,80 euro). Het bijbehorende wetsvoorstel moet nog door de Tweede en Eerste Kamer, dus verdere vertraging (zoals van 2026 naar 2027 ook gebeurde) is niet uitgesloten.

Bij invoering verandert de instroom in de Wmo naar verwachting: mensen met een hoger inkomen of vermogen zullen dan naar verwachting minder gebruikmaken van de Wmo. Het Rijk heeft hier al rekening mee gehouden door de rijksbijdrage aan gemeenten al te korten.

Participatiewet in balans: tweede fase

Per 1 januari 2027 treedt de tweede tranche wijzigingen van de Participatiewet in balans in werking, waaronder het bufferbudget, de nieuwe bijverdienregeling en bijbehorende ICT-aanpassingen. Ook krijgen gemeenten vanaf 2027 extra middelen voor het aanbieden van taalonderwijs aan nieuwe instroom en bijstandsgerechtigden. 2026 gold voor gemeenten als voorbereidingsjaar op deze wijzigingen.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Werkzaam Rivierenland	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	Werkzaam Rivierenland voert voor Culemborg een groot deel van de Participatiewet uit. Werkzaam verstrekt bijstandsuitkeringen en helpt inwoners die kunnen werken bij het vinden en behouden van werk. Voor inwoners voor wie een gewone baan (nog) niet haalbaar is, biedt Werkzaam extra begeleiding, werkervaring of een aangepaste werkplek. Daarmee draagt Werkzaam bij aan twee belangrijke doelen: zoveel mogelijk inwoners doen mee naar vermogen en inwoners zijn waar mogelijk minder afhankelijk van een uitkering. Werkzaam werkt hiervoor nauw samen met werkgevers en andere organisaties in de regio.
Belangrijkste ontwikkelingen	In 2027 krijgt Werkzaam te maken met de verdere invoering van de Participatiewet in Balans. Met deze wetwijziging wil het Rijk de regels rond de bijstand eenvoudiger maken en meer uitgaan van vertrouwen en de persoonlijke situatie van inwoners. Gemeenten en uitvoeringsorganisaties krijgen meer ruimte om maatwerk te bieden. Voor Werkzaam betekent dit dat werkwijzen en processen moeten worden aangepast en medewerkers meer ruimte krijgen om te kijken naar wat in een individuele situatie passend is.

GGD Gelderland-Zuid	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De GGD Gelderland-Zuid draagt bij aan de gemeentelijke doelen op het gebied van gezondheid, preventie, jeugd, zorg en veiligheid. De GGD voert taken uit op het terrein van publieke gezondheid, jeugdgezondheidszorg, gezondheidsbescherming, gezondheidsbevordering, Bijzondere Zorg en Veilig Thuis. Daarnaast adviseert de GGD gemeenten over gezondheidsbeleid en maatschappelijke ontwikkelingen.
Belangrijkste ontwikkelingen	Belangrijke ontwikkelingen in 2027 zijn de verdere uitvoering van de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van 0 tot 4 jaar in Rivierenland, de uitvoering van nieuwe wettelijke taken waaronder de Wet integrale suïcidepreventie en de verdere uitwerking van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Daarnaast werkt de GGD aan de versterking van de regionale voorbereiding op infectieziekten en gezondheids crises. Ook vraagt de toenemende complexiteit van vraagstukken binnen Bijzondere Zorg en Veilig Thuis blijvende aandacht. Verder werkt de GGD aan de verdere ontwikkeling van de eigen bedrijfsvoering.

Indicatoren

Indicator	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Meetinstrument
Verplichte indicatoren				
Onderwijs				
17. Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	13,6	6,1	6,1	Wsjg.nl- BBV DUO/Ingrado
18. Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	21	19	23	Wsjg.nl- BBV DUO/Ingrado
19. Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	2,5%	1,9%	1,8%	Wsjg.nl- BBV DUO/Ingrado
Opgroeien				
23. Kinderen in uitkeringsgezin	4,0%	4,6%	n.n.b.	Wsjg.nl- BBV (Verwey Jonker)
30. Jongeren met Jeugdbescherming	0,8%	0,7%	0,4%	Wsjg.nl - BBV (CBS)
22. Jongeren met een delict voor de rechter	1%	-	-	Wsjg.nl- BBV (Verwey Jonker)
29. Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	13,9%	11,3%	13,0%	Wsjg.nl - BBV (CBS)
31. Jongeren met jeugdreclassering	0%	0,2%	0,2%	Wsjg.nl - BBV (CBS)
Samen leven en ondersteunen				
32. Cliënten met een maatwerkarrangementen WMO. (Per 10.000 inwoners)	62	63	65	Wsjg.nl - BBV (CBS)
Werk & Maatschappelijke bijdrage				
21. Banen (per 1.000 inwoners 15-64 jaar)	737,2	726,8	723,5	Wsjg.nl - BBV (LISA)
24. Netto arbeidsparticipatie	74,1%	74,1%	74,5%	Wsjg.nl - BBV (CBS)
26. Werkloze jongeren	2%	1%	n.n.b.	Wsjg.nl - BBV (Verwey Jonker)
27. Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	231,5	234,9	227,8	Wsjg.nl - BBV (CBS)
28. Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners)	84,9	95,8	105,5	Wsjg.nl - BBV (CBS)

NB. de nummers voor de verplichte indicatoren komen overeen met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), ontbrekende nummers zijn niet meer in gebruik.

Actueel beleid en regelgeving

Wettelijke kaders

- Wet Kinderopvang (WKO)
- Wet Primair Onderwijs (WPO)
- Wet Voortgezet Onderwijs (WVO)
- Wet op de expertisecentra (WEC)
- Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)
- Leerplichtwet
- Jeugdwet (2015)
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning (2015)
- Participatiewet in Balans (2026)
- Wet Publieke Gezondheid (Wpg)
- Wet Inburgering (2021)
- Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (2026)
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)
- Integraal Zorgakkoord (IZA, 2022)
- Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA, 2025)
- Hoofdpijnenakkoord Ouderen (HLO, 2025)
- Wet van School naar Duurzaam Werk (2026)

Beleidskaders

- Uitvoeringsbesluit voorzieningen in de huisvesting PO/VO
- Regionaal programma vroegtijdig schoolverlaten 2021-2024
- Onderwijskansenbeleid
- Actieplan Jeugdwerkloosheid regio Rivierenland 2021-2025
- Algemene Subsidieverordening gemeente Culemborg 2026
- Meerjaren Ontwikkelingsplan Subsidiebeleid 2023-2025
- Beleidsnota WMO-Jeugd 2021-2024
- Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Culemborg 2020
- Verordening Jeugdhulp gemeente Culemborg 2026
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Culemborg 2026
- Besluit maatschappelijke ondersteuning Culemborg 2024
- Beleidsplan Rondkomen 2019
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021
- Beleidsregels Schuldhulpverlening gemeente Culemborg 2025
- Beleidsregels Saneringskrediet 2021
- Verordening kwijschelding 2023
- Beleidsregels bijzondere bijstand gemeente Culemborg 2026
- Beleidsregels tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek 2025-2027
- Beleidsregels debiteuren bijzondere bijstand Culemborg 2021

- Meerjarenstrategie GGD Gelderland-Zuid
- Beleidsplan Jeugd Kansrijk Opgroeien 0-12 jaar (2022)
- Beleidsplan Jeugd Kansrijk Opgroeien 12+ (2023)
- Verordening Tegemoetkoming Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang gemeente Culemborg (2021)
- Besluit om te anticiperen op de Verzamelwet hersteloperatie toeslagen 2021
- Beleidsregels Jeugdhulp gemeente Culemborg 2026
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang Culemborg 2021
- Regioaanpak 'Samenwerken voor een sluitende aanpak jongeren' 2019 -2021
- Meerjarenbeleidsplan Werkzaam Rivierenland 2024-2027
- Verordening Cliëntenparticipatie Werkzaam Rivierenland 2026
- Beleidsregels algemene en bijzondere bijstand, Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ 2004
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2019
- Re-integratieverordening Participatiewet 2023
- Verordening tegenprestatie Participatiewet gemeente Culemborg 2016
- Verordening loonkostensubsidie Participatiewet 2017
- Verordening individuele inkomenstoelage Participatiewet Culemborg 2017
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2017
- Doe mee(r) regeling
- Verordening inrichting antidiscriminatievoorziening gemeente Culemborg 2009
- Regionaal beleidsplan beschermd wonen/maatschappelijke opvang 'Samen dichtbij'
- Sluitende aanpak psychisch kwetsbare mensen 2018/2019
- Actieplan (visie) Dak -en Thuisloosheid Gelderland-Zuid
- Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming
- Actualisatie Woonvisie 2024
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Culemborg 2022

Wat mag het kosten?

Dit onderdeel laat zien welke baten en lasten onder dit programma vallen en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen. De financiële gegevens zijn uitgesplitst naar de verschillende thema's binnen het programma. Daarbij zijn zowel de begrotingsvoorstellen voor 2027-2030 als de financiële doorwerking van de najaarsrapportage 2026 verwerkt.

Baten en lasten van dit programma

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	-51.722	-58.827	-57.425	-60.195	-58.890	-58.731
3.1 Sociaal team	-4.230	-4.791	-5.110	-5.111	-5.067	-5.066
3.2 Opgroeien	-10.106	-11.165	-11.998	-10.316	-10.336	-10.313
3.3 Gezondheid	-1.109	-1.180	-1.052	-1.052	-1.052	-1.052
3.4 Samen leven & ondersteunen	-10.912	-14.092	-13.283	-17.687	-16.383	-16.305
3.5 Rondkomen	-14.861	-16.031	-16.886	-16.936	-16.962	-16.988
3.6 Werk & Maatschappelijke bijdrage	-5.113	-6.129	-4.791	-4.596	-4.466	-4.344
3.7 Wonen voor doelgroepen	-331	-249	-257	-257	-255	-255
3.8 Onderwijs	-5.060	-5.190	-4.048	-4.238	-4.369	-4.408
Baten	12.117	15.480	12.505	17.046	17.030	17.019
3.1 Sociaal team	0	50	0	0	0	0
3.3 Gezondheid	348	207	0	0	0	0
3.4 Samen leven & ondersteunen	443	2.806	1.441	5.763	5.763	5.763
3.5 Rondkomen	9.012	9.506	10.377	10.377	10.377	10.377
3.6 Werk & Maatschappelijke bijdrage	355	1.075	0	0	0	0
3.7 Wonen voor doelgroepen	765	368	330	531	515	515
3.8 Onderwijs	1.194	1.468	356	374	374	363
Saldo van baten en lasten	-39.605	-43.347	-44.920	-43.149	-41.860	-41.713
Stortingen reserves	0	-2.147	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	58	1.196	1.054	117	117	117
Mutaties reserves	58	-950	1.054	117	117	117
Iedereen doet mee	-39.547	-44.298	-43.866	-43.033	-41.743	-41.596

Overzicht van wijzigingen in het programma

De tabel hierna laat zien hoe het financiële meerjarenperspectief van dit programma is opgebouwd. De primitieve begroting, inclusief de wijzigingen uit de voorjaarsrapportage 2026, vormt het vertrekpunt. Vervolgens zijn de financiële gevolgen van de najaarsrapportage 2026 en de wijzigingen in deze begroting weergegeven.

De wijzigingen zijn gecategoriseerd in acht groepen. Drie groepen bevatten inhoudelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid en de uitvoering van het programma (ombuigingen, ontwikkelingen en gemeentefonds). Deze wijzigingen worden afzonderlijk weergegeven en nader toegelicht. De overige groepen zijn voornamelijk technisch of financieel van aard en worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	-43.363	-42.761	-42.774	-44.288
Voorjaarsrapportage 2026	-153	78	78	79
Uitgangspositie voor programmabegroting	-43.516	-42.683	-42.696	-44.210
Najaarsrapportage 2026	-171	-257	-116	-127
Ontwikkelingen	-150	-236	-95	-106
- Lokale belastingen gemeentelijk vastgoed	-8	-8	-8	-8
- Beschermde wonen en maatschappelijke opvang	-241	-327	-186	-186
- Brandverzekeringen	49	49	49	49
- Hogere huur - en horecaopbrengsten De Salaamander	39	39	39	39
- Extra verhuur gemeentelijk vastgoed	12	12	12	0
Budgetneutrale wijzigingen	-15	-15	-15	-15
Overige mutaties < 10.000	-6	-6	-6	-6
Begroting 2027-2030	-179	-93	1.068	2.741
Gemeenschappelijke regelingen	164	128	279	293
Ombuigingen	100	100	125	150
- Verlaging subsidieplafond	100	100	125	150
Ontwikkelingen	683	607	413	2.013
- Extra middelen nieuwe traditie jaarwisseling	-45	-45	-23	0
- Uitbreiding formatie Sociaal Team met 2 FTE	-209	-209	-209	-209
- Vertraging nieuwbouw KWC en activering tijdelijke huisvesting	0	862	645	2.222
- Vrijval reserves programma 'Iedereen doet mee'	938	0	0	0
Gemeentefonds	-315	-8	1.228	1.255
- Meicirculaire 2026: Overige posten	-7	-7	-7	-7
- Meicirculaire 2026: Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo	-287	0	0	0
- Meicirculaire 2026: Kinderopvang pleegouders	-20	0	0	0
- Meicirculaire 2026: Huishoudelijke hulp uit de Wmo	0	0	1.762	1.806
- Meicirculaire 2026: Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo	0	0	-526	-539
- Meicirculaire 2026: Weeffout jeugdzorg	15	15	15	15
- Meicirculaire 2026: Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren	-16	-16	-16	-20
Loon- en prijsontwikkeling	-906	-896	-894	-893
Kapitaallasten	138	11	-48	-42
Budgetneutrale wijzigingen	-38	-40	-40	-40
Overige mutaties < 10.000	-5	5	5	5
Totaal meerjarenperspectief	-43.866	-43.033	-41.743	-41.596

Ombuigingen

Verlaging subsidieplafond

100

Om de gemeentelijke financiën ook op langere termijn gezond te houden, kijken we kritisch naar het niveau van onze voorzieningen en subsidies. Dit betekent dat het subsidieprogramma de komende jaren wordt aangepast. Het subsidieplafond wordt geleidelijk verlaagd, oplopend tot € 150.000 vanaf 2030.

Ontwikkelingen

Extra middelen nieuwe traditie jaarwisseling

-45

Samen met inwoners, ondernemers, organisaties en maatschappelijke partners wordt gewerkt aan een veilige, feestelijke en toegankelijke jaarwisseling die kan uitgroeien tot een nieuwe Culemborgse traditie. Hiermee wordt ingespeeld op de veranderende regels rond de jaarwisseling en wordt ingezet op een gezamenlijke en verbindende invulling.

Voor de ontwikkeling en uitvoering van deze nieuwe traditie wordt gedurende drie jaarwisselingen een budget van € 45.000 per jaarwisseling beschikbaar gesteld. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

Uitbreiding formatie Sociaal Team met 2 FTE

-209

We willen dat inwoners ondersteuning dichtbij en op een passende manier kunnen krijgen. Tegelijkertijd willen we maximaal sturen op beheersing van de kosten, zoals afgesproken in de hervormingsagenda Jeugd. Om de ingezette besparingen op de zorgkosten vol te houden, is een goed functionerend Sociaal Team essentieel. Door de toenemende en complexere ondersteuningsvragen staat de beschikbare capaciteit onder druk. Daarom versterken we het Sociaal Team structureel met 2 fte. Hiermee geven we uitvoering aan de afspraak uit het coalitieakkoord om voldoende capaciteit beschikbaar te hebben voor integrale ondersteuning

Vertraging nieuwbouw KWC en activering tijdelijke huisvesting

0

De realisatie van de nieuwbouw van het KWC loopt vertraging op. Hierdoor verschuiven de financiële lasten van de investering naar een later moment. In 2030 leidt dit tijdelijk tot lagere kapitaallasten.

Tevens ontstaat er een voordeel in 2028 en 2029 vanwege het activeren van de kosten voor tijdelijke huisvesting KWC. De kosten van de tijdelijke huisvesting waren aanvankelijk in het regulier budget begroot. Echter deze lasten hangen rechtstreeks samen met de realisatie van de nieuwe school en zijn daarmee, conform de geldende financiële regels, onderdeel van de investering in de nieuwbouw. Hierdoor worden deze kosten over de gebruiksduur van de investering verdeeld.

Vrijval reserves programma 'Iedereen doet mee'

938

Binnen het programma 'Iedereen doet mee' wordt voorgesteld om de reserves Vluchtelingenopvang en Maatschappelijke Grote Projecten te laten vrijvallen. De reserve Vluchtelingenopvang is destijds gevormd omdat er mogelijk nog fiscale vraagstukken waren in de afronding van de noodopvang. Deze aanleiding is inmiddels niet meer aan de orde, er blijkt geen vennootschapsbelasting verschuldigd. Er bestaat daarom geen concrete verplichting om deze middelen beschikbaar te houden en de reserve kan vrijvallen.

De reserve Maatschappelijke Grote Projecten is gevormd om middelen beschikbaar te hebben voor mogelijke maatschappelijke grote projecten. Op dit moment rust hierop geen concrete claim of verplichting. Deze middelen kunnen daarom worden vrijgemaakt en betrokken bij de bredere financiële opgave. De vrijval van deze reserves draagt bij aan het sluitend presenteren van de begroting en aan de beschikbare financiële ruimte voor de instandhouding, het beheer en de noodzakelijke vervanging van de openbare voorzieningen in onze stad.

Gemeentefonds

Meicirculaire 2026: Overige posten

-7

De begroting wordt aangepast voor enkele kleinere wijzigingen uit de meicirculaire 2026. Het gaat om verschillende taakmutaties en middelen die het Rijk voor specifieke doelen beschikbaar stelt.

Meicirculaire 2026: Uitstel vervanging abonnementstarief Wmo

-287

De invoering van een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is uitgesteld van 1 januari 2027 naar 1 januari 2028. Hierdoor ontvangt Culemborg in 2027 extra middelen via het gemeentefonds. Voor Culemborg gaat het om € 287.000.

Meicirculaire 2026: Kinderopvang pleegouders

-20

Het Rijk stelt ook in 2026 en 2027 extra middelen beschikbaar om pleegouders tegemoet te komen in de kosten van kinderopvang en buitenschoolse opvang. Culemborg ontvangt hiervoor in 2026 en 2027 € 20.000.

Meicirculaire 2026: Huishoudelijke hulp uit de Wmo

0

Vanaf 1 januari 2029 wordt de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo anders vormgegeven. Als gevolg hiervan wordt het gemeentefonds structureel verlaagd. Voor Culemborg betekent dit een verlaging van het beschikbare Wmo-budget. Omdat de precieze beleidsmatige uitwerking en de gevolgen voor gemeenten nog niet duidelijk zijn, is vooralsnog uitgegaan van een stelpost voor de financiële effecten van deze maatregel.

Meicirculaire 2026: Vangnetregeling huishoudelijke hulp uit de Wmo 0

Voor inwoners die niet in staat zijn om zelf in huishoudelijke ondersteuning te voorzien, blijft de gemeente verantwoordelijk voor een vangnet. Het Rijk stelt hiervoor vanaf 2029 aanvullende middelen beschikbaar. De precieze vormgeving van dit vangnet en de voorwaarden waaronder inwoners hiervan gebruik kunnen maken, zijn nog niet bekend. Daarom kunnen de daadwerkelijke financiële gevolgen voor Culemborg op dit moment nog niet duidelijk. Vooralsnog is uitgegaan van een stelpost voor de financiële effecten van deze maatregel.

Meicirculaire 2026: Weeffout jeugdzorg 15

Het Rijk corrigeert een eerder ontstane fout in de verdeling van middelen voor jeugdzorg over gemeenten. Voor Culemborg betekent dit vanaf 2026 een structurele verlaging van de algemene uitkering met € 15.000.

Meicirculaire 2026: Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren -16

Het Rijk stelt extra middelen beschikbaar om jongeren tot 27 jaar beter te ondersteunen bij het vinden van werk. Culemborg ontvangt hiervoor in de periode 2026-2030 extra middelen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast op basis van de begrotingen 2027 van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen zijn eerder aan de gemeenteraad voorgelegd.

Loon- en prijsontwikkeling

Voor de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%. Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten

Kapitaallasten

De investerings- en vervangingsplannen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringsplanning en de kapitaallasten die daaruit voortvloeien bijgesteld. Zie ook hierna: "wat gaan we investeren?"

Budgetneutrale wijzigingen

Dit zijn begrotingswijzigingen die geen invloed hebben op het begrotingssaldo, maar wel leiden tot een wijziging van de baten en lasten tussen de programma's. Het gaat hierbij om lasten die zijn opgenomen in een ander programma en dienen voor de juiste verantwoording overgeheveld te worden naar de juiste programma of er zijn extra middelen ontvangen via een andere programma ter dekking van extra lasten.

Overige mutaties < 10.000

De begroting wordt op enkele kleinere onderdelen geactualiseerd. Het gaat om wijzigingen met een zeer beperkt financieel effect.

Wat gaan we investeren?

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de geplande investeringen per programma. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn meegenomen in de Programmabegroting 2027-2030.

Omschrijving investering (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Onderwijsleerpakket	129	83	0	0
Nieuwbouw Koningin Wilhelmina College	8.079	17.335	15.534	0
Inventaris Salaamander	37	0	0	0

Onderwijsleerpakket

Door de uitbreiding van het aantal schoollokalen bij Blink en Parijsch hebben de scholen op grond van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs recht op een eenmalige bijdrage voor onderwijsleerpakketten.

Met deze investering wordt de inrichting van de onderwijsvoorzieningen afgestemd op de uitbreiding van de onderwijshuisvesting.

Nieuwbouw Koningin Wilhelmina College

De komende jaren wordt gestart met de (ver)nieuwbouw van het Koningin Wilhelmina College (KWC). De gemeenteraad heeft al besloten over de volgende stap richting de ontwerpfase.

Voor de meerjarenbegroting is uitgegaan van eerdere berekeningen. Er is nog geen definitieve investeringsraming. De omvang van de investering kan daarom nog wijzigen. Bij de verdere uitwerking wordt gekeken naar de balans tussen onderwijskundige kwaliteit, duurzaamheid, flexibiliteit en betaalbaarheid.

Inventaris Salaamander

De tafels en stoelen in de ontmoetingsruimte van de Salaamander zijn aan vervanging toe. Met deze investering wordt de bestaande inventaris vervangen, zodat de ruimte geschikt blijft voor de verschillende gebruikers.

4. Samen voor onze stad

Visie

Culemborg maken we samen. We werken aan een gemeente die dichtbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties staat, aansluit bij wat er leeft in de wijken en ruimte biedt aan initiatief. We investeren in een toegankelijke en betrouwbare overheid, met heldere communicatie, een zichtbaar bestuur en een professionele organisatie. Door sterke verbindingen met de gemeenteraad, initiatiefnemers en regionale partners zijn we in staat maatschappelijke opgaven aan te pakken en kansen voor Culemborg te benutten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

Voor de periode 2027-2030 hebben we binnen dit programma onze doelen uitgewerkt in vier thema's. Per thema geven we aan wat we willen bereiken en welke activiteiten daaraan bijdragen. De vier thema's zijn:

- 4.1. Dienstverlening, participatie en communicatie
- 4.2. Wijkgericht werken
- 4.3. Bestuur & samenwerking
- 4.4. Ambtelijke organisatie

4.1. Dienstverlening, participatie en communicatie

Dit thema gaat over toegankelijke dienstverlening, duidelijke communicatie en betrokkenheid van inwoners en ondernemers. We zorgen voor begrijpelijke informatie, goede dienstverlening en passende participatie bij plannen en ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Toegankelijke, gebruiksvriendelijke en betrouwbare dienstverlening via alle kanalen.	We voeren de Uitvoeringsagenda Dienstverlening 2026 – 2027 verder uit, waarin onder andere is opgenomen dat we de digitale toegankelijkheid van onze dienstverlening verder willen verbeteren. <i>(Doorlopend)</i>
	We leggen servicenormen vast en ontwikkelen een werkwijze om deze te monitoren. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We verbeteren continu de toegankelijkheid en inclusiviteit van onze dienstverlening ten behoeve van minder taal- en digitaalvaardige inwoners. <i>(Doorlopend)</i>
	We besteden extra aandacht aan het bewustzijn over onze dienstverleningsvisie binnen de organisatie, zodat medewerkers het perspectief van inwoners en ondernemers nog beter toepassen in hun dagelijkse werk. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We blijven inspelen op digitale ontwikkelingen en benutten -binnen onze mogelijkheden- kansen om onze digitale dienstverlening verder te verbeteren. <i>(Doorlopend)</i>
Transparante, begrijpelijke en tijdige communicatie met inwoners en ondernemers.	We zetten vaker visuele middelen in, zoals video's, foto's en infographics, om informatie toegankelijker te maken. <i>(Doorlopend)</i>
	We communiceren zoveel mogelijk op B1-niveau, zodat informatie begrijpelijk is voor een brede doelgroep. <i>(Doorlopend)</i>
	We onderhouden actief onze relaties met lokale en regionale mediapartijen, zodat inwoners en ondernemers goed geïnformeerd blijven over gemeentelijke ontwikkelingen. <i>(Doorlopend)</i>
	We maken meer gebruik van laagdrempelige communicatiemiddelen, zoals reels en/of memes, om verschillende doelgroepen te bereiken. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We evalueren de huidige kanalenstrategie en actualiseren deze waar nodig. Door de ontwikkeling van nieuwe media en de vraag waar onze doelgroep zich bevindt, is een herijking op zijn plaats. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We versterken onze webcare door social media actief te monitoren, om zo sneller in te spelen op vragen en signalen van inwoners en ondernemers. <i>(Ontwikkeling)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Inwoners en ondernemers weten wat zij van de gemeente mogen verwachten en wat de gemeente van hen verwacht.	We stimuleren tweerichtingsverkeer in onze communicatie, door on- en offline in gesprek te gaan. Naast het informeren van inwoners en ondernemers bieden we hun ook de ruimte en mogelijkheid om eenvoudig met de gemeente in contact te komen. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We werken vanuit een communicatievisie en ondersteunen medewerkers bij de vertaling van vakinhoudelijke informatie naar begrijpelijke externe communicatie. <i>(Doorlopend)</i>
	We helpen de medewerkers in de organisatie om duidelijk en begrijpelijk te communiceren. Daarbij zetten we ook nieuwe technologie in, zoals AI. <i>(Ontwikkeling)</i>
Inwoners worden vroegtijdig betrokken bij plannen en ontwikkelingen die hun leefomgeving raken.	We kiezen per project, indien zinvol, de participatievorm die het beste aansluit bij de opgave en de doelgroepen, zodat meer Culemborgers kunnen meedenken en meebeslissen over hun leefomgeving. <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten online én fysieke participatievormen in, zodat zoveel mogelijk mensen de mogelijkheid hebben om mee te doen. <i>(Doorlopend)</i>
	We betrekken kinderen via de kinderraad bij gemeentelijke plannen, zodat ook zij hun ideeën en ervaringen kunnen inbrengen. <i>(Doorlopend)</i>
	We werken volgens het Culemborgs Stappenplan Participatie en versterken de participatievaardigheden van medewerkers met trainingen en advies. <i>(Doorlopend)</i>
	We herijken de participatievisie en -verordening op basis van een evaluatie, zodat deze aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen en ambities. <i>(Ontwikkeling)</i>

4.2. Wijkgericht werken

Dit thema richt zich op sterke, leefbare en betrokken wijken. We werken samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan opgaven die spelen in de verschillende buurten van de stad.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
We hebben leefbare wijken waarin onze inwoners zich gezien en prettig voelen en betrokken zijn bij hun leefomgeving.	We actualiseren de wijkprofielen op basis van de resultaten Gemeentelijke Belevingsmonitor (GBM) 2026 en andere beschikbare informatiebronnen. (Ontwikkeling)
	We voeren het leefbaarheidsproject 'community building Terweijde' uit en borgen het binnen de bestaande structuren. (Doorlopend)
Een zichtbare en toegankelijke gemeente die in contact staat met inwoners, ondernemers en initiatiefnemers in de wijken.	We organiseren activiteiten om 30 jaar wijkgericht werken in Culemborg te vieren. (Ontwikkeling)
	We vergroten de kennis over de subsidiemogelijkheden voor bewonersinitiatieven onder inwoners in de wijken (communicatiecampagne) (Ontwikkeling)
	We hervatten de structurele leefbaarheid overleggen in de winkelcentra Koopmansgildeplein en Chopinplein met een vertegenwoordiging van ondernemers en omwonenden (zie ook 1.5 Economie en ondernemersklimaat) (Ontwikkeling)

4.3. Bestuur en samenwerking

Dit thema gaat over goed bestuur en effectieve samenwerking. We versterken de verbinding met inwoners en partners en behartigen de belangen van Culemborg actief in regionale en landelijke samenwerkingsverbanden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een zichtbaar en toegankelijk bestuur dat in contact staat met inwoners, ondernemers en initiatiefnemers.	We organiseren inloopsprekken waarin collegeleden rechtstreeks in gesprek gaan met inwoners en ondernemers. (Doorlopend)
	We bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en denken mee over mogelijkheden om deze verder te brengen. (Doorlopend)
	We stimuleren binnen de organisatie een oplossingsgerichte werkwijze, waarbij we denken vanuit mogelijkheden binnen de geldende kaders. (Doorlopend)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een betere samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie.	We sluiten aan bij het voorstel voor een nieuw raadsmodel dat op initiatief van een werkgroep van de raad wordt ontwikkeld. Dit model ondersteunt de raad om beter inzicht te krijgen in de samenhang, financiële ruimte, risico's en uitvoerbaarheid van maatschappelijke opgaven. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We bieden ruimte voor het politieke debat door inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties actief te betrekken bij plannen die hun leefomgeving raken. <i>(Doorlopend)</i>
	Bij gebiedsontwikkelingen worden via Nota's van Uitgangspunten, omgevingsplannen en grondexploitaties de uitgangspunten en financiële consequenties aan de raad voorgelegd. <i>(Ontwikkeling)</i>
Een stevige regionale positie om de belangen van Culemborg effectief te behartigen.	We werken waar mogelijk samen met gemeenten in de regio's Rivierenland en Utrecht aan gezamenlijke opgaven en wisselen kennis en ervaring uit. <i>(Doorlopend)</i>
	We behartigen de belangen van Culemborg actief in regionale samenwerkingsverbanden, bij de provincie, binnen de VNG en in het netwerk van middelgrote gemeenten (M50). <i>(Doorlopend)</i>
	We zetten ons in voor vertegenwoordiging van Culemborg in bestuurlijke netwerken en commissies van de VNG. <i>(Ontwikkeling)</i>
Grip op de gemeenschappelijke regelingen vergroten.	We brengen het standpunt van Culemborg actief in binnen de besturen van de gemeenschappelijke regelingen – waar mogelijk en relevant door zitting te nemen in het Dagelijks Bestuur - en zoeken daarbij samenwerking met gemeenten die vergelijkbare belangen hebben. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We stimuleren dat de belangen van Culemborg ook via contacten tussen de gemeenteraad en raden van andere gemeenten onder de aandacht worden gebracht, onder meer via raadsrapporteurs. <i>(Ontwikkeling)</i>
	We zetten ons ervoor in dat de financiële ontwikkeling van gemeenschappelijke regelingen aansluit bij de financiële mogelijkheden van gemeenten en volgen daarbij het uitgangspunt dat begrotingen niet harder stijgen dan de indexatie van het Gemeentefonds. <i>(Ontwikkeling)</i>

4.4. Ambtelijke organisatie

Dit thema richt zich op een professionele, wendbare en toekomstbestendige organisatie. We investeren in medewerkers, samenwerking en slagkracht, zodat de organisatie maatschappelijke opgaven effectief kan uitvoeren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een deskundige, wendbare en toekomstbestendige organisatie die maatschappelijke opgaven kan oppakken.	We investeren in het ambtelijk vakmanschap van medewerkers, zodat kennis en vaardigheden aansluiten bij de opgaven waar de gemeente voor staat. We stellen hiervoor een strategisch opleidingsplan op en bieden organisatie brede opleidingstrajecten aan. (Ontwikkeling)
	We investeren in de vitaliteit, weerbaarheid en onderlinge verbinding van medewerkers. Daarmee versterken we een gezonde en aantrekkelijke organisatie waarin medewerkers met plezier werken en zich kunnen blijven ontwikkelen. (Ontwikkeling)
	We blijven ons inzetten om aantrekkelijk werkgever te zijn in een krappe arbeidsmarkt en versterken onze werving en selectie om voldoende talent aan te trekken en te behouden. (Doorlopend)
Een organisatie die integraal samenwerkt, flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en doelmatig omgaat met beschikbare mensen en middelen.	We werken vanuit duidelijke organisatiedoelen en zorgen ervoor dat teams en medewerkers hier gezamenlijk aan bijdragen. (Doorlopend)
	We versterken het planmatig denken en doen binnen de organisatie. Door een gezamenlijke werkwijze te ontwikkelen, werken teams meer integraal samen. (Ontwikkeling)
	We stellen realistische ambities en prioriteiten die passen bij de uitvoeringskracht en financiële mogelijkheden van de gemeente. (Ontwikkeling)

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

In dit programma zijn er verder geen ontwikkelingen in 2027.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Regio Rivierenland	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van acht gemeenten in de Betuwe, Bommelerwaard, Culemborgerwaard, Tielervwaard en het westen van het Land van Maas en Waal. De gemeenten die in de gemeenschappelijke regeling (GR) deelnemen zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel. Regio Rivierenland is opgericht om gemeenschappelijke belangen van gemeenten op diverse gebieden te behartigen, onder andere op het gebied van verkeer & vervoer, economische zaken, ruimtelijke ordening, Volkshuisvesting en onderwijs. Daarnaast voert Regio Rivierenland via dienstverleningsovereenkomsten voor de gemeenten taken uit die door samenwerking effectiever, efficiënter en/of minder kwetsbaar uitgevoerd kunnen worden. Voorbeeld daarvan zijn leerplichttaken, sociale recherche, leerlingenvervoer, Wmo vervoer, inkoopondersteuning (in het algemeen en specifiek voor de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet) en inburgering. Regio Rivierenland is het overheidsonderdeel van FruitDelta Rivierenland, een overkoepelende samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderwijs/onderzoek, organisaties en ondernemende inwoners. FruitDelta Rivierenland heeft als doel om de economische speerpunten Agribusiness, Economie & Logistiek en Recreatie & Toerisme te stimuleren en te versterken.

Regio Rivierenland

Belangrijkste ontwikkelingen	In 2027 staat de regionale samenwerking in Rivierenland nadrukkelijk in het teken van de uitvoering van nieuwe beleidskaders en programma's. • Wonen: Er wordt verder gewerkt aan de realisatie van 18.000 woningen. Er wordt een regionale versnellingstafel ingericht met gemeenten, corporaties en marktpartijen. Daarnaast vindt er lobby richting provincie, en Rijk plaats om ruimte, financiering en uitvoeringskracht voor de regionale woonopgave veilig te stellen. • Mobiliteit: het nieuwe uitvoeringsprogramma 2027-2032 gaat van start, gericht op bereikbaarheid, verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit. • Economie: Er wordt uitvoering gegeven aan het nieuwe Regionaal Economisch Ambitiedocument (REA) 2027-2031, met aandacht voor een sterke arbeidsmarkt, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en brede welvaart. • Energie: Het Regionaal Programma Energiesysteem verder uitgewerkt en uitgevoerd om de energietransitie richting 2030 te versnellen. • Ruimte: Het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief krijgt verder vorm. Hiermee worden keuzes gemaakt voor wonen, economie, energie, natuur en klimaat. • Onderwijs en arbeidsmarkt: de Meerjarenagenda Arbeidsmarkt 2026-2030 wordt uitgevoerd, waarbij regionale partners samenwerken aan het aanpakken van personeelstekorten, het stimuleren van leven lang ontwikkelen en het versterken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. • Regiodeal Regio Rivierenland II, Vitaliteitsfonds: In de periode 2026-2029 is bijna € 1,7 mln beschikbaar om kleinschalige projecten met een regionale meerwaarde in Rivierenland te stimuleren.
------------------------------	---

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	Het Regionaal Archief Rivierenland houdt toezicht op het beheer van de niet- overgebracht archieven en brengt hier jaarlijks verslag over uit. Verder geven zij adviesnotities over, onder andere, de Wet Open Overheid, archivering sociale media, archiveren chatberichten, anonimiseren en archiveren. Het Regionaal Archief Rivierenland beoordeelt de vernietigingslijsten en geeft machtiging tot vernietiging af. Het Regionaal Archief Rivierenland organiseert tentoonstellingen, lesprogramma's en activiteiten om het erfgoed onder de aandacht te brengen bij inwoners en scholieren.
Belangrijkste ontwikkelingen	De migratie (verplaatsing) van archieven uit afgesloten Document Management Systemen naar het E-depot (digitaal archief) van het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) vindt op dit moment plaats. Het RAR heeft voor 2026-2029 een nieuw beleidsplan opgesteld. De speerpunten en prioriteiten uit het beleidsplan uit 2022-2025 zijn verwerkt in het nieuwe programmaplan dat in 2026 is ingegaan. Het thema "data" staat centraal en is gelinkt aan de dienstverlening en interne processen. In het Beleidsplan 2026-2029 is geen nieuw beleid opgenomen. De nieuwe Archiefwet 2026 is gepubliceerd en daarmee definitief. Deze treedt in werking op 1 januari 2027. Het Regionaal Archief Rivierenland onderzoekt voortdurend mogelijkheden om te besparen en te verduurzamen. Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe werkt aan een Informatiebeheerplan en -plattegrond. Hierin staat waar informatie zich bevindt en hoe wij (Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe en de 3 gemeenten Culemborg, West Betuwe en Tiel) moeten omgaan met onze informatie en "in controle" blijven van deze informatie.

Indicatoren

Indicator	Werkelijk 2025	Raming 2026	Raming 2027	Meetinstrument
Verplichte indicatoren				
Zie paragraaf Bedrijfsvoering				
Gemeentelijke indicatoren				
Percentage digitale aangifte geboorte, huwelijk en overlijden	93,3%	85%	85%	Geautomatiseerd systeem
Voldoen aan normen BRP en BIG	98,7%	95%	95%	Kwaliteitsmonitor BRP van MinBZK/ RVIG, interne audits
Voldoen aan normen PUN en BIG	99,7%	95%	95%	Kwaliteitsmonitor BRP van MinBZK/ RVIG, interne audit

NB. de nummers voor de verplichte indicatoren komen overeen met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), ontbrekende nummers zijn niet meer in gebruik.

Actueel beleid en regelgeving

Wettelijk kader

- Gemeentewet
- Wet gemeenschappelijke regelingen
- Wet- en regelgeving op het gebied van burgerlijke stand (Burgerlijk wetboek 1 BRP)
Reisdocumenten, rijbewijzen, Kieswet, Wmo, minima
- PUN: Paspoortuitvoeringsregeling Nederland.
- Regeling beheer en toezicht BRP
- Verordening BRP
- Reglement BRP
- Kieswet
- Wet op de lijkbezorging

Beleidskaders

- Nota verbonden partijen
- Reglement van Orde van de gemeenteraad van Culemborg 2026
- Participatieverordening 2022
- Participatievisie gemeente Culemborg 2022
- Visie op Wijkgericht Werken 2021
- Visie op dienstverlening 2025

Wat mag het kosten?

Dit onderdeel laat zien welke baten en lasten onder dit programma vallen en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen. De financiële gegevens zijn uitgesplitst naar de verschillende thema's binnen het programma. Daarbij zijn zowel de begrotingsvoorstellen voor 2027-2030 als de financiële doorwerking van de najaarsrapportage 2026 verwerkt.

Baten en lasten van dit programma

(bedragen x € 1.000)		Rekening		Begroting			
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten		-17.524	-17.491	-17.930	-17.941	-17.745	-17.809
4.1	Dienstverlening, participatie en communicatie	-1.287	-1.072	-1.129	-1.109	-975	-975
4.2	Wijkgericht werken	-27	-99	-61	-91	-60	-90
4.3	Bestuur en samenwerking	-3.437	-2.866	-2.655	-2.655	-2.655	-2.655
4.4	Ambtelijke organisatie	-12.773	-13.455	-14.085	-14.086	-14.055	-14.089
Baten		1.176	1.025	1.008	967	737	737
4.1	Dienstverlening, participatie en communicatie	653	671	749	708	478	478
4.4	Ambtelijke organisatie	523	355	259	259	259	259
Saldo van baten en lasten		-16.348	-16.466	-16.922	-16.974	-17.008	-17.072
Stortingen reserves		-30	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves		200	254	285	12	0	0
Mutaties reserves		170	254	285	12	0	0
Samen voor onze stad		-16.178	-16.212	-16.637	-16.962	-17.008	-17.072

Overzicht van wijzigingen in het programma

De tabel hierna laat zien hoe het financiële meerjarenperspectief van dit programma is opgebouwd. De primitieve begroting, inclusief de wijzigingen uit de voorjaarsrapportage 2026, vormt het vertrekpunt. Vervolgens zijn de financiële gevolgen van de najaarsrapportage 2026 en de wijzigingen in deze begroting weergegeven.

De wijzigingen zijn gecategoriseerd in acht groepen. Drie groepen bevatten inhoudelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid en de uitvoering van het programma (ombuigingen, ontwikkelingen en gemeentefonds). Deze wijzigingen worden afzonderlijk weergegeven en nader toegelicht. De overige groepen zijn voornamelijk technisch of financieel van aard en worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	-15.799	-15.762	-15.695	-15.732
Voorjaarsrapportage 2026	-227	-276	-285	-285
Uitgangspositie voor programmabegroting	-16.026	-16.038	-15.980	-16.017
Najaarsrapportage 2026	-41	-41	-41	-41
Ontwikkelingen	-26	-26	-26	-26
- Lokale belastingen gemeentelijk vastgoed	-2	-2	-2	-2
- Brandverzekeringen	9	9	9	9
- Continuering van het raads- en bestuursinformatiesysteem iBabs	-33	-33	-33	-33
Budgetneutrale wijzigingen	-15	-15	-15	-15
Begroting 2027-2030	-571	-883	-987	-1.014
Gemeenschappelijke regelingen	-491	-483	-485	-519
Ontwikkelingen	309	15	-80	-80
- Uitbreiding formatie Griffie 0,38 FTE	-23	-23	-23	-23
- Actualisatie meerjarige legesopbrengsten burgerzaken	59	38	-57	-57
- Vrijval diverse reserves 'Samen voor de Stad'	273	0	0	0
Loon- en prijsontwikkeling	-413	-414	-414	-414
Kapitaallasten	22	-3	-10	-4
Budgetneutrale wijzigingen	1	1	1	1
Overige mutaties < 10.000	0	0	0	0
Totaal meerjarenperspectief	-16.637	-16.962	-17.008	-17.072

Ontwikkelingen

Uitbreiding formatie Griffie 0,38 FTE **-23**

Om de samenwerking tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie verder te versterken, wordt de formatie van de Griffie met 0,38 fte uitgebreid. Een deel van de kosten kan binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. De resterende structurele kosten bedragen circa € 22.700 per jaar

Actualisatie meerjarige legesopbrengsten burgerzaken **59**

De verwachte opbrengsten uit leges voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen zijn opnieuw geraamd. Daarbij is rekening gehouden met het moment waarop eerder afgegeven documenten verlopen en moeten worden vernieuwd. Hierdoor veranderen de verwachte legesopbrengsten de komende jaren.

Binnen het programma 'Samen voor de Stad' wordt voorgesteld om de reserves Buurtbudgetten, Flexibele Arbeidsvoorwaarden, Flexibiliteit en Mobiliteit en Ravijnjaar te laten vrijvallen voor de dekking van de opgaven in deze begroting. De middelen uit de reserves Flexibele Arbeidsvoorwaarden en Flexibiliteit en Mobiliteit kunnen vrijvallen omdat in deze begroting investeringen worden gedaan in een robuuste ambtelijke organisatie. Er is een budget opgenomen om de ambtelijke organisatie op sterkte te houden voor het groenonderhoud en de uitvoering van de hervormingsagenda Jeugd. Meer hierover is opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Op de reserves Buurtbudgetten en Ravijnjaar rust voor de komende jaren geen concrete claim of verplichting. Deze middelen kunnen daarom worden vrijgemaakt en betrokken bij de bredere financiële opgave. De vrijval van deze reserves draagt daarmee bij aan het sluitend presenteren van de begroting en aan de beschikbare financiële ruimte voor de instandhouding, het beheer en de noodzakelijke vervanging van de openbare voorzieningen in onze stad.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast op basis van de begrotingen 2027 van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen zijn eerder aan de gemeenteraad voorgelegd.

Loon- en prijsontwikkeling

Voor de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%. Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten

Kapitaallasten

De investerings- en vervangingsplannen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringsplanning en de kapitaallasten die daaruit voortvloeien bijgesteld. Zie ook hierna: "wat gaan we investeren?"

Budgetneutrale wijzigingen

Dit zijn begrotingswijzigingen die geen invloed hebben op het begrotingssaldo, maar wel leiden tot een wijziging van de baten en lasten tussen de programma's. Het gaat hierbij om lasten die zijn opgenomen in een ander programma en dienen voor de juiste verantwoording overgeheveld te worden naar de juiste programma of er zijn extra middelen ontvangen via een andere programma ter dekking van extra lasten.

Overige mutaties < 10.000

De begroting wordt op enkele kleinere onderdelen geactualiseerd. Het gaat om wijzigingen met een zeer beperkt financieel effect.

Wat gaan we investeren?

In onderstaand overzicht geven we inzicht in de geplande investeringen per programma. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn meegenomen in de Programmabegroting 2027-2030.

Omschrijving investering (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Diverse vervangingen inventaris stadskantoor	0	45	14	85

Inventaris stadskantoor

In het vervangingsplan is de inrichting van de ontmoetingsruimte opgenomen. De kapitaallasten zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

Omdat onderzoek wordt gedaan naar de toekomstige huisvesting van de gemeentelijke organisatie, wordt per vervanging beoordeeld of deze op dit moment noodzakelijk en doelmatig is. Daarbij wordt rekening gehouden met de mogelijke toekomstige huisvestingssituatie.

5. Langjarig financieel gezond

Visie

Culemborg wil een langjarig financieel gezonde gemeente zijn. Gezonde financiën zijn voor ons een belangrijke voorwaarde. Alleen dan kunnen we ook in de toekomst blijven investeren in goede voorzieningen en de ambities voor de stad uitvoeren.

De beschikbare financiële ruimte staat onder druk. Daarom maken we bewuste keuzes tussen maatschappelijke ambities en beschikbare middelen. We ramen behoedzaam en realistisch, zorgen voor structurele dekking van structurele lasten en wegen nieuwe beleidskeuzes en investeringen integraal af. Daarbij kijken we niet alleen naar de financiële gevolgen op korte termijn, maar ook naar de effecten op de financiële positie en de begroting op langere termijn.

We sturen op een gezonde financiële positie, met voldoende weerstandsvermogen, een gezonde solvabiliteit en een beheersbare schuldpositie. Door risico's en toekomstige investeringen tijdig in beeld te brengen en financiële ontwikkelingen actief te monitoren, houden we de gemeente weerbaar en financieel wendbaar.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?

De komende jaren blijven we werken aan een financieel gezonde en toekomstbestendige gemeente. Hieronder lichten we toe wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor uitvoeren. Daarbij richten we ons op vier doelen:

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een langjarig financieel gezonde gemeente	We zorgen ervoor dat de financiën van de gemeente gezond blijven. Daarbij letten we op inkomsten en uitgaven, onze reserves en schulden. <i>(Doorlopend)</i>
Een goede balans tussen ambities en financiële ruimte	We maken bij de kadernota en programmabegroting integrale keuzes. <i>(Doorlopend)</i>
	Nieuwe ambities en intensivering van bestaand beleid worden alleen opgenomen als hiervoor structurele dekking beschikbaar is. <i>(Doorlopend)</i>
	Indien nodig werken we aan het ombuigingstraject richting structurele dekking tot 2031 en daarna. <i>(Doorlopend)</i>
Grip op inkomsten, uitgaven en risico's	We ramen behoedzaam en realistisch, volgen de ontwikkeling van het Gemeentefonds en de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen en sturen actief op risico's. <i>(Doorlopend)</i>
	We zoeken daarnaast naar mogelijkheden voor een efficiëntere en effectievere bedrijfsvoering. <i>(Doorlopend)</i>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Investerings die passen bij een gezonde financiële positie	We brengen investeringsopgaven en de financiële gevolgen daarvan tijdig in beeld. Waar mogelijk werken we met meerjarige investeringsprogramma's en beoordelen we investeringen integraal op noodzaak, timing, kapitaallasten, beheer en onderhoud en gevolgen voor de financiële positie. <i>(Doorlopend)</i>

Welke ontwikkelingen zijn er verder in 2027?

In dit programma zijn er verder geen ontwikkelingen in 2027.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	BSR draagt bij door het tijdig, volledig, juist en optimaal opleggen en innen van de aanslagen lokale belastingen tegen zo laag mogelijke kosten.
Belangrijkste ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2027 sluiten de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen zich ook als deelnemende gemeenten aan bij BSR.

Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe (BvoWB)

Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BvoWB) voert een groot deel van de bedrijfsvoeringstaken van de gemeente Culemborg uit. Met ondersteuning op het gebied van financiën, interne controle, informatieveiligheid, juridische zaken, ICT en facilitair beheer draagt BvoWB bij aan een professionele en betrouwbare organisatie. Daarnaast zorgen een goede digitale informatievoorziening, zorgvuldige archivering en een rechtmatige uitvoering van gemeentelijke processen voor een stevige basis onder de gemeentelijke dienstverlening.
Belangrijkste ontwikkelingen	Belangrijke ontwikkelingen in 2027 zijn: • Ontvlechting gemeente Tiel. In 2027 wordt verder gewerkt aan de ontvlechting van de gemeente Tiel. De uittreding heeft gevolgen voor de omvang, inrichting en financiering van de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe. In 2027 wordt een herziene begroting opgesteld waarin de nieuwe situatie zonder Tiel is verwerkt. In deze begroting worden taken, formatie, kosten en opbrengsten opnieuw in samenhang gezien en in balans gebracht met de dienstverlening aan de overgebleven deelnemende gemeenten. • Digitale ontwikkeling en implementatie M365. BvoWB werkt in 2027 verder aan de implementatie van Microsoft 365 (M365) en de ontwikkeling van digitaal (samen)werken. Daarnaast blijft BvoWB investeren in digitalisering, datakwaliteit en informatievoorziening. Door robotisering en de inzet van digitale technologieën zoals AI kunnen we processen automatiseren, efficiënter werken en beter inspelen op de behoeften van inwoners en partners. • Informatiebeveiliging. Door toenemende digitale dreigingen en nieuwe wettelijke verplichtingen blijft informatiebeveiliging een belangrijk aandachtspunt. In 2027 werkt BvWB verder aan de implementatie van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) om de digitale weerbaarheid van de organisatie verder te versterken. • Doorontwikkeling van dienstverlening en organisatie. In 2027 ligt de focus op het realiseren van verbeteringen die in eerdere jaren zijn voorbereid. De focus ligt daarbij op procesoptimalisatie door verkorting van doorlooptijden, uniformering van werkwijzen en het versterken van de samenwerking met de gemeenten.

BNG Bank	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	BNG Bank is van en voor de publieke sector. Alles wat BNG doet staat in het teken van maatschappelijke impact. Bij BNG draait het niet om zoveel mogelijk winst, maar om maximale maatschappelijke impact. Ambitie is dat BNG als natuurlijke partner er is voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en dat ze daarin succesvol zijn.
Belangrijkste ontwikkelingen	De BNG bank is gestart met het wendbaar maken van de organisatie. Dat betekent dat ze investeren in technologie, ketengestuurd werken en het versterken van de digitale zekerheid. Daarnaast is de vooruitblik van de BNG dat de markt wisselvallig blijft. Dit betekent dat de BNG flexibel en klantgericht moeten blijven werken.

Vitens N.V.	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	Vitens zorgt ervoor dat huishoudens en bedrijven in Culemborg schoon en veilig drinkwater uit de kraan krijgen.
Belangrijkste ontwikkelingen	Vitens wil in 2030 de drijvende kracht en pro-actieve partner zijn voor het realiseren van een duurzaam drinkwatersysteem. Een systeem waarin alles gericht is op het winnen van water met minimale, en als het kan zelfs positieve impact op de omgeving. Een belangrijke oplossing hierbij is het beter vasthouden van water in natte tijden, in plaats van zo snel mogelijk afvoeren.

Rekenkamer Rivierenland	
Betrokkenheid bij de doelen uit dit programma	De Rekenkamer Rivierenland heeft tot taak de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het bestuur van de deelnemende gemeenten gevoerde beleid te onderzoeken.
Belangrijkste ontwikkelingen	De bijdrage aan de Rekenkamer Rivierenland blijft in 2027 € 1,33 per inwoner en stijgt niet mee met het loon voor overheidspersoneel zoals in de Gemeenschappelijke regeling in verband met een aan de Gemeenschappelijke regelingen opgelegde bezuiniging.

Indicatoren

In dit programma zijn er geen indicatoren. De indicatoren rond de gemeentelijke belastingen staan in de paragraaf Lokale heffingen. De kengetallen die de financiële conditie van de gemeente weergeven staan in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Actueel beleid en regelgeving

- Gemeentewet
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado)
- Financiële verordening Culemborg 2025
- Treasurystatuut gemeente Culemborg 2024
- Verordening voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Culemborg (2023)
- Budgethoudersregeling Culemborg 2021*
- Verordening Auditcommissie Culemborg 2018
- Rijksoverheid: Meicirculaire 2026
- Provincie Gelderland: Begrotingscirculaire 2027

* voornemen om deze binnenkort te actualiseren.

Wat mag het kosten?

Dit onderdeel laat zien welke baten en lasten onder dit programma vallen en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen. De financiële gegevens zijn uitgesplitst naar de verschillende thema's binnen het programma. Daarbij zijn zowel de begrotingsvoorstellen voor 2027-2030 als de financiële doorwerking van de najaarsrapportage 2026 verwerkt.

Baten en lasten van dit programma

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten	-2.009	-1.515	-1.701	-1.624	-1.692	-2.010
5.1 Overig vastgoed	-325	-359	-590	-866	-872	-874
5.8 Algemene dekkingsmiddelen	-1.428	-1.157	-1.111	-758	-820	-1.136
5.9 VPB	-256	0	0	0	0	0
Baten	80.893	80.179	83.644	81.455	81.723	83.765
5.1 Overig vastgoed	189	112	114	114	114	114
5.8 Algemene dekkingsmiddelen	80.704	80.067	83.530	81.340	81.609	83.651
Saldo van baten en lasten	78.884	78.663	81.943	79.830	80.032	81.755
Stortingen reserves	0	1.287	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	708	2.107	182	182	160	87
Mutaties reserves	708	3.394	182	182	160	87
Langjarig financieel gezond	79.592	82.058	82.125	80.012	80.191	81.842

Overzicht van wijzigingen in het programma

De tabel hierna laat zien hoe het financiële meerjarenperspectief van dit programma is opgebouwd. De primitieve begroting, inclusief de wijzigingen uit de voorjaarsrapportage 2026, vormt het vertrekpunt. Vervolgens zijn de financiële gevolgen van de najaarsrapportage 2026 en de wijzigingen in deze begroting weergegeven.

De wijzigingen zijn gecategoriseerd in acht groepen. Drie groepen bevatten inhoudelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het beleid en de uitvoering van het programma (ombuigingen, ontwikkelingen en gemeentefonds). Deze wijzigingen worden afzonderlijk weergegeven en nader toegelicht. De overige groepen zijn voornamelijk technisch of financieel van aard en worden op hoofdlijnen toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Primitieve Begroting	79.125	77.971	79.107	80.322
Voorjaarsrapportage 2026	72	-68	-133	-130
Uitgangspositie voor programmabegroting	79.197	77.904	78.973	80.192
Najaarsrapportage 2026	24	24	24	24
Ombuigingen	-4	-4	-4	-4
- Opbrengst verkoop snippergroen verlagen	-4	-4	-4	-4
Ontwikkelingen	13	13	13	13
- Lokale belastingen gemeentelijk vastgoed	-1	-1	-1	-1
- Krediet vervanging lichtmasten en armaturen	1	1	1	1
- Vriendenschaar				
- Brandverzekeringen	5	5	5	5
- Extra verhuur gemeentelijk vastgoed	9	9	9	9
Budgetneutrale wijzigingen	15	15	15	15
Begroting 2027-2030	2.904	2.084	1.194	1.626
Gemeenschappelijke regelingen	20	43	32	18
Ombuigingen	705	769	829	889
- Compensatie effect woz-ontwikkeling op algemene uitkering	696	760	820	880
- Parkeren (parkeertarieven verhogen)	40	40	40	40
- Uitbreiding gebied betaald parkeren niet invoeren	-32	-32	-32	-32
Ontwikkelingen	-480	-570	-551	-391
- Lagere licentiekosten parkeren	6	6	6	6
- Afschaffen hondenbelasting	-126	-126	-126	-126
- Actualisatie beheerplan wegen	0	0	9	20
- Actualisatie verwacht renteresultaat	-220	-51	-38	169
- Vervangingsinvesteringen Buitensport	1	2	4	8
- Beheerplan voor gemeentelijke vastgoed	-235	-506	-506	-506
- Dekking nieuwe traditie jaarwisseling	45	45	23	0
- Dekking extra tijdelijke middelen onderhoud speeltuinen	50	50	50	0
- Actualisatie beheerplan openbare verlichting	0	10	28	38
- Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken	0	0	0	1

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Gemeentefonds	2.452	1.141	9	261
- Bijstellen stelpost BTW compensatiefonds	-175	-175	-175	-175
- Ozb- opbrengsten als gevolg mutatiewoningvoorraad	20	107	196	367
- Meicirculaire 2026: accressen ontwikkeling	2.607	1.209	-12	69
Loon- en prijsontwikkeling	269	271	273	273
Kapitaallasten	-63	431	601	577
Totaal meerjarenperspectief	82.125	80.012	80.191	81.842

Ombuigingen

Compensatie effect woz-ontwikkeling op algemene uitkering 696

In de meicirculaire 2026 is de berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geactualiseerd op basis van de meest recente woz-gegevens. Uit de voorjaarsrapportage 2026 van de Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR) blijkt dat de woz-waarden binnen de gemeente Culemborg sterker zijn gestegen dan eerder was voorzien. Voor woningen wordt voor 2026 uitgegaan van een waardestijging van 12,8% en voor niet-woningen van 3,1%.

Omdat de waardestijging in Culemborg hoger ligt dan het landelijk gemiddelde, leidt dit binnen de systematiek van het gemeentefonds tot een lagere algemene uitkering. De hogere woz-waarden vergroten immers de veronderstelde belastingcapaciteit van de gemeente, waardoor een neerwaartse correctie op de algemene uitkering plaatsvindt.

Tegenover dit nadeel staat dat de hogere woz-waarden tevens leiden tot hogere opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (ozb). Op basis van de geactualiseerde woz-gegevens kan de raming van de ozb-baten daarom naar boven worden bijgesteld. De extra ozb-opbrengsten compenseren het negatieve effect van de lagere algemene uitkering als gevolg van de hogere woz-waarden. Per saldo heeft deze ontwikkeling daardoor geen materieel effect op het begrotingssaldo van de gemeente.

Met deze aanpassing wordt aangesloten bij de actuele inzichten uit de BSR-rapportage en de uitgangspunten van de meicirculaire 2026.

Parkeren (parkeertarieven verhogen) 40

Omdat (zie hierna) het gebied voor betaald parkeren niet wordt uitgebreid met o.a. Palumbus en de wijkwinkelcentra, is het nodig de parkeertarieven in de komende jaren te verhogen.

Uitbreiding gebied betaald parkeren niet invoeren -32

Het besluit om het gebied voor betaald parkeren uit te breiden naar o.a. Palumbus en de wijkwinkelcentra wordt niet uitgevoerd. Het financiële effect hiervan wordt opgevangen door een verhoging van de parkeertarieven.

Ontwikkelingen

Lagere licentiekosten parkeren

6

Door de nieuwe aanbesteding van het parkeerbeheer zijn de kosten voor het parkeervergunningsstelsel en de bijbehorende licenties lager. Hierdoor ontstaat structureel € 16.950 financiële ruimte per jaar.

Afschaffen hondenbelasting

-126

In het coalitieakkoord is afgesproken om de hondenbelasting af te schaffen als onderdeel van lastenverlichting. Met het afschaffen van de hondenbelasting wordt invulling gegeven aan deze afspraak en worden de lasten voor inwoners verlaagd.

Actualisatie beheerplan wegen

0

We willen de openbare ruimte veilig, toegankelijk en goed onderhouden houden. Tegelijkertijd kiezen we ervoor onderhoud vooral daar uit te voeren waar dit noodzakelijk is en hogere kosten op termijn voorkomt. Uit het geactualiseerde beheerplan blijkt dat de onderhoudsopgave voor de wegen de komende jaren groter is dan eerder geraamd. Om het gewenste kwaliteitsniveau en de veiligheid van het wegennet op peil te houden, is circa € 1 miljoen extra per jaar nodig.

Actualisatie verwacht renteresultaat

-220

De financiële gevolgen van de meerjarige investeringsagenda zijn opnieuw berekend. Door de ontwikkeling van de investeringen veranderen zowel de rentelasten als de verwachte rentebaten. Dit leidt de komende jaren tot een wisselend effect op het begrotingssaldo.

Vervangingsinvesteringen Buitensport

1

Culemborg groeit en daarmee neemt ook de druk op de buitensportvoorzieningen toe. Om de bestaande voorzieningen op een passend niveau te houden, is in beeld gebracht welke vervangingsinvesteringen de komende jaren nodig zijn. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de meerjarenbegroting.

Beheerplan voor gemeentelijke vastgoed

-235

Momenteel wordt gewerkt aan de actualisatie van het beheerplan voor het gemeentelijk vastgoed. Op basis van de eerste inzichten wordt verwacht dat de kosten voor planmatig onderhoud de komende jaren zullen toenemen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere onderhoudskosten, de voortschrijdende veroudering van een deel van het gemeentelijk vastgoed en het feit dat de voorgenomen afstoot van panden nog niet is gerealiseerd.

Vooruitlopend op de definitieve vaststelling van het geactualiseerde beheerplan is in deze begroting structureel € 235.000 (in 2027) en € 506.000 vanaf 2028 en latere jaren extra opgenomen als toevoeging aan de voorziening groot onderhoud. Na afronding en vaststelling van het beheerplan wordt de benodigde structurele dotatie aan de voorziening definitief bepaald en, indien nodig, bijgesteld.

Dekking nieuwe traditie jaarwisseling 45

Het extra budget voor het ontwikkelen van een nieuwe traditie rond de jaarwisseling wordt gedurende drie jaar gedekt uit de algemene reserve.

Dekking extra tijdelijke middelen onderhoud speeltuinen 50

Voor het onderhoud en de vervanging van speeltuinen zijn gedurende twee jaar extra middelen beschikbaar. Deze middelen worden ingezet conform de gemaakte afspraken.

Actualisatie beheerplan openbare verlichting 0

Het beheerplan voor de openbare verlichting is geactualiseerd. De komende jaren zijn extra investeringen nodig in onder meer lichtmasten, armaturen en sensoren. Daar staan lagere energiekosten tegenover door de verdere overgang naar energiezuinige ledverlichting.

Actualisatie beheerplan civiele kunstwerken 0

Een deel van de civiele kunstwerken in Culemborg is verouderd en vraagt de komende jaren meer onderhoud. Ook is sprake van een onderhoudsachterstand ten opzichte van het gewenste kwaliteitsniveau. Om het noodzakelijke groot onderhoud planmatig uit te kunnen voeren, wordt een nieuwe voorziening gevormd. Tegelijkertijd blijven we de veiligheid en staat van de kunstwerken actief monitoren.

Vertraging nieuwbouw KWC en activering tijdelijke huisvesting 0

De realisatie van de nieuwbouw van het KWC loopt vertraging op. Hierdoor verschuiven de financiële lasten van de investering naar een later moment. In 2030 leidt dit tijdelijk tot lagere kapitaallasten.

Tevens ontstaat er een voordeel in 2028 en 2029 vanwege het activeren van de kosten voor tijdelijke huisvesting KWC. De kosten van de tijdelijke huisvesting waren aanvankelijk in het regulier budget begroot. Echter deze lasten hangen rechtstreeks samen met de realisatie van de nieuwe school en zijn daarmee, conform de geldende financiële regels, onderdeel van de investering in de nieuwbouw. Hierdoor worden deze kosten over de gebruiksduur van de investering verdeeld.

Gemeentefonds

Bijstellen stelpost BTW compensatiefonds -175

Gemeenten kunnen een deel van de betaalde btw via het BTW-compensatiefonds (BCF) terugkrijgen. De ruimte binnen dit fonds is niet volledig voorspelbaar. Op basis van de meest recente landelijke cijfers en conform de provinciale richtlijn wordt de hiervoor opgenomen stelpost daarom verlaagd van € 500.000 naar € 325.000 per jaar.

Ozb opbrengsten als gevolg mutatiewoningvoorraad 20

De verwachte groei van de woningvoorraad is naar boven bijgesteld. Het grotere aantal woningen leidt de komende jaren tot hogere opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (ozb). Het financiële effect loopt op tot circa € 495.000 structureel vanaf 2030.

Meicirculaire 2026: accressen ontwikkeling

2.607

Het Gemeentefonds is onze belangrijkste inkomstenbron. We ontvangen in principe jaarlijks drie keer van de Rijksoverheid informatie over de gemeentefondsuitkeringen: een meicirculaire met een vertaling van diens Voorjaarsnota, een septembercirculaire met een vertaling van diens Miljoenennota en een decembercirculaire die het uitkeringsjaar zoveel mogelijk afrondt.

Met informatienotitie GZDGCB2650741/2650749 bent u geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2026. Het jaar 2026 is verwerkt in deze najaarsrapportage 2026. De jaren vanaf 2027 zijn verwerkt in de programmabegroting 2027.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeentelijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast op basis van de begrotingen 2027 van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Deze begrotingen zijn eerder aan de gemeenteraad voorgelegd.

Loon- en prijsontwikkeling

Voor de loon- en prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%. Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten

Kapitaallasten

De investerings- en vervangingsplannen zijn herijkt en op basis daarvan zijn de te verwachten investeringsplanning en de kapitaallasten die daaruit voortvloeien bijgesteld. Zie ook hierna: "wat gaan we investeren?"

Budgetneutrale wijzigingen

Dit zijn begrotingswijzigingen die geen invloed hebben op het begrotingssaldo, maar wel leiden tot een wijziging van de baten en lasten tussen de programma's. Het gaat hierbij om lasten die zijn opgenomen in een ander programma en dienen voor de juiste verantwoording overgeheveld te worden naar de juiste programma of er zijn extra middelen ontvangen via een andere programma ter dekking van extra lasten.

Overige mutaties < 10.000

De begroting wordt op enkele kleinere onderdelen geactualiseerd. Het gaat om wijzigingen met een zeer beperkt financieel effect.

Wat gaan we investeren?

Bij dit programma zijn geen investeringen geraamd.

Paragrafen

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering is een belangrijk aspect voor de ambtelijke organisatie om haar werk te kunnen doen. Wanneer we over bedrijfsvoering spreken, sluiten wij aan bij de definitie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK): “Bedrijfsvoering gaat over de bedrijfsprocessen waarmee de gemeente haar beleidsdoelstellingen kan realiseren, samen met de sturing en beheersing van die processen.”

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze doelstellingen te bereiken. In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Grip op financiën
2. Personeel
3. Digitalisering
4. Informatiebeveiliging en privacy
5. Inkoop
6. Rechtmatigheid

De Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe (BWB) voert een deel van onze bedrijfsvoeringstaken uit. Over hoe zij bijdragen aan onze gemeentelijke doelen en resultaten rapporteren we in deze paragraaf. Over de Bedrijfsvoeringsorganisatie zelf staat meer in de paragraaf Verbonden Partijen. De financiële consequenties zijn opgenomen in het programma Algemene Dekkingsmiddelen.

Grip op financiën

In 2024 zijn we gestart met het traject 'Grip op financiën' om in de gemeentelijke organisatie strakker te kunnen sturen op de financiële situatie. Dat is nodig, omdat we op weg zijn naar een duurzaam financieel gezonde gemeente, het Gemeentefonds onvoldoende meebeweegt met gemeentelijke uitgaven en het college de taak heeft een rechtmatigheidsverantwoording uit te brengen. Het streven is om verrassingen, schommelingen en grote mee- of tegenvallers te voorkomen. Dat doen we stap voor stap. In onze relatief kleine organisatie moet ‘de winkel’ ondertussen gewoon openblijven. Daarom kiezen we voor een behapbaar tempo.

Om de grip te vergroten monitoren we de beleids-, uitvoerings-, project- en personeelsbudgetten zoveel mogelijk dynamisch tijdens periodieke budgetgesprekken. Dat helpt om noodzakelijke ombuigingen te realiseren en tijdig bij te sturen bij eventuele budgetafwijkingen. Daarnaast automatiseren we het samenstellen van de planning- en controldocumenten, zodat die steeds efficiënter kunnen worden samengesteld en steeds scherpere en actuelere ramingen bevatten. En we passen onze documenten en manier van werken aan, zodat de sturingsmogelijkheden van raad, college en ambtelijke budgethouders waar nodig versterkt worden.

Een voorbeeld hiervan is de thema-indeling in deze begroting, die het mogelijk maakt om de raad beter inzicht te geven in wat de gemeentelijke inspanningen kosten.

In 2027 versterken we de grip verder. We onderzoeken hoe de raad en het college het begrotingssaldo vaker kunnen volgen. Ook verbeteren we het dashboard waarmee teamleiders en directie de personeelsinzet volgen en bijsturen. Daarnaast blijven we werken aan een stevige basis. We trainen budgethouders en -beheerders en verbeteren de (factuur)processen. Daarbij werken we nauw samen met de collega's van de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe.

Personeel

De formatie van de organisatie staat al jaren onder druk. De gemeente heeft meer taken, ambities en opgaven dan de organisatie met de huidige capaciteit kan uitvoeren. Daarnaast zijn de salarissen voor sommige functies niet meer concurrerend.

Taken en formatie in balans

In 2025 is de directie gestart met het traject 'Taken en formatie in balans'. Het doel is om de werkdruk te verlagen en knelpunten in de organisatie aan te pakken. We hebben eerst gekeken naar de formatie, bezetting en personeelsplanning. Ook zijn de taken, ambities en opgaven onderzocht. Welke wettelijke taken hebben we en wat komt er de komende jaren op ons af?

Waar we meer doen dan wettelijk nodig is, kijken we of formatie kan worden vrijgemaakt. Deze capaciteit kan vervolgens worden ingezet bij teams waar de formatie te laag is. Daarnaast is een capaciteitsoverleg ingevoerd. Hier wordt bekeken waar vrijgekomen formatie het beste kan worden ingezet. Ook worden aanvragen voor externe inhuur beoordeeld. Hierdoor hebben we aanzienlijk bespaard op de kosten voor inhuur.

Uit de inventarisatie is gebleken dat de werkdruk in de hele organisatie hoog is en dat de gemeente ruim 15 fte nodig heeft om de afgesproken en wettelijke taken te kunnen uitvoeren. Een groot deel van deze benodigde capaciteit is noodzakelijk voor de uitvoering van het beleid.

Een groot deel van deze benodigde formatie is gevonden door elders in de organisatie de beperkte ruimte die er nog was weg te snijden. Dit werd mogelijk door ambities bij te stellen, te bezuinigen op de ondersteuning en natuurlijk verloop. In totaal is ruim 9 fte aan formatie gevonden, waarvan 2 fte op termijn beschikbaar komt. Het verschil tussen de benodigde 15 fte en de gevonden 9fte, heeft geleid tot een aanvraag voor extra formatie in de uitvoering. Onze buitendienst wordt al jaren niet gecompenseerd voor de groei van Culemborg. Ondanks dat we meer straten en groen hebben, is de formatie niet gegroeid. Voorgesteld wordt om dat nu op peil te brengen. Bij de uitvoering van het sociaal team zien we dat de inspanningen in het kader van de hervormingsagenda Jeugd vruchten beginnen af te werpen, onder andere in de daling van kosten. Om dit vol te houden, moet de formatie in dit team op orde worden gebracht.

Beide investeringen in de uitvoering hebben direct effect op onze inwoners: het werk van onze buitendienst is iedere dag zichtbaar. Het sociaal team is het team dat het iedere dag werkt voor de meest kwetsbare inwoners.

Indicatoren

De formatie van de ambtelijke organisatie is in verhouding tot het aantal inwoners licht toegenomen. Dit komt vooral door de hogere bijdrage aan de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe. De verhouding tussen externe inhuur en de loonsom is bijna gehalveerd tot 1,6%. We blijven ons inzetten om de kosten voor inhuur zo laag mogelijk te houden. Tegelijkertijd proberen we in de krappe arbeidsmarkt onze vacatures zoveel mogelijk met vaste medewerkers in te vullen. Hiervoor zetten we passende middelen en wervingskanalen in.

Naam Indicator	Eenheid	2026	2027
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	6,40	6,62
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	5,86	6,35
Overhead	Bedrag per inwoner	€ 412	€ 455
Externe inhuur	Kosten inhuur als % van totale loonsom	3,1%	1,6%
Overheadkosten	% van totale lasten	11,50%	11,50%

Overige ontwikkelingen

We werken aan een effectievere en efficiëntere organisatie. Dit doen we onder andere met trainingen in LEAN en projectmatig werken. Ook onderzoeken we hoe we technologische ontwikkelingen, zoals AI, veilig en verantwoord kunnen inzetten. Dit vraagt om investeringen, maar kan helpen om processen te versnellen en te automatiseren. Hiervoor stellen we beleid op voor veilig en ethisch gebruik van AI.

Naar verwachting zijn we vanuit de cao verplicht om in 2028 over te stappen op het functiewaarderingssysteem HR21. In 2027 onderzoeken we de mogelijkheden en gevolgen hiervan.

Digitalisering

In 2027 werken medewerkers in één moderne en veilige digitale werkomgeving. Hier kunnen zij eenvoudig samenwerken en informatie delen en terugvinden. We zorgen ervoor dat informatie direct op de juiste plek wordt opgeslagen en gearchiveerd. Zo voldoen we aan de eisen van de nieuwe Archiefwet en kunnen we transparant zijn over ons handelen. Ook zetten we technologie, waaronder AI, in om standaard en arbeidsintensief werk slimmer te organiseren. Zo blijft meer tijd over voor werkzaamheden die vakmanschap vragen.

In 2027:

- ronden we de invoering van Microsoft 365 af en brengen we documenten en digitaal samenwerken samen in één omgeving;
- richten we de archivering van e-mails en documenten in als onderdeel van het dagelijkse werk;
- onderzoeken we of een AI-agent kan helpen bij het standaardiseren van collegevoorstellen en of bredere inzet zinvol is;
- digitaliseren we de instroom, doorstroom en uitstroom van medewerkers, zodat toegang tot systemen en middelen op tijd en goed geregeld is.

Informatiebeveiliging en privacy

Met de inwerkingtreding van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) per 15 augustus 2026 gelden nieuwe verplichtingen op het gebied van onder meer registratie, incidentmelding, zorgplicht en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Een betrouwbare en veilige omgang met informatie is essentieel voor onze dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Door verdere digitalisering, toenemende afhankelijkheid van informatiesystemen en de verwerking van steeds meer gegevens nemen digitale risico's toe. Daarom blijven informatiebeveiliging en privacy onmisbaar voor een weerbare, betrouwbare en toekomstbestendige organisatie.

In 2027 zetten we de volgende stappen:

- Verdere implementatie van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) en Baseline informatiebeveiliging overheid (BIO2).
- Inzicht verkrijgen in en beheersing van AI-toepassingen binnen de organisatie door registratie, risicobeoordeling, bewustwording en toezicht op verantwoord gebruik.
- Versterken van de beheersing van informatiebeveiligings- en privacyrisico's binnen projecten en processen.
- Actualiseren van beleid, procedures en beheersmaatregelen op basis van risicoanalyses en audits.
- Vergroten van het bewustzijn van medewerkers op het gebied van informatiebeveiliging en privacy, zodat de weerbaarheid wordt vergroot.
- Een Business Impact Analyse (BIA) uitvoeren per bedrijfskritisch proces volgens de VNG-lijst.
- Uitvoeren van Data Protection Impact Assessments (DPIA's) voor processen met gevoelige persoonsgegevens en het structureel borgen van privacy by design.
- Verbeteren van het inzicht in en de beheersing van risico's bij leveranciers en applicaties die persoonsgegevens verwerken.
- Ondersteuning bieden bij het verkrijgen van overzicht en inzicht in operationele technologie (OT), zoals gemalen en verkeersinstallaties. De eigenaar of teamleider blijft verantwoordelijk.
- Efficiënter benutten van de samenwerking met de gemeenten West Betuwe en Tiel en met de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe.

De beschikbare capaciteit voor privacy blijft daarbij een aandachtspunt. Door de beperkte beschikbare uren kunnen noodzakelijke DPIA's niet altijd tijdig worden uitgevoerd en is de huidige achterstand niet weg te werken. Dit vergroot de kans op vertragingen in projecten, aanvullende herstelmaatregelen en daarmee samenhangende financiële risico's. Tijdige inzet op privacyvraagstukken helpt deze risico's te beperken en voorkomt hogere kosten in een later stadium.

Inkoop

Bij onze inkoop- en aanbestedingstrajecten hanteren wij de uitgangspunten van het Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2024-2027. Daarbij besteden wij nadrukkelijk aandacht aan duurzaamheid, rechtmatigheid en doelmatigheid. We wegen de effecten op klimaat, milieu en maatschappij mee en streven naar een optimale inzet van publieke middelen.

In 2027 zetten wij in op:

- het verder versterken van de rechtmatigheid en doelmatigheid van onze inkoop- en aanbestedingsprocessen, waaronder de afstemming met de door Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe namens onze gemeente uitgevoerde inkopen en aanbestedingen;
- het samen met regionale gemeenten en gemeenschappelijke regelingen verder ontwikkelen van de pilot voor een Social Return-regisseur vanuit Werkzaak Rivierenland, zodat zowel inkopende organisaties als ondernemers beter worden ondersteund bij de toepassing van Social Return;
- het stimuleren van circulair en duurzaam inkopen door bij iedere relevante inkoopopgave te onderzoeken of hergebruik van materialen of andere duurzame alternatieven mogelijk en kosteneffectief zijn;
- het bevorderen van maatschappelijk verantwoord ondernemerschap door in aanbestedingen passende eisen en kwalitatieve gunningscriteria op het gebied van mens en milieu op te nemen;
- het beter op elkaar afstemmen van inkoopbehoeften en beschikbare budgetten om de financiële haalbaarheid van projecten en opdrachten te borgen;
- het verder optimaliseren van het digitale inkoopplatform;
- het optimaal benutten van onze inkoopkracht door efficiënt en professioneel in te kopen, zodat we maatschappelijke opgaven kunnen realiseren tegen de best mogelijke prijs-kwaliteitverhouding;
- het jaarlijks uitvoeren van een analyse van onze inkoopuitgaven (spendanalyse);
- het versterken van contractbeheer en contractmanagement, zodat gemaakte afspraken worden nageleefd en de meerwaarde van afgesloten contracten optimaal wordt benut;
- het blijvend onder de aandacht brengen en verankeren in onze werkprocessen van het gezamenlijke inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het herzien van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, waarbij we actuele ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen (MVOI) meenemen.

Na het opheffen van het Regionaal Inkoopbureau Rivierenland in 2025 heeft de regionale samenwerking op het gebied van inkoop een nieuwe vorm gekregen. Wij zetten deze samenwerking in 2027 voort en blijven waar mogelijk gezamenlijk optrekken met buurgemeenten en samenwerkingspartners om inkoopkracht, kennis en expertise te bundelen.

Rechtmatigheid

Inwoners mogen verwachten dat we ons houden aan wetten, regels en besluiten van de gemeenteraad. Dit noemen we rechtmatig handelen. Het gaat bijvoorbeeld om het correct verstrekken van subsidies, het volgen van de regels voor inkoop en aanbesteding en het besteden van geld binnen de vastgestelde begroting.

Het college legt hierover jaarlijks verantwoording af in de jaarrekening. Daarbij kijken we naar het financieel beheer: zijn alle inkomsten, uitgaven en veranderingen op de balans volgens de regels uitgevoerd?

De afgelopen jaren hebben we de interne beheersing versterkt. Hierdoor kunnen we risico's eerder signaleren en processen betrouwbaarder en efficiënter uitvoeren. In 2027 gaan we hiermee verder. We verbeteren onze werkprocessen en versterken de samenwerking en afstemming met de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe.

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we inzicht in de lokale heffingen en de ontwikkelingen voor 2027. Lokale heffingen bestaan uit belastingen en rechten. Belastingen dragen bij aan de algemene middelen van de gemeente en kennen geen directe tegenprestatie. Bij rechten is die relatie er wel en geldt als uitgangspunt dat de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten.

Voor 2027 verhogen we de tarieven waar mogelijk met 2,5%.

Ontwikkelingen

Korting op de algemene uitkering door waardestijging woningen

De waarde van woningen en niet-woningen in Culemborg is sterker gestegen dan het landelijk gemiddelde. Binnen de systematiek van het gemeentefonds leidt dit tot een lagere algemene uitkering, omdat een hogere woz-waarde wordt gezien als een grotere lokale belastingcapaciteit. Tegelijkertijd biedt de stijging van de woz-waarden ruimte voor hogere opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (ozb).

In het verleden konden de financiële gevolgen van deze systematiek binnen de bestaande begroting worden opgevangen. Gezien de huidige financiële ontwikkelingen is dat steeds minder mogelijk. Om te voorkomen dat de gemeente door deze systematiek structureel minder middelen beschikbaar heeft voor haar taken en voorzieningen, wordt de onroerendezaakbelasting-systematiek vanaf de begroting 2027 aangepast overeenkomstig de uitgangspunten uit het coalitieakkoord.

Hiermee wordt een betere aansluiting gerealiseerd tussen de ontwikkeling van de lokale belastingopbrengsten en de financiële effecten binnen het gemeentefonds, waardoor de financiële positie van de gemeente op langere termijn beter in balans blijft.

Gebruikersdeel niet-woningen

Verschillende gemeenten stappen over op één ozb-tarief voor niet-woningen. Zij voegen het gebruikersdeel en het eigenaarsdeel voor deze panden samen tot één tarief. Een voordeel daarvan is een hogere ozb-opbrengst, omdat in dat geval ook voor leegstaande panden het voormalige gebruikersdeel via het eigenaarsdeel wordt geïnd. Het idee is dat dit leegstand tegengaat. Daarnaast voorkomt het fluctuaties in de opbrengst en verlaagt het de uitvoeringskosten.

Er zijn ook aandachtspunten: de invoering moet zorgvuldig voorbereid worden, bijvoorbeeld om eigenaren de mogelijkheid te geven de heffing door te berekenen aan hun huurders. Ook de inning op eigen vastgoed verandert hierdoor. Gelet op deze afwegingen gaan wij in 2027 verder onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor de begroting 2028.

Gemeentelijke belastingen en rechten

De gemeente Culemborg heft de volgende belastingen en rechten:

- Onroerendezaakbelastingen *
- Leges
- Parkeerbelastingen
- Precariobelasting
- Rioolheffing *
- Toeristenbelasting

De heffingen gemerkt met een * worden verzorgd door de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR).

Culemborg heeft de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen ondergebracht bij Avri (Verbonden Partij). De belangrijkste taken van Avri zijn inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen, beheer van openbare ruimte en handhaving. De tarieven afvalstoffenheffing worden jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur van Avri.

Onroerendezaakbelasting

Voor de opbrengsten uit de onroerendezaakbelasting (ozb) rekenen wij in 2027 met de opbrengst uit de begroting 2026, verhoogd met 2,5%. Deze indexatie sluit aan bij de verwachte prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp), zoals opgenomen in de meicirculaire 2026. Voor de bepaling van de ozb-tarieven in de belastingverordening 2027 wordt vervolgens uitgegaan van de meest actuele ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) die op dat moment beschikbaar zijn. Daarmee kan de uiteindelijke indexatie afwijken van de indexatie die in deze begroting als uitgangspunt voor de opbrengsten is gehanteerd. Daarnaast verwachten wij dat het aantal woningen in Culemborg sneller groeit dan eerder voorzien. Door deze groei nemen de ozb-opbrengsten voor de gemeente de komende jaren verder toe.

Vanaf dit jaar houden wij vervolgens ook rekening met de ontwikkeling van de waarden van de panden voor de Wet waardering onroerende zaken, ofwel de woz-waarden. In de informatienotitie over de meicirculaire 2026 hebben wij toegelicht dat de woz-waarden van woningen in Culemborg op dit moment sterker stijgen dan gemiddeld in Nederland. De Rijksoverheid gaat ervan uit dat wij als gemeente daardoor meer inkomsten uit onze lokale belastingen gaan realiseren. Daarom past de Rijksoverheid een korting toe op onze algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Wanneer wij niets zouden doen, zou dat sterk invloed hebben op onze financiën en daarmee op de gemeentelijke voorzieningen die inwoners direct raken. Daarom voelen we ons genoodzaakt om onze systematiek aan te passen: het bedrag dat de Rijksoverheid verwacht dat wij innen via de ozb, gaan we daadwerkelijk innen via de ozb. Zo lang de Rijksoverheid die systematiek niet aanpast en de woz-waarden in Culemborg bovengemiddeld blijven stijgen, betalen onze woningeigenaren daardoor helaas meer.

Wat dit precies betekent voor het tarief voor de woningen en niet-woningen, is nu nog niet aan te geven. Voor het belastingjaar 2027 gebruiken wij de woz-waarden met waardepeildatum 1 januari 2026. Bij het opstellen van deze begroting is de herwaardering nog niet afgerond. Daarom kennen wij de definitieve woz-waarden nog niet en kunnen wij de ozb-tarieven voor 2027 nog niet berekenen. Wij leggen de tarieven zoals gebruikelijk in december ter besluitvorming aan de raad voor.

Rioolheffing

In het Water- en Rioleringsprogramma 2025 - 2029 zijn de noodzakelijke investeringen en de bijbehorende financiële en personele consequenties voor de verbrede rioleringszorg opgenomen. Om deze kosten te dekken is in het plan vastgesteld dat de rioolheffing in de periode 2025-2027 jaarlijks met € 9,50 wordt verhoogd.

Binnen de gemeente Culemborg geldt als maatstaf van heffing een vast bedrag per eigendom. Voor 2027 hanteren we € 313,00 als vast bedrag, waarbij eveneens rekening is gehouden met de indexering van 2,5%. De rioolheffing mag maximaal kostendekkend zijn.

Hondenbelasting

In deze begroting is rekening gehouden met het afschaffen van de hondenbelasting met ingang van 1 januari 2027.

Toeristenbelasting

Bezoekers die in Culemborg overnachten, maar niet in de gemeente als inwoner staan ingeschreven, betalen toeristenbelasting. Het vastgestelde tarief bedraagt € 1,60. Dit tarief geldt voor vijf jaar en wordt in 2028 opgenomen in de planning voor de belastingverordeningen van 2029.

Precariobelasting

Bij de bepaling van de tarieven voor 2027 wordt als uitgangspunt uitgegaan van een verhoging van 2,5%.

Parkeerbelasting

De voorgenomen uitbreiding van het betaald parkeren in Palumbus, Mariahof, de Veerweg en de wijkwinkelcentra gaat niet door. Parkeren blijft daar gratis. De hierdoor lagere opbrengst wordt gecompenseerd door een voorgenomen aanpassing van de parkeertarieven. De nieuwe tarieven voor 2027 worden in december aan uw raad voorgelegd in de nieuwe Belastingverordening.

Naheffingsaanslag Parkeren

Indien niet of onvoldoende parkeerbelasting op aangifte wordt voldaan, volgt bij controle een naheffingsaanslag voor parkeerbelasting. Deze aanslag bestaat uit het tarief voor één uur, verhoogd met bijkomende kosten. Het Rijk stelt jaarlijks het maximumbedrag vast dat mag worden doorberekend. Voor 2027 geldt het wettelijk bepaalde maximumbedrag van €84,30.

Leges

De bij de Legesverordening behorende Tarieventabel bestaat uit drie hoofdstukken. Hoofdstuk 1 omvat de leges voor de algemene dienstverlening, zoals de Burgerlijke Stand, reisdocumenten, rijbewijzen en meer. Hoofdstuk 2 heeft betrekking op de omgevingsvergunningen en hoofdstuk 3 bevat de leges die onder de werking van de Europese Dienstenrichtlijn vallen, zoals horecavergunningen, evenementen en markten.

Het uitgangspunt is dat de tarieven voor de gemeentelijke dienstverlening (leges) kostendekkend zijn. Voor 2027 rekenen wij, waar mogelijk en toegestaan, met een verhoging van de tarieven met 2,5%. Deze indexatie sluit aan bij de verwachte prijsontwikkeling zoals opgenomen in de meicirculaire 2026. Voor de bepaling van de tarieven in de Legesverordening 2027 wordt vervolgens uitgegaan van de meest actuele ramingen en regelgeving die op dat moment beschikbaar zijn. Daarmee kan de uiteindelijke tariefaanpassing afwijken van de indexatie die in deze begroting als uitgangspunt is gehanteerd.

Kostendekkendheid gemeentelijke rechten

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten gemeenten inzicht geven in de kostendekkendheid van rechten en heffingen waarvoor een wettelijke opbrengstlimiet geldt. De opbrengsten hiervan mogen niet hoger zijn dan de verwachte kosten voor de uitvoering van de bijbehorende taken. Daarbij tellen naast de directe kosten ook overhead, rente en, waar van toepassing, compensabele omzetbelasting mee.

De tabel hierna geeft inzicht in de verwachte kosten en opbrengsten van de belangrijkste rechten en heffingen in 2027. De kostendekkendheid kan per onderdeel verschillen. Dit komt bijvoorbeeld door wettelijk vastgestelde maximumtarieven, het aantal aanvragen, de soort dienstverlening en keuzes over hoeveel van de kosten via tarieven worden doorberekend.

Kostendekkendheid leges (bedragen x € 1.000)	Riool heffing	Leges Burger zaken (titel 1)	Leges Omgevingswet (titel 2)	Overige leges (titel 3)	Naheffings aanslag Parkeren
Lasten producten (Inclusief rente)	3.492	541	932	79	108
Baten producten excl. heffingen	7				
Netto lasten product	3.485	541	932	79	108
Overhead	566	216	291	28	13
BTW	341	66	209		23
Storting egalisatie voorziening	297				
Totale kosten	4.690	823	1.432	107	144
Opbrengsten heffingen	4.690	721	1.230	45	77
Saldo	-	102	202	62	67
Dekkingspercentage	100%	88%	86%	42%	53%

Conclusie

Uit de berekening blijkt dat de rioolheffing in 2027 volledig kostendekkend is. Voor de leges en overige rechten geldt dat niet alle kosten via tarieven worden verhaald. Dit hangt samen met verschillende factoren, zoals wettelijk gemaximeerde tarieven, wettelijke uitgangspunten over wat wel en niet toegerekend mag worden, wisselende aantallen aanvragen, de aard van de dienstverlening en bestuurlijke keuzes over de hoogte en kostendekkendheid van tarieven. Een deel van de kosten wordt daarom gedekt uit de algemene middelen.

De opgenomen percentages geven inzicht in de verhouding tussen de geraamde kosten en opbrengsten en zijn niet op zichzelf een maatstaf voor doelmatigheid of efficiëntie. Een kostendekkendheid lager dan 100% bij leges is bovendien een beeld dat breder zichtbaar is binnen de gemeentelijke sector. Behalve kostendekkendheid is het immers ook belangrijk dat dienstverlening toegankelijk en betaalbaar blijft voor inwoners en ondernemers.

Het overzicht was in de afgelopen jaren niet opgenomen in onze begroting. Dit jaar voldoen we dus weer aan de wettelijke verplichting om transparant inzicht te geven in de kostendekkendheid van rechten en heffingen. Daarmee wordt ook geborgd dat de geraamde opbrengsten de geraamde lasten niet overschrijden. Waar de leges niet volledig kostendekkend zijn, bekijken we in de ombuigingsoperatie komend jaar of er mogelijkheden zijn om de kostendekkendheid te verhogen.

Overzicht opbrengsten gemeentelijke belastingen en rechten

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Belastingen	10.222	10.799	11.034	11.265	11.496
Ozb woningen	5.921	6.606	6.837	7.065	7.256
Baten ozb, eigenaren (woningen)	5.921	6.606	6.837	7.065	7.256
Ozb niet-woningen	4.138	4.154	4.158	4.161	4.201
Baten ozb, eigenaren (niet-woningen)	2.100	2.185	2.188	2.190	2.218
Baten ozb, gebruikers (niet-woningen)	2.038	1.969	1.970	1.971	1.983
Belastingen overig	164	39	39	39	39
Bevordering toerisme	38	39	39	39	39
Hondenbelasting baten	126	0	0	0	0
Leges en andere rechten	11.996	12.974	13.097	13.033	13.201
Wonen en bouwen	1.200	1.230	1.230	1.230	1.230
Omgevingsvergunning	1.200	1.230	1.230	1.230	1.230
Verkeer en vervoer	87	89	89	89	89
Aanleg kabels Nutsbedrijven	87	89	89	89	89
Riolering	4.539	4.690	4.854	5.020	5.188
Baten rioolrecht	335	340	342	345	348
Baten rioolrecht	4.204	4.351	4.512	4.675	4.840
Parkeren	271	278	278	278	278
Autoluwe binnenstad	90	92	92	92	92
Parkeervergunningen	181	186	186	186	186
Parkeerbelasting	496	611	611	611	611
Parkeergelden	496	611	611	611	611
Openbare orde en veiligheid	44	45	45	45	45
Vergunningen A.P.V.	44	45	45	45	45
Economische promotie	10	10	10	10	10
Kermis, jaarmarkten en evenementen	10	10	10	10	10
Burgerzaken	671	749	708	478	478
Burgerlijke stand	27	30	30	30	30
Naturalisatieverzoeken	47	28	28	28	28
Reisdocumenten en identiteitskaart	420	490	449	208	208
Rijbewijzen	150	174	174	186	186
Uittreksels en V.O.G.	26	27	27	27	27
Afval	4.679	5.272	5.272	5.272	5.272
Afvalstoffenheffing	4.419	4.963	4.963	4.963	4.963
Afvalverwerking Nedvang	260	309	309	309	309
Totaal lokale heffingen	22.218	23.773	24.131	24.298	24.697

Lokale lastendruk

Op basis van de rapporten van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is een overzicht samengesteld van de lokale lastenontwikkeling in Culemborg. Hierbij vergelijken we de tarieven met die van buurgemeenten en met het landelijk gemiddelde.

Vergelijking tarieven met regiogemeenten						
Gemeente	Eenpersoons- huishouden		Meerpersoons- huishouden		Rangnummer meerpersoons huishouden	
	2025	2026	2025	2026	2025	2026
Buren	1.287	1.323	1.309	1.345	322	314
Culemborg	1.148	1.197	1.172	1.222	278	273
Houten	810	931	1.026	1.143	167	230
Maasdriel	1.076	1.096	1.111	1.132	250	221
Neder-Betuwe	1.107	1.143	1.127	1.164	260	244
Tiel	993	1.024	1.073	1.106	216	201
Vijfheerenlanden	973	1.035	1.073	1.140	217	227
West Betuwe	1.384	1.478	1.402	1.498	333	330
West Maas en Waal	1.050	1.113	1.069	1.132	211	220
Zaltbommel	1.164	1.226	1.189	1.250	287	289
Landelijk gemiddelde	964	1.000	1.052	1.095		

Bron: COELO-Atlas van de lokale lasten 2025 en 2026

Kwijtscheldingsbeleid

De mogelijkheid om kwijtschelding van lokale heffingen te verlenen is geregeld in artikel 255 van de Gemeentewet. De hoofdregel is dat gemeenten het kwijtscheldingsbeleid van de rijksoverheid volgen, zoals vastgelegd in de Uitvoeringsregeling. Een uitzondering hierop is dat gemeenten bij de berekening van een kwijtscheldingsverzoek mogen uitgaan van 100% van de bijstandsnorm, terwijl het Rijk 90% hanteert.

De behandeling van kwijtscheldingsverzoeken wordt uitgevoerd door de Belasting samenwerking Rivierenland (BSR). Sinds de afschaffing van het gebruikersdeel van de onroerendezaakbelasting is het aantal toegekende kwijtscheldingsverzoeken minimaal.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Net als andere gemeenten loopt Culemborg financiële risico's. Dit komt onder andere door:

- een samenleving die steeds complexer wordt;
- de groei en diversiteit van gemeentelijke taken;
- voortdurende veranderingen in wet- en regelgeving.

Risico's zijn niet altijd te voorkomen, maar we kunnen ons er wel op voorbereiden. Als dat nodig is, gebruiken we beschikbare financiële middelen om onverwachte tegenvallers op te vangen. Dit noemen we de weerstandscapaciteit.

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing laat zien in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk onze financiële positie is en of we tegenvallers kunnen opvangen zonder dat het beleid of de uitvoering in gevaar komt.

Weerstandsvermogen = de mogelijkheid financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat de normale begrotingsuitvoering en bedrijfsvoering (direct) aangepast hoeven te worden.

Het weerstandsvermogen is de optelsom van reserves, resultaten en mogelijkheden om belastingen te verhogen.

Het belangrijkste kengetal voor het weerstandsvermogen is de weerstandsratio. Deze geeft aan in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen, zonder direct te hoeven bezuinigen op onze normale uitgaven en activiteiten.

Weerstandsratio = weerstandsvermogen gedeeld door het totaal van de risico's.

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op:

1. Beleid voor het weerstandsvermogen
2. Weerstandscapaciteit
3. Risico's en beheersmaatregelen
4. Weerstandsvermogen
5. Kengetallen

Weerstandscapaciteit incidenteel

- > Algemene reserve
- > Stille reserves
- > Jaarrekeningresultaat

Weerstandscapaciteit structureel

- > Begrotingssaldo
- > Resterende belastingcapaciteit
- > Onvoorzien

Risico's

Financiële gevolgen van onvoorziene gebeurtenissen, waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Hieronder vallen niet de risico's waarvoor we verzekerd zijn, of waarvoor een budget of voorziening beschikbaar is.

Beleid

Het is belangrijk dat de financiële gevolgen van de risico's gedekt kunnen worden door de beschikbare weerstandscapaciteit. Culemborg streeft daarnaast ook naar duurzaam financieel gezond beleid. Dit betekent dat we streven naar een weerstandsratio die ruim voldoende is, tussen de 1,4 en de 2,0. Op die manier zijn we robuust genoeg wanneer risico's zich voordoen of er onverwachte tegenvallers zijn.

Bij het opstellen van de begroting en jaarrekening brengen we alle mogelijke risico's zorgvuldig in kaart, met speciale aandacht voor de financiële impact. We actualiseren daarbij regelmatig de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit alle beschikbare middelen die ingezet kunnen worden om onverwachte en flinke kosten (risico's) op te vangen. Hierbij maken we een onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De **incidentele weerstandscapaciteit** is het vermogen van de gemeente om onverwachte gebeurtenissen en eenmalige tegenvallers op te vangen, zonder dat dit direct invloed heeft op de dienstverlening en voorzieningen. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit gemeentelijke reserves die vrij beschikbaar zijn en het resultaat van de jaarrekening dat nog geen andere bestemming heeft.

De **structurele weerstandscapaciteit** laat zien in hoeverre de gemeente onverwachte structurele tegenvallers kan opvangen zonder dat dit leidt tot bezuinigingen of aanpassingen in de (meerjaren)begroting. Omdat de gemeente Culemborg geen post 'Onvoorzien' in de begroting opneemt, bestaat de structurele weerstandscapaciteit alleen uit de onbenutte belastingcapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is in deze begroting als volgt.

(bedragen x 1.000)	Rekening 2025	Begroting na wijziging 2026	Begroot 2027
Algemene reserve	8.049	12.343	12.248
Bestemmingsreserves (Vrij besteedbare deel)	3.770	960	960
Niet bestemd resultaat	4.382	-182	-231
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	16.201	13.121	12.977
Onvoorzien	-	-	-
Onbenutte belastingcapaciteit		2.381	2.841
Totaal structurele weerstandscapaciteit	-	2.381	2.841
Beschikbare weerstandscapaciteit	16.201	15.502	15.818

Risico's

Een risico is de onzekerheid dat een gebeurtenis zich voordoet, waarbij zowel positieve als negatieve effecten kunnen optreden. Gebeurtenissen waarvan bekend is dat ze zich zeker zullen voordoen en gebeurtenissen die geen financiële gevolgen voor de gemeente hebben, beschouwen we niet als risico's bij het vaststellen van het weerstandsvermogen.

Hierna volgen de belangrijkste risico's die de gemeente op dit moment loopt. Bij het inschatten daarvan is bekeken hoeveel geld de gemeente mogelijk kan verliezen. Waar dat kan, is zowel een maximum- als minimumbedrag genoemd. Door deze inschatting te vermenigvuldigen met de waarschijnlijkheid/kans van optreden, kunnen we de financiële impact van elk risico berekenen. De som van deze berekende bedragen is de benodigde weerstandscapaciteit.

Deze risico-inschattingen omvatten in een aantal gevallen bandbreedtes met een minimum en maximum. Door de "geschatte omvang" te vermenigvuldigen met de "waarschijnlijkheid/kans" kan per risico de financiële impact worden berekend. De som van deze bedragen vormt de benodigde weerstandscapaciteit.

Voor dit overzicht zijn de risico's die de gemeente loopt opnieuw geïnventariseerd en alle risico's uit de Jaarrekening 2025 opnieuw beoordeeld en waar nodig aangepast. Dat heeft niet geleid tot het opnemen van nieuwe risico's. De ramingen voor de bestaande risico's zijn in een aantal gevallen verlaagd.

- De kans op onverwacht onderhoud aan groen, wegen en kunstwerken is verlaagd, omdat de beheerplannen daarvoor zijn geactualiseerd en hiervoor nieuwe ramingen zijn opgenomen in de begroting;
- Omdat er minder leningen en garantstellingen uitstaan en er nog maar enkele ombuigingsmaatregelen (na) komend jaar starten, zijn de bedragen van de bijbehorende risico-inschattingen ook verlaagd;

- Het risico voor onze gemeenschappelijke regelingen is aangepast op basis van hun begrotingen 2027 en daardoor eveneens lager geworden;
- Omdat in deze begroting een formatie-uitbreiding is opgenomen en het lukt om beter te sturen op inhuur, is het risico voor personeel en organisatie eveneens verlaagd.

Voor een aantal risico's zijn beheersmaatregelen opgenomen: maatregelen die we nemen om ervoor te zorgen dat het financieel effect minimaal is. Het beheersen van risico's is immers een continu proces.

Net als veel andere gemeenten hoeven we bij risico's of onverwachte ontwikkelingen niet altijd een beroep te doen op het weerstandsvermogen. Soms zijn we verzekerd of kunnen we een tegenvaller opvangen met een meevaller. Ook kunnen we vooraf een voorziening of reserve vormen. In andere gevallen ontvangen we een specifieke uitkering van het Rijk, bijvoorbeeld voor de coronacrisis of de opvang van Oekraïners.

Risico-overzicht

#	Proces/ Project	Risico	Kans	Potentieel effect (bedragen x € 1.000)	Minimale kans	Maximale kans
1	Gerechtelijke procedures en planschade/nadeel-compensatie	Aanspraken derden	50% - 80%	1.600 - 2.250	800	1.800
2	Inkoop en aanbesteding	Hogere prijsstijgingen dan de indexering van de begroting	50% - 75%	500 - 750	250	563
3	Informatiebeveiliging	Datalekken, hacking en ransomware	25% - 50%	1.000 - 4.000	250	2.000
4	Personeel en organisatie	Niet kunnen invullen van openstaande vacatures in de gemeentelijke organisatie	50% - 70%	350 - 900	175	630
5	Uitvoering Participatiewet, BUIG, Wmo en jeugd	Onverwachte volumegroei en impact multiproblematiek	50% - 75%	1.000 - 1.450	500	1.088
6	Een schone en veilige stad behouden	Verontreinigde grond, dumpen drugsafval, onverwacht onderhoud en vandalismeschade	30%	250 - 1.000	75	300
7	Verstreckte leningen en garantstellingen	Uitblijvende (terug)betaling	0,25% - 0,5%	107.640	269	538

#	Proces/ Project	Risico	Kans	Potentieel effect (bedragen x € 1.000)	Minimale kans	Maximale kans
8	Rampen waar een gemeente zich niet op kan voorbereiden	Rampen en (sociale) calamiteiten van een buitengewone impact	15% - 25%	2.000	300	500
9	Verbonden partijen: partijen waarin de gemeente een bestuurlijk, financieel en opdrachtgeversbelang heeft	Risico's die niet zijn afgedekt door het weerstandsvermogen van de betreffende organisatie	15% - 25%	715	107	179
10	Gemeentebegroting	Realisatie ombuigingen gericht op duurzaam financieel evenwicht	25%	180	45	45
11	Netcongestie	Bouwstop, investeringen in aanvullende energievoorzieningen, ondersteuning van partners en noodmaatregelen	20%	2.000	400	400
12	Diverse processen	Totaal van de overige risico's met een gering bedrag of een kleine kans van optreden	50%	750 - 1.250	375	625
Totaal					3.546	8.667

Hierna volgt een toelichting op de risico's en beheersingsmaatregelen uit de tabel.

1 Aanspraken derden

Ruimtelijke plannen en besluiten kunnen schade veroorzaken: planschade (onder de voormalige Wet ruimtelijke ordening) of nadeelcompensatie (onder de Omgevingswet). De gemeente kan hiervoor aansprakelijk worden gesteld. Er volgt dan een juridische procedure. Als de rechter een schadeclaim toekent, moet de gemeente die betalen.

Door goede juridische bijstand wordt de schade voor de gemeente zo laag mogelijk gehouden. Wettelijke aansprakelijkheid is verzekerd, maar we hebben wel een eigen risico van € 2.500,- per zaak voor vermogensschade. Hierna volgt een toelichting op de risico's en beheersingsmaatregelen uit de tabel.

2 Hogere prijsstijgingen dan de indexering van de begroting

We zagen de afgelopen jaren een grillig verloop in de prijsontwikkelingen op de meeste beleidsterreinen. Nadat twee jaar geleden het Rijk een nieuwe financieringssysteem heeft ingevoerd, groeien onze inkomsten uit het gemeentefonds mee met een gemiddelde van het bruto binnenlands product over de afgelopen jaren. Dit percentage hanteren we sinds de begroting 2026 ook voor onze inflatiegevoelige uitgavenbudgetten. Voor de salarisbudgetten en inkoopcontracten van Jeugdzorg en Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO) hanteren we een afwijkend percentage op basis van landelijke afspraken.

Door onder andere geopolitieke ontwikkelingen is de inflatie ondertussen hoger dan het bijstellingspercentage van onze inkomsten. Onder andere brandstof-, energie- en personeelskosten bij onze partners en leveranciers zijn sterk gestegen. Dat betekent dat de gemeente het risico loopt dat de uitgaven hoger zijn dan het budget. Daarvoor is in deze begroting een risicoraming opgenomen.

3 Datalekken, hacking en ransomware

Als gemeente werken we met persoonsgegevens, wat risico's met zich meebrengt zoals fouten, gegevensverlies en onbevoegde toegang. Wanneer gevoelige informatie in verkeerde handen valt, kan de schade voor inwoners, ondernemers en de gemeente groot zijn. Uit onderzoek blijkt dat een datalek gemiddeld € 4 miljoen kost, vergelijkbaar met de € 4,2 miljoen schade bij gemeente Hof van Twente. De potentiële financiële impact is dus aanzienlijk, maar de daadwerkelijke impact hangt af van de aard en omvang van het incident.

Gemeente Culemborg investeert via BWB continu in een veilige IT-omgeving en besteedt met een bewustwordingsprogramma ook aandacht aan de menselijke factor. Als gemeente verwerken wij grote hoeveelheden gevoelige informatie en persoonsgegevens van inwoners. Dit brengt risico's met zich mee, zoals verwerkingsfouten, inbreuken op beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie en ongeautoriseerde toegang. Wanneer gevoelige informatie in verkeerde handen terecht komt, kan de schade voor inwoners en ondernemers aanzienlijk zijn. Daarnaast kan dit leiden tot financiële schade, verstoring van de dienstverlening, juridische risico's, reputatieschade en – bij nalatigheid – bestuurlijke boetes.

De belangrijkste lijnen in onze beheersing van deze risico's zijn:

- Beleidskaders en compliance: werken conform de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en relevante Europese kaders, met periodieke actualisatie van beleid en plannen.
- Organisatorische maatregelen: heldere rollen en verantwoordelijkheden, risicogestuurd werken, het uitvoeren van DPIA's (Data Protection Impact Assessment) waar nodig en afspraken met leveranciers en ketenpartners.

- Technische maatregelen: meerlaagse beveiliging (o.a. toegangsbeheer met MFA, Multi-Factor Authenticatie, patch- en kwetsbaarhedenmanagement, back-ups en hersteltests, logging en monitoring).
- Mens & gedrag: trainingen en campagnes voor veilig werken, inclusief phishing-simulaties en het delen van geleerde lessen uit incidenten.
- Incidentrespons: vastgelegde meld- en opschalingsprocedures, inclusief borging van nazorg en herstel.

Ondanks deze maatregelen blijft een restrisico aanwezig door externe dreigingen, menselijke fouten en afhankelijkheden in de keten. Het bestuur wordt hierover periodiek geïnformeerd via managementrapportages en audits (ENSIA). Aandachtspunten voor het komende jaar zijn het verder vergroten van de weerbaarheid (technisch en organisatorisch), het borgen van ketenafspraken en het continueren van bewustwording binnen de organisatie.

4 Niet kunnen invullen van openstaande vacatures in de gemeentelijke organisatie

Door de nog steeds krappe arbeidsmarkt moet gemeente Culemborg regelmatig kiezen voor inhuur. Niet alleen onze gemeentelijke organisatie heeft hiermee te maken. Dit geldt voor alle gemeenten, de hele publieke sector en veel bedrijven. De krappe inhuurmarkt zorgt daardoor voor blijvend stijgende tarieven. Als een vacature te lang openstaat en we geen geschikte inhuur vinden, worden de zittende collega's steeds zwaarder belast. Dit leidt tot niet uitgevoerde werkzaamheden en verhoogt het risico op verzuim.

We houden daarom rekening met een tijdelijke verdubbeling van de loonkosten voor een vacature: het beschikbare vacaturegeld plus de extra kosten van inhuur. Als de werkdruk hierdoor leidt tot verzuim, stijgt het verzuimpercentage en neemt de inhuurbehoefte verder toe. Gemeente Culemborg investeert daarom in een goede, gezonde en prettige werkomgeving, werft actief en stuurt scherp op het inhuurbudget.

5 Onverwachte volumegroei en impact multiproblematiek

De kosten voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de uitvoering van de Jeugdwet stegen de afgelopen jaren sterk. Dit komt door indexaties, CAO-stijgingen, een groeiende vraag en toenemende complexiteit. Vooral residentiële jeugdzorg en woningaanpassingen vanuit de Wmo kunnen per traject oplopen tot meer dan € 100.000. Omdat het voor een groot deel gaat om opneemregelingen - waarbij de beschikbaarheid van het budget geen reden mag zijn om zorg te weigeren - loopt de gemeente het risico op forse overschrijdingen.

6 Verontreinigde grond, dumpen drugsafval, onverwacht onderhoud en vandalismeschade

De gemeente loopt risico bij calamiteiten waarbij (bodem)verontreiniging ontstaat of gevaarlijke situaties door dumpingen. Denk bijvoorbeeld aan het dumpen van chemische afval en lachgas cilinders. De gemeente moet dit direct opruimen en de kosten voor de afvoer van het afval zijn hoog, ondanks verhaalmogelijkheden. Een tweede voorbeeld is aanleg van kabels- en leidingen. Als een verontreiniging wordt gevonden, bijvoorbeeld asbest in de grond, is de gemeente verantwoordelijk om direct te saneren.

De afgelopen jaren is door bezuinigingen op groot onderhoud, de gevolgen van corona en de beperkte capaciteit bij aannemers en personeel een mogelijke achterstand in onderhoud van wegen, kunstwerken, vervanging bomen en beschoeiingen ontstaan. Dit kan leiden tot onverwacht groot onderhoud, bijvoorbeeld vorstschade aan de wegen of het inzakken van beschoeiing. In 2026 zijn nieuwe beheerplannen opgesteld, met in deze begroting vanaf 2027 geactualiseerde ramingen voor het onderhoud. Dat maakt het risico op onverwachte uitgaven de komende jaren kleiner.

Ieder jaar zien we vandalismeschade aan de sportaccommodaties, meubilair en speeltoestellen. De kosten zijn van tevoren niet in te schatten of te begroten. Vandaar dat vandalismeschade als risico is opgenomen. We investeren in beheersmaatregelen als hekwerken, cameratoezicht en extra controle en toezicht.

7 Uitblijvende (terug)betaling van leningen

Gemeente Culemborg verstrekt beperkt leningen aan derden. Het gaat dan om het doorlenen aan bijvoorbeeld KleurrijkWonen, CV Parijsch en de Gelderlandfabriek. We zijn terughoudend bij het aangaan van nieuwe leningen. KleurrijkWonen trekt tegenwoordig zelf vaste geldleningen aan en de laatste lening aan Parijsch eindigt op 3 november 2025. De lening aan de Gelderlandfabriek is vergelijkbaar met CV Parijsch (wel andere looptijd). De gemeente volgt bij iedereen de (financiële) voortgang om zicht te houden op de terugbetaling.

Voor duurzaamheidsleningen voor energieneutrale en aardgasvrije woningen is een revolverend Duurzaamheidsfonds opgericht. Vanuit dit fonds worden leningen verstrekt. De aflossingen vloeien terug in het fonds, zodat het geld opnieuw kan worden uitgeleend. Voordat een lening wordt verstrekt, beoordeelt het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten of de aanvrager de lening kan terugbetalen.

De gemeente staat garant voor verschillende partijen, zoals Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg, onder andere voor een lening van € 4,2 miljoen voor de bouw van Brede School Culemborg Oost. Als een partij niet aan de betalingsverplichtingen voldoet, kan de gemeente worden aangesproken. We zijn terughoudend met het aangaan van nieuwe garanties. De hoofdsom waarvoor de gemeente garant staat, neemt in de loop van de tijd af door aflossingen.

8 Rampen en (sociale) calamiteiten van een buitengewone impact

De gemeente en de veiligheidsregio zijn voorbereid op veelvoorkomende crises volgens het regionaal risicoprofiel, maar niet op elk mogelijk scenario. Naast klassieke fysieke rampen zoals branden, zijn er ook crises met een sociale component, zoals openbare ordeproblemen, ziekten en maatschappelijke onrust. Voor incidenten van "normaal" formaat zijn we als gemeente samen met de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid voorbereid en zijn rampenplannen beschikbaar. Er is een beperkt budget beschikbaar om een crisis van "normaal" formaat op te vangen. We hebben 9 beheersmaatregelen om dit risico zoveel mogelijk te beperken.

Hoogste prioriteit – direct versterken (essentieel voor basisweerbaarheid)

1. Versterken van crisisstructuren en rolvastheid

- Zorg voor voldoende opgeleide en geoefende functionarissen, zoals officieren van dienst bevolkingszorg en leden van het regionaal operationeel team.
- Oefen met onverwachte en complexe scenario's, inclusief sociale componenten.

2. Communicatie en informatievoorziening

- Actualiseer communicatieprotocollen voor maatschappelijke onrust, ziekte-uitbraken en digitale uitval.
- Zorg voor redundante communicatiemiddelen (bijv. portofoons, satelliettelefoons).

3. Samenwerking met ketenpartners

- Maak concrete afspraken met de politie, de Gemeentelijke Gezondheidsdienst, zorginstellingen, woningcorporaties en maatschappelijke organisaties.
- Richt een netwerk op voor snelle afstemming bij sociale calamiteiten.

Middellange termijn – opbouwen en integreren (strategisch belangrijk)

4. Cyberweerbaarheid en digitale continuïteit

- Versterk beveiliging van gemeentelijke systemen.
- Oefen met scenario's waarin digitale dienstverlening uitvalt (burgerzaken, LCMS).

5. Opvang en verzorging van personen

- Inventariseer opvanglocaties en voorzieningen voor langdurige inzet.
- Maak draaiboeken voor registratie, privacy en inzet van vrijwilligers.

6. Versterken van maatschappelijke veerkracht

- Stimuleer zelfredzaamheid van inwoners via voorlichting en burgerparticipatie.
- Werk samen met buurtnetwerken en lokale initiatieven.

Lange termijn – ontwikkelen en evalueren (structureel verbeteren)

7. Scenarioplanning voor buitengewone rampen

- Ontwikkel scenario's voor laagfrequente, hoog-impact incidenten (bijv. maatschappelijke ontwrichting, langdurige stroomuitval).
- Verwerk deze in beleidsstukken en oefenprogramma's.

8. Financiële en logistieke voorbereiding

- Breng noodbudgetten en logistieke middelen in kaart.
- Onderzoek mogelijkheden voor regionale inkoop en gezamenlijke opslag.

9. Evaluatie en lerend vermogen

- Zorg voor structurele evaluatie van oefeningen en inzetten.
- Deel leerpunten actief binnen de regio en met andere gemeenten.

9 Verbonden partijen: risico's die niet zijn afgedekt door het weerstandsvermogen van de betreffende organisatie

Onze gemeenschappelijke regelingen geven in hun begroting en jaarrekening in de paragraaf Weerstandsvermogen hun eigen risico's weer, inclusief hoe zij deze met hun eigen weerstandscapaciteit afdekken. Eventuele restrisico's komen, als ze zich voordoen, voor rekening van de deelnemende gemeenten. Daarom nemen wij ons aandeel in deze restrisico's van de gezamenlijke gemeenschappelijke regelingen op in onze risicotabel. Meer over de inhoud van deze risico's en eventuele beheersmaatregelen is opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen.

10 Realisatie ombuigingen gericht op duurzaam financieel evenwicht

In de begroting 2025 en de jaren daarna zijn diverse ombuigingen ingezet om het meerjarenperspectief structureel in evenwicht te brengen en toe te werken naar een duurzaam financieel gezonde gemeente. Er bestaat een risico dat deze ombuigingen niet allemaal tijdig worden gerealiseerd, maar dit risico neemt af naarmate de tijd verstrijkt. Verreweg de meeste ombuigingen zijn de afgelopen jaren gerealiseerd. Nog maar een beperkt aantal ombuigingen start in of na 2027.

11 Netcongestie

Op dit moment is er sprake van netcongestie: er wordt op tijden teveel elektriciteit gevraagd of geleverd voor de beschikbare netcapaciteit. Daarom werken TenneT en lokale netbeheerder Liander hard aan verzwaring van het elektriciteitsnet. Culemborg is met Buren en Geldermalsen afhankelijk van onderstation Culemborg.

De benodigde uitbreiding van het elektriciteitsnet en onderstation Culemborg staat momenteel gepland voor 2033-2035. Tot die tijd is de beschikbare netcapaciteit onvoldoende om alle ambities op het gebied van woningbouw, economische ontwikkeling en verduurzaming mogelijk te maken. Samen met de gemeenten Buren en West Betuwe, Liander, de provincie Gelderland en het Rijk werken we aan oplossingen om de beschikbare capaciteit slimmer te benutten en de voortgang van woningbouw- en verduurzamingsprojecten zoveel mogelijk te waarborgen.

Als we dat niet doen lopen we forse risico's. Dat zijn niet alleen tegenvallende inkomsten van bouwleges en ozb door uitstel of afstel van bouwprojecten, maar ook personele kosten binnen de gemeente wanneer werkzaamheden wegvallen. Ook is er het risico dat gemeentelijke projecten zoals de vluchtelingenopvang geconfronteerd worden met hogere investeringen. Daarnaast is er bij toenemende netcongestie mogelijk aanvullende ondersteuning nodig aan partners in de stad, zoals KCB, KleurrijkWonen, VrijstadEnergie en warmte-initiatieven. Ten slotte is er het risico dat de gemeente regie en/of noodmaatregelen moet nemen bij structurele congestie.

In 2027 stellen we het Energieprogramma 2027-2032 vast, zodat de gemeente houvast heeft voor keuzes die de komende jaren nodig zijn om het energiesysteem toekomstbestendig te maken. Bij het Energieprogramma hoort een financieel kader dat inzicht geeft in de middelen die nodig zijn om de doelen en activiteiten uit te voeren.

Uitgangspunt is dat we hiervoor in eerste instantie gebruikmaken van de bestaande middelen die de gemeente ontvangt van het Rijk voor de uitvoering van de energietransitie.

12 Totaal van de overige risico's met een gering bedrag of een lage kans van optreden

Naast de genoemde risico's is er ook een categorie onvoorziene of restrisico's. Deze hebben vaak een lagere kans of kleinere financiële impact, en variëren sterk: van fiscaliteiten en arbeidsongeschiktheid tot leegstand en het wegvallen van leveranciers. We sturen binnen de verschillende programma's van deze begroting actief op deze risico's. Risico's die met de bedrijfsvoering te maken hebben, pakken we zoveel mogelijk samen met gemeente Tiel en West Betuwe binnen BWB aan.

Weerstandsvermogen

De weerstandsratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's).

Door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde weerstandscapaciteit bepalen we het weerstandsvermogen. De beschikbare weerstandscapaciteit is € 15,818 miljoen.

Het totaal van de risico's ligt tussen € 3,546 miljoen (minimaal risicoprofiel) en € 8,667 miljoen (maximaal risicoprofiel). Dit geeft de volgende ratio's.

Ratio bij minimaal risicoprofiel:

Beschikbare weerstandscapaciteit	$\frac{15,818 \text{ mln}}{3,546 \text{ mln}}$	=	4,5
Impact risico's			

Ratio bij maximaal risicoprofiel:

Beschikbare weerstandscapaciteit	$\frac{15,818 \text{ mln}}{8,667 \text{ mln}}$	=	1,8
Impact risico's			

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, gebruiken we de waarderingstabel die veel gemeenten gebruiken en in samenwerking met de Universiteit van Twente tot stand is gekomen.

Beoordeling weerstandsvermogen

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 < - < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < - < 1,4	Voldoende
0,8 < - < 1,0	Matig
0,6 < - < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio tussen 1,8 en 4,5 betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Culemborg ruim voldoende tot uitstekend is om de financiële impact van de risico's te kunnen dragen. Het is daarbij wel belangrijk om een paar zaken in het oog te houden.

- De risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit zijn een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen hebben een grote invloed op het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen kan hierdoor veranderen.
- Het inschatten van risico's brengt altijd een bepaalde mate van subjectiviteit met zich mee. Het berekende weerstandsvermogen is daarom geen absolute grootte. Het is een indicator voor de risico's die de gemeente loopt, de mate waarin zij maatregelen treft en over vermogen beschikt om tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Net als voor particulieren is het voor de gemeente belangrijk om inzicht te hebben in de financiële positie. We kijken bijvoorbeeld naar onze bezittingen, schulden en financiële buffers. Zo kunnen we beoordelen of onze financiële positie gezond is en of we nu en in de toekomst aan onze verplichtingen kunnen voldoen.

Vijf financiële kengetallen geven meer inzicht in de financiële positie van de gemeente Culemborg. Deze hebben betrekking op de balans, begroting en jaarrekening. Ze maken ontwikkelingen en financiële risico's zichtbaar en helpen bij het maken van keuzes over het financieel beleid.

Kengetallen	Rekening 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Netto schuldquote	41%	53%	49%	63%	74%	67%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstekte leningen	36%	48%	42%	57%	68%	62%
Solvabiliteitsratio	33%	26%	33%	28%	26%	27%
Structurele exploitatie ruimte	2,59%	-0,53%	0,00%	-0,52%	0,38%	1,68%
Grondexploitatie	4,03%	2,33%	0,73%	1,59%	0,82%	-0,14%
Belastingcapaciteit	111,00%	112,00%	112,00%	112,00%	112,00%	112,00%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente financieel afhankelijk is van vreemd vermogen. Daarnaast geeft dit kengetal een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie én van de beschikbare investeringsruimte.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven, om inzicht te geven in het aandeel van uitgeleende middelen (zoals aan woningcorporaties) binnen de totale schuldenlast. Op deze manier wordt duidelijker in beeld gebracht welk aandeel de verstrekte leningen heeft en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Bij de berekening exclusief doorgeleende gelden worden deze leningen opgeteld bij de financiële activa. Een schuldquote onder de 100% duidt op een gezonde financiële positie. Voor Culemborg is dit het geval.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is haar financiële verplichtingen na te komen. Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer. In het algemeen wordt een ratio tussen de 25% en 40% als een minimum beschouwd. De solvabiliteitsratio van de gemeente Culemborg is boven de 25% en wordt daarmee als voldoende beschouwd.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt een onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Incidentele lasten en baten betreffen eenmalige posten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Om de structurele lasten en baten te bepalen, worden de incidentele lasten en baten afgetrokken van de totale lasten en baten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Een negatief percentage geeft aan dat de structurele lasten niet voldoende worden gedekt door de structurele baten.

Voor gemeente Culemborg geldt dat de structurele exploitatieruimte in 2027 licht positief is, oplopend tot 1,9 mln. in 2030.

Grondexploitatie

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is.

Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. De score van Culemborg valt binnen de 10% en heeft dus weinig risico.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de onroerendezaakbelasting (ozb), de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde waarde van de onroerende zaken (woz) in die gemeente. Dit wordt afgezet tegen de gemiddelde woonlasten in Nederland in het voorafgaande jaar. Culemborg zit boven het landelijk gemiddelde van de woonlasten en dat blijkt ook uit het kengetal.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het geïnvesteerd vermogen van de gemeente staat op, of ligt in de grond van het openbaar gebied. Een eigentijds zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang. Een tweede (wellicht nog belangrijker) aspect is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief wordt beleefd. Daarom is het van belang dat in de diverse beheerplannen een kader wordt opgenomen voor het gewenste kwaliteitsniveau. De raad geeft de kaders aan voor het opstellen van de onderhoudsplannen en stelt het gewenste onderhoudsniveau vast. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op de algemeen aanvaarde normen.

Bij het opstellen van deze begroting werd nog gewerkt aan de actualisatie van een groot deel van de beheer-, onderhouds- en vervangingsplannen. Deze worden uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027 ter vaststelling voorgelegd aan de raad. Vooruitlopend daarop is op basis van de conceptplannen en onder voorbehoud van goedkeuring door de raad in deze begroting vast budgettaire ruimte opgenomen voor de nieuwe plannen, die duurder uitvallen dan de huidige. Meer hierover is opgenomen in programma 1. Prettig wonen, leven en ondernemen (wegen, civiele kunstwerken, openbare verlichting), programma 2. Levendige en veilige stad (groen) en programma 5. Langjarig financieel gezond (gebouwen).

Hieronder is een overzicht opgenomen van de actuele beheerplannen waarover onze gemeente beschikt, waarbij eveneens (mits aanwezig) is aangegeven wat het gewenste onderhoudsniveau is.

Groep	Plan	Besluit	Actualisatie gewenst in	Onderhoudsniveau	Vertaald in begroting?
Wegen	Beheerplan wegen 2021-2025	4-3-2021	2027	CROW niveau B	Ja
Openbare verlichting	beheerplan OV (2024-2028)	Geen	2026	Schoon, heel en veilig	Ja
Civieltechnische kunstwerken	Beheerplan civieltechnische kunstwerken 2015-2020	11-12-2014	2027	CUR 117	Ja
Riolering en Water	Water en rioleringsprogramma 2025-2029	3-10-2024	2029	NEN-EN 13503-2	Ja
Groen	Groenbeheerplan	Geen	2026	CROW A en B	Ja
Gebouwen	Meerjarenplan groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	17-12-2020	2027		Ja*

Wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

In de beheerplannen voor wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken staat hoe we deze beheren en onderhouden en welk kwaliteitsniveau we daarbij nastreven.

In 2026 zijn de beheerplannen voor wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken geactualiseerd. Deze geactualiseerde beheerplannen worden eind 2026 dan wel in het eerste kwartaal van 2027 aan uw raad voorgelegd. Met de actualisatie is opnieuw inzicht verkregen in de actuele onderhoudstoestand, de onderhoudsopgave voor de komende jaren en de financiële middelen die nodig zijn om het beheer op orde te houden en het gewenste kwaliteitsniveau te borgen. Uit de nieuwe beheerplannen blijkt dat hiervoor een aanzienlijke aanvullende financiële bijdrage noodzakelijk is. De financiële gevolgen van deze actualisatie zijn vooruitlopend op de vaststelling van de beheerplannen reeds verwerkt in deze begroting.

Het beheerplan wegen heeft betrekking op alle openbare wegen, straten en pleinen. Het beheer is erop gericht het gemeentelijke wegennet op het vastgestelde onderhoudsniveau te houden of te brengen. De inspecties van de afgelopen jaren laat zien dat de kwaliteit van het wegennet sinds 2019 een dalende lijn vertoont en inmiddels gemiddeld onder het niveau Basis ligt. Tevens is er onvoldoende financiële ruimte om de kwaliteitsambitie te behalen.

Voor de openbare verlichting zetten we het reguliere onderhoud voort. Bij vervanging en bij de aanleg van nieuwe verlichting passen we duurzame LED-verlichting toe.

Voor de civieltechnische kunstwerken is in 2024 gestart met een schouw van alle kunstwerken. De uitkomsten hiervan zijn betrokken bij het in 2026 opgestelde beheerplan Kunstwerken. Belangrijke aandachtspunten zijn het verder op orde brengen van de beheerdata en het structureel inspecteren en onderhouden van de kunstwerken.

Financiële consequenties

Uit de actualisatie van de beheerplannen in 2026 blijkt dat de beschikbare onderhoudsbudgetten niet toereikend waren om het beheer op orde te houden en het gewenste kwaliteitsniveau voor de komende jaren te borgen. De beschikbare budgetten voor wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken zijn door middel van verschillende budgetaanpassingen verhoogd en afgestemd op de onderhoudsopgave uit de nieuwe meerjarenplannen.

De wegen voldoen gemiddeld niet aan het gewenste kwaliteitsniveau. Daarom is de komende jaren veel groot onderhoud nodig. Ook op basis van de verwachte levensduur van de wegen is in de jaren daarna onderhoud nodig. Het op kwaliteitsniveau Basis houden van de wegen vraagt om aanzienlijke financiële middelen. Daarom onderzoeken we het wegonderhoud opnieuw en kijken we naar mogelijke alternatieven, zoals het spreiden van onderhoud en de bijbehorende kosten over meerdere jaren.

Hiermee zijn de benodigde middelen beschikbaar om het beheer en onderhoud de komende jaren op het vastgestelde kwaliteitsniveau uit te voeren.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Rehabilitatie wegen*	1.243	1.243	1.243	1.243
Onderhoud wegen	280	280	280	280
Storting voorziening wegen	1.386	1.386	1.386	1.386
Onderhoud Openbare Verlichting	141	153	149	145
Investerings Openbare Verlichting*	1.282	1.274	557	712
Onderhoud Civieltechnische Kunstwerken	83	83	83	83
Investerings Civieltechnische kunstwerken*	196	196	196	196

**De kapitaallasten die voortvloeien uit de vervangingsinvesteringen rehabilitatie wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken maken onderdeel uit van de meerjarige exploitatie.*

Projecten 2027

Vanaf 2027 wordt invulling gegeven aan de beheerplannen voor onderhoud van wegen, openbare verlichting en civieltechnische kunstwerken. Dit betekent dat groot en vervangingsonderhoud wordt uitgevoerd aan bruggen, keerwanden, kademuren, vlonders, wegen en lichtmasten, waarbij de armaturen worden uitgerust met LED-verlichting.

Riolering en water

Beleidskader

Het beleid is vastgelegd in het Water- en rioleringsprogramma, met een looptijd van 2025 t/m 2029. De hoofdpunten uit het beleid zijn:

- De basis op orde houden: doelmatig beheer en onderhoud van bestaande assets;
- Anticiperen op klimaatverandering;
- Een duurzame kostendekkende rioolheffing.

Een deel van het klimaatbeleid vindt sinds 2021 zijn basis in de RAS, de Regionale (klimaat) Adaptatie Strategie. Dit is uitgewerkt in een lokaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie.

Financiële consequenties

De kosten van het Water- en rioleringsprogramma worden gefinancierd uit de inkomsten van de rioolheffing.

Projecten 2027

In het 'Netwerk Waterketen Regio Rivierenland' werken we in regioverband samen aan onder meer het betaalbaar houden van een goede afvoer van (afval)water.

Met het Waterschap Rivierenland worden preventieve maatregelen getroffen voor het bereiken van de maximumcapaciteit van de afvalwaterzuivering. Een van de belangrijkste maatregelen is dat er in de stad nog meer afkoppeling plaatsvindt van hemelwater van rioolwater.

In 2027 wordt onder andere verder gewerkt aan:

- Uitvoering vervanging, renovatie en aanleg hemelwaterriool in de wijk Goilberdingen (Dijkzicht en Molenzicht). Dit betreft een integrale wijkaanpak inclusief klimaatadaptieve maatregelen.
- Uitvoering, renovatie en aanleg van hemelwaterriool in de wijk Terweijde (Staatsliedenbuurt). Betreft integrale wijkaanpak inclusief klimaatadaptieve maatregelen (onder andere A. Kuypersstraat, Troelstrastraat en Het Falconet etcetera).
- Renovatie en actualisatie van mechanische en elektrische installaties diverse (hoofd)rioolgemalen.
- Implementatie van uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie voor, zover mogelijk in de reguliere beheeropgave stedelijk water en riolering en de beheerdisciplines groen en wegen.
- Implementatie risicogestuurd beheer vrij vervalriolering in uitvoeringsprogramma.
- Onderzoek, in samenwerking met Waterschap Rivierenland, naar het opstellen en plannen van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in Culemborg West.
- Pad uit de put, het opstellen van een padplan ter bescherming van de pad en andere amfibieën.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Investerings riolering	2.260	1.529	1.255	1.807
Lasten riolering	4.393	4.404	4.522	4.515

Groen en spelen

Beleidskader

Groen

Het beheer en onderhoud van het openbaar groen is een kerntaak van de gemeente Culemborg. De gemeente heeft een wettelijke (zorg)plicht om het te beheren areaal veilig te houden. Een kwalitatief goede openbare ruimte draagt bij aan het welzijn, de gezondheid en de veiligheid van inwoners en bezoekers. Daarnaast speelt het een belangrijke rol in klimaatadaptatie, biodiversiteit, recreatie en de economische waarde van de leefomgeving.

Het Groenbeleidsplan, dat op 14 mei 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld, biedt een ontwikkelingsrichting voor het groen in de stad en dient tevens als toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen. Naar aanleiding van dit plan is het Biodiversiteitsplan Culemborg opgesteld. Dit is op 13 juli 2021 goedgekeurd. In 2024 is uiteengezet waarop de gemeente zich de komende jaren richt op het gebied van versterking van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit is vastgelegd in het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie en het programmaplan Duurzaamheid.

In 2026 is hiervoor een groenbeheerplan opgesteld voor 2027-2031, waaruit een aantal aandachtspunten naar voren komen.

De druk op het groenonderhoud is door areaaluitbreiding, toename in gebruik openbare ruimte, klimaatveranderingen, mondige inwoners en verouderd areaal, toegenomen. Steeds meer bomen gaan dood of geven overlast door de veranderingen in het klimaat. Er wordt bomenherstelplan opgesteld. Waar mogelijk pakken we daarbij ook de wortelopdruk aan.

Binnen de gemeente Culemborg hebben we te maken met de komst van invasieve exoten. Denk hierbij aan de Aziatische hoornaar, duizendblad en het mediterrane draaigatje. Naast de gezondheidsrisico's die deze soorten meebrengen is ook het belangrijk om te bestrijden om te voorkomen dat deze soorten de inheemse biodiversiteit verdringt.

Spelen

De (her)inrichting van de speelplekken is afgestemd op het nieuwe speelbeleidsplan "Spelen met Speelruimte", dat in 2020 door de Raad is vastgesteld. Dit plan biedt een visie op de speelruimte en de recreatieve mogelijkheden voor de kinderen en jongeren in Culemborg.

We zetten ons in voor het behoud van een voldoende en gevarieerd aanbod en de verdere implementatie van "natuurlijk spelen". Er moeten bewuste keuzes worden gemaakt. De prioriteit gaat naar het in stand houden van de bestaande, veel gebruikte speelplekken. Dat betekent dat we kleinere, minder gebruikte speelplekken moeten opheffen. In 2027 zullen vijf speelplekken worden omgevormd in overleg met de buurt.

Financiële consequenties

Om ons bomenbestand op peil te houden, is een structureel vervangingsbudget opgenomen, zodat vervangingen niet langer ad hoc uit de exploitatie wordt betaald.

Om de gewenste kwaliteit van het openbaar groen te bereiken en behouden, is extra capaciteit opgenomen om achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging te voorkomen.

Om invulling te geven aan de opgave om jaarlijks 1000m² te onttegenen en te vergroenen vanuit het programmaplan Duurzaamheid, is structureel budget opgehoogd.

Speel- en ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor leefbare buurten. Bij het herinrichten van speelplekken worden inwoners betrokken. Daarbij bieden we de mogelijkheid aan bewoners om speelplekken in eigen beheer te nemen. Hiervoor wordt gedurende drie jaar € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Investerings spelen	211	211	210	210
Exploitatiebudgetten spelen	134	134	130	78
Exploitatiebudgetten groen	1.213	1.213	1.213	1.213

Gebouwen

De gemeente Culemborg beheert circa veertig gebouwen, van kleine voorzieningen, zoals een urinoir tot grote objecten zoals het stadskantoor. Elk gebouw wordt zorgvuldig onderhouden volgens een Meerjarenonderhoudsplan, dat jaarlijks wordt aangepast en om de vier tot vijf jaar geactualiseerd wordt op basis van inspecties. Deze inspecties geven inzicht in de staat van de accommodaties en zorgen ervoor dat het onderhoud goed aansluit bij de actuele behoeften van elk pand. Zo blijft het vastgoed in goede conditie, waarbij dagelijks onderhoud, contractonderhoud en planmatig onderhoud elkaar aanvullen. In 2021 is een inventarisatie uitgevoerd van de mogelijkheden om de gebouwen te verduurzamen. Sindsdien is het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed geïntegreerd in het planmatig onderhoud. In 2023 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan vastgesteld, waarin de kaders voor de verduurzamingsopgave zijn vastgelegd.

Voor het planmatig onderhoud van het maatschappelijk vastgoed heeft de gemeente een speciale voorziening ingesteld. Jaarlijks wordt voor elk gebouw een bijdrage gestort in de voorziening “onderhoud gemeentelijke gebouwen”. Naast dit planmatig onderhoud vindt jaarlijks ook contractonderhoud plaats, evenals dagelijks klein onderhoud aan de gebouwen. De kosten voor het contract- en dagelijks onderhoud zijn ieder jaar verwerkt in de exploitatiebudgetten.

Ontwikkelingen

Momenteel wordt gewerkt aan de actualisatie van het Meerjarenonderhoudsplan voor het gemeentelijk vastgoed. Op basis van de eerste inzichten wordt verwacht dat de kosten voor planmatig onderhoud de komende jaren zullen toenemen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere onderhoudskosten, de voortschrijdende veroudering van een deel van het gemeentelijk vastgoed en het feit dat het voorgenomen afstoten van een deel van de panden nog niet is gerealiseerd.

Vooruitlopend op de definitieve vaststelling van het geactualiseerde Meerjarenonderhoudsplan is in deze begroting structureel € 235.000 (in 2027) en € 506.000 vanaf 2028 en latere jaren extra opgenomen als toevoeging aan de voorziening groot onderhoud.

Na afronding en vaststelling van het Meerjarenonderhoudsplan wordt de benodigde structurele dotatie aan de voorziening definitief bepaald en, indien nodig, bijgesteld.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Exploitatie budgetten Gemeentelijke gebouwen	2.478	2.846	2.788	2.787
Storting voorziening Gemeentelijke gebouwen	1.187	1.187	1.187	1.187

Financiering

De uitgaven en inkomsten van de gemeente vallen niet altijd op hetzelfde moment. Soms lenen we geld om betalingen op tijd te kunnen doen en soms hebben we tijdelijk geld over. Deze geldstromen beheren we samen met de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe.

De financiering vindt plaats volgens de regels van de Wet financiering decentrale overheden. Deze wet bevat regels voor het lenen, uitzetten en beheren van geld door gemeenten.

Voor de uitvoering hiervan gebruiken we twee belangrijke instrumenten. In het treasurystatuut staan de regels en verantwoordelijkheden voor het beheer van onze geldstromen. Het doel hiervan is om financiële risico's zoveel mogelijk te beperken.

Daarnaast stellen we ieder jaar een financieringsparagraaf op bij de begroting en de jaarrekening. In de begroting kijken we vooruit naar de plannen voor de komende periode. In de jaarrekening leggen we verantwoording af over het afgelopen jaar.

De functie wordt uitgevoerd binnen de onderstaande beleidskaders:

- Financiële verordening (artikel 212)
- Treasurystatuut
- Wet Fido (Financiering decentrale overheden)
- Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo)
- Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën)

Rentevisie

De Europese economie bevindt zich in een fase waarin de inflatie geleidelijk – mede door het verhogen door de Europese Centrale Bank (ECB) van de beleidsrente naar 2,50% - afneemt ten opzichte van de piekniveaus van de afgelopen jaren, maar nog steeds boven de inflatiedoelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB) ligt. De inflatie in de eurozone bedraagt momenteel circa 2,9%, terwijl de ECB streeft naar een inflatie van ongeveer 2% op middellange termijn. Voor 2027 wordt voorzien dat het inflatiecijfer in de Eurozone op 2,3 tot 2,5% zal uitkomen.

Tegen deze achtergrond wordt verwacht dat de renteontwikkeling in de periode 2027-2030 stabiel zal verlopen dan in de voorgaande jaren. Echter is het waarschijnlijk dat in 2027 de rente op de kapitaalmarkt verder zal toenemen.

De korte rente zal naar verwachting tussen 1,75% en 2,50% liggen. Voor de lange rente wordt een percentage tussen 2,75% en 3,50% verwacht. Voor gemeentelijke leningen met een looptijd van tien jaar verwachten we daarom een rente tussen 4,00% en 4,50%.

Al met al is het de verwachting dat de financieringsmarkt beheersbaar blijft, maar dat onzekerheden zoals geopolitieke ontwikkelingen, energieprijzen en internationale handelsspanningen invloed kunnen blijven uitoefenen op het renteniveau. Een gefaseerde financieringsstrategie blijft daarom passend om renterisico's te beperken en flexibiliteit te behouden.

Voor Culemborg betekent dit dat de rente tussen 2027 en 2030 naar verwachting relatief stabiel blijft, maar in 2027 nog stijgt. Daarom blijven we nieuwe leningen gespreid afsluiten. Zo spreiden we de renterisico's en kunnen we inspelen op ontwikkelingen in de markt.

Risicobeheer

Onder renterisico verstaan we de onzekerheid over de hoogte van toekomstige rente-uitgaven en rente-inkomsten. Om deze risico's te beperken, staan in de Wet financiering decentrale overheden twee normen: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Voor het schatkistbankieren geldt daarnaast een drempelbedrag. De provincie controleert of we aan deze normen voldoen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel kortlopende schulden de gemeente maximaal mag hebben. Onder kortlopende schulden vallen leningen met een looptijd van maximaal 364 dagen. De rente op deze leningen is meestal lager dan op langlopende leningen, maar kan sterker schommelen.

De kasgeldlimiet beperkt het risico dat onze rentelasten plotseling sterk stijgen. Door kortlopende leningen op tijd om te zetten in langlopende leningen, ontstaat meer zekerheid over de rente die we op langere termijn betalen.

Volgens de Wet financiering decentrale overheden mag de kasgeldlimiet maximaal 8,5% van het begrotingstotaal bedragen. Voor 2027 komt dit neer op ongeveer € 10,2 miljoen aan kortlopende financiering.

Renterisicobeheer

De renterisiconorm begrenst het risico van herfinanciering tegen een hogere rente: jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen samen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 2,5 miljoen. Zo wordt de leningenportefeuille gespreid, zodat herfinanciering niet in één klap tot fors hogere rentelasten leidt. De norm vormt daarmee een toetsingskader voor het financieringsbeleid.

Renterisiconorm en renterisico vaste schulden (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal	120.226	118.612	115.690	116.302
Vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	24.045	23.722	23.138	23.260
Maximaal risico op vaste schuld	8.424	8.624	7.424	9.224
Ruimte onder de risiconorm	15.621	15.098	15.714	14.036

Koersrisicobeheer

De gemeente Culemborg heeft geen aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en loopt als zodanig geen koersrisico's. Wel neemt de gemeente deel in het aandelenvermogen van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten en in de aandelen Vitens, Stichting Parijsch en Oiko Credit. Daarnaast heeft de gemeente nog cumulatief preferente aandelen Bouwfonds. Het risico op waardeverlies van deze aandelen is beperkt.

Kredietrisicobeheer

Kredietrisicobeheersing gaat over het risico dat partijen hun financiële verplichtingen aan de gemeente niet kunnen nakomen. Dit risico speelt vooral bij verstrekte leningen en garanties aan lokale organisaties. De grootste post betreft garanties voor woningcorporaties en particuliere woningbouw.

De gemeente wordt hier pas op aangesproken als andere partijen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. Dit is tot nu toe niet voorgekomen. Daarom beoordelen we het risico als gering.

Rentebeleid en -resultaat

Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) schrijft voor dat de paragraaf financiering inzicht geeft in hoe rente via de omslagrente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden. Hieronder de berekening van de rentekosten; het resulterende renteresultaat landt op het taakveld treasury, samen met andere posten zoals ontvangen dividend die geen deel uitmaken van het renteschema.

Omslagrente

De omslagrente voor 2027 is vastgesteld op 0,40%. Dit interne rekenmiddel wordt gebruikt om rentelasten toe te rekenen aan bijvoorbeeld investeringen. De omslagrente wordt berekend volgens onderstaande formule:

Renteomslagpercentage = toegerekende rentekosten / boekwaarde vaste activa op 1 januari

Renteschema (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
a1. Externe rentelasten lange financiering	719	1.085	1.590	2.051
a2. Externe rentelasten korte financiering	50	50	50	50
b 1. Rentebaat verstrekte leningen	0	0	0	0
b 2. Rentebaat Schatkist Min. van Financiën	165	165	165	165
Saldo rentelasten en rentebaten	604	970	1.475	1.936
c1. Rente projectfinanciering naar taakvelden				
c2. Rentebaten doorverstrekte leningen naar taakvelden	147	127	106	84
Aan taakvelden toe te rekenen rente	457	843	1.369	1.852
d1. Rente over eigen vermogen				
d2. Rente over voorzieningen				
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	457	843	1.369	1.852
e1. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	382	1093	1.472	1.631
e2. Aan taakvelden toegerekende rente Gronden				
f. Renteresultaat op het Taakveld Treasury	-75	250	103	-221

Verklaring van de termen uit de onderstaande tabel:

- a1: de rentelasten uit aangetrokken lange (> 364 dagen) financieringen
- a2: de rentelasten uit aangetrokken korte (max 364 dagen) financieringen
- b1: de rentebaten ontvangen door verstrekte leningen aan derden
- b2: de rentebaat uit de tegoeden aangehouden in de schatkist van het Ministerie van Financiën
- e: het resultaat van het toepassen van de renteomslag op de boekwaarde van de activa per 1 januari
- f: het renteresultaat dat wordt berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente af te trekken van de toegerekende rente. Een negatief eindgetal betekent een voordeel op de rentelast op taakveld Treasury.

Financiering

De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van de kasstromen: de exploitatie, het meerjarig investeringsplan, de grondexploitaties en de herfinanciering van aflopende leningen. Overtollige middelen worden verplicht uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren). Culemborg mag maximaal 2% van het begrotingstotaal op de eigen rekening-courant aanhouden.

De meerjarige liquiditeitsprognose laat een groeiende financieringsbehoefte zien, door de investeringsagenda en aflossingen op de bestaande leningenportefeuille. De gemeente voert daarbij een prudent treasurybeleid: nieuwe leningen worden zorgvuldig afgestemd op de daadwerkelijke kasbehoefte, de marktontwikkelingen en de kaders van de Wet fido. Onderstaande tabel toont de nieuw aan te trekken leningen met bijbehorende aflossingen.

Vaste geldleningen

Mutaties in portefeuille (bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Stand per 1 januari	32.136	33.712	48.587	59.663
Nieuwe leningen	10.000	23.000	18.000	21.000
Regulier aflossingen	8.424	8.124	6.924	8.724
Vervroegde aflossingen	0	0	0	0
Stand per 31 december 2026	33.712	48.588	59.663	71.939

Kasgeldleningen

Voor 2027 verwachten we dat de rente op kortlopende leningen lager blijft dan op leningen met een langere looptijd. Daarom kan de gemeente, binnen de kasgeldlimiet uit de Wet financiering decentrale overheden, mogelijk meer gebruikmaken van kortlopende leningen.

Verstrekte leningen en garanties

Als het publiek belang daarmee wordt gediend en er geen andere financiers zijn, kan de gemeente leningen verstrekken of garanties afgeven. We zijn hier terughoudend in.

Uitgezette geldleningen

Verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)	Stand per 1-1-2027	Aflossingen 2027	Verstrekt 2027	Stand per 31-12-2027	Rente- gemiddelde	Looptijd
St. Kleurrijk Wonen	4.578	673	0	3.905	2,97%	2033
St. Jachthaven	264	16	0	248	4,75%	2038
Gelderlandfabriek	150	0	0	150	0,36%	2035
Stichting TDFS	24	3	0	21	3,34%	2033
Totaal	5.016	692	0	4.324		

Garantstellingen

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de gegarandeerde geldleningen. Daarbij maken we onderscheid tussen garanties waarbij de gemeente als achtervang fungeert en garanties waarbij de gemeente zelf direct het financiële risico draagt.

Gegarandeerde geldleningen (bedragen x € 1.000)	Stand per 1-1-2027	Opname 2027	Afname 2027	Stand per 31-12-2027
Particuliere woningbouw	45.000	0	1.500	43.500
Woningbouwcorporaties	50.839	0	0	50.839
Gemeente als achtervang	95.839	0	1.500	94.339
GR Breedbandnetwerk Rivierenland	3.570	0	0	3.570
Culturele-/ sportvereniging/ zorg	3.215	0	123	3.092
Gemeente als directe risicodragers	6.785	0	123	6.662
Totaal	102.624	0	1.623	101.001

Deelnemingen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de instanties waarbij sprake is van een vorm van deelname in het kapitaal van de desbetreffende instelling. Deelnemingen zijn tegen aanschafwaarde verantwoord en als zodanig in deze financieringsparagraaf opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rating	Geprognostiseerde boekwaarde per 31-12-2026	begrootte netto opbrengst 2027
Vitens	Geen rating	27	0
Oiko	Geen rating	100	1,00
NV BNG Bank	AAA	20	11
Cum. Pref. Bouwfonds	Geen rating	2	0
Stichting Parijsch	Geen rating	454	761
Totaal		603	773

Kasbeheer

1. Geldstroombeheer

Geldstromen lopen hoofdzakelijk via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Saldi op overige rekeningen worden periodiek overgeboekt naar de BNG-hoofdrekening, zodat bancaire zaken worden gebundeld bij de huisbankier en administratieve lasten worden beperkt. De liquiditeitsprognose wordt maandelijks geactualiseerd; de grootste onzekerheden zitten in de grondexploitatie en infrastructurele investeringen.

2. Schatkistbankieren

Overtollige middelen worden dagelijks afgeroomd naar een rekening bij de schatkist van het Rijk. Het drempelbedrag dat op de rekening-courant van de eigen bank mag blijven staan, bedraagt sinds 1 juli 2021 2% van het begrotingstotaal (op kwartaalbasis getoetst). Hierover wordt verantwoording afgelegd bij de jaarrekening. Voor 2027 wordt verwacht aan de drempel te voldoen.

Verbonden partijen

Een deel van onze gemeentelijke doelstellingen realiseren we samen met andere organisaties. De relatie met deze organisaties verschilt. Rond de gemeentelijke organisatie zijn daarom verschillende vormen van samenwerking te onderscheiden.

1. Het dichtst bij de gemeentelijke kern ligt dan de schil met de organisaties waarvoor de gemeente een financieel risico draagt en ook bestuurlijk (mede) verantwoordelijk is. Binnen deze schil liggen de gemeenschappelijke regelingen.
2. Meer naar buiten toe komen we bij de privaatrechtelijke rechtspersonen met een gemeentelijke deelname.
3. Daarnaast zijn er de organisaties die met behulp van een gemeentelijke subsidie een bijdrage leveren aan het realiseren van gemeentelijke doelstellingen. Met de meeste van deze organisaties hebben we meerjarige budgetcontracten afgesloten.

In 2019 heeft de gemeenteraad de nota Verbonden partijen vastgesteld. In deze paragraaf gaan we in op samenwerkingsverbanden waarin de gemeente Culemborg zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

- Bestuurlijk belang: de gemeente heeft zeggenschap door een zetel in het bestuur of door stemrecht.
- Financieel belang: de gemeente heeft geld beschikbaar gesteld dat zij kan verliezen als de verbonden partij failliet gaat. Ook kan de gemeente financieel risico lopen als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Binnen de programma's van de begroting 2027 worden de belangrijkste ontwikkelingen voor 2027 met betrekking tot de verbonden partijen nader toegelicht. Onze gemeente heeft met veel organisaties een relatie, maar die voldoen niet allemaal aan de eerder genoemde criteria van verbonden partijen. De organisaties die wel aan de definitie van verbonden partijen voldoen, zijn onder te verdelen in:

- Gemeenschappelijke Regelingen;
- Vennootschappen en Coöperaties;
- Stichtingen en Verenigingen;
- Publiek-Private Samenwerkingen (PPS).

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van brandweezorg, crisisbeheersing, rampenbestrijding, GHOR en ambulancezorg. Door deze taken regionaal te organiseren wordt expertise, capaciteit en materieel doelmatig ingezet en kan effectief worden opgetreden bij incidenten, rampen en crises. De VRGZ draagt daarmee bij aan de veiligheid en weerbaarheid van inwoners, bedrijven en bezoekers.
Bestuurlijk belang	De gemeente Culemborg neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ). Burgemeester M.A. Mulder vertegenwoordigt de gemeente Culemborg in het Algemeen Bestuur (AB) van de VRGZ. Het Algemeen Bestuur bestaat uit de burgemeesters van de veertien deelnemende gemeenten en stelt de beleidsmatige en financiële kaders van de veiligheidsregio vast. Het Dagelijks Bestuur (DB), bestaande uit de voorzitter en vier overige leden uit het Algemeen Bestuur, is belast met de dagelijkse bestuurlijke aansturing van de organisatie. Voor besluiten over de begroting, begrotingswijzigingen en jaarrekening geldt een gewogen stemverdeling op basis van het inwonertal van de deelnemende gemeenten.
Betrokkenen	De gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdiel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel nemen deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ).
Risico's	De belangrijkste risico's voor de gemeente Culemborg hangen samen met ontwikkelingen die kunnen leiden tot een toenemend beroep op de capaciteit en middelen van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ). Grootschalige incidenten, rampen en crises kunnen leiden tot een groter beroep op de operationele en financiële capaciteit van de veiligheidsregio en daarmee tot aanvullende investeringen en kosten. Daarnaast kunnen arbeidsmarktkrapte, stijgende loon- en prijsontwikkelingen en noodzakelijke investeringen in materieel, huisvesting, informatieveiligheid en crisisbeheersing leiden tot hogere kosten voor de VRGZ en daarmee tot een hogere gemeentelijke bijdrage. De gemeente volgt deze ontwikkelingen actief via de bestuurlijke en financiële besluitvorming binnen de gemeenschappelijke regeling. Ook de toenemende afhankelijkheid van digitale systemen en vitale infrastructuur vraagt blijvende aandacht voor de continuïteit van de hulpverlening en crisisorganisatie. De VRGZ werkt samen met gemeenten en veiligheidspartners aan het versterken van de crisisbeheersing, risicobeheersing en maatschappelijke weerbaarheid, zodat de gevolgen van incidenten en crises zoveel mogelijk kunnen worden beperkt.

Programma	Levendige en veilige stad					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	2.622	2.637	5.863	7.809	98.371	77.550

GGD Gelderland-Zuid

Vestigingsplaats	Nijmegen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg en het uitvoeren van taken die in wet- en regelgeving aan de gemeenten of de GGD'en zijn opgedragen.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokkenen zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB telt 14 zetels. Het AB wijst uit zijn midden een voorzitter aan. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit de voorzitter van het AB en minimaal 4 andere leden. Deze worden aangewezen door het AB. Belang Culemborg: Wethouder Y. Dagdag heeft zitting in het AB.					
Betrokkenen	De gemeenten Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Berg en Dal, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.					
Risico's	De GGD Gelderland-Zuid loopt in 2027 risico's door onzekerheden rond de financiering van publieke gezondheidstaken, stijgende personeels- en materiële kosten, arbeidsmarktkrapte en een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning. Ook de uitvoering van nieuwe wettelijke taken en ontwikkelingen binnen de zorg- en veiligheidsketen kunnen leiden tot extra druk op de organisatie. Daarnaast vormen infectieziekten, maatschappelijke crises en cyberdreigingen risico's voor de continuïteit van de dienstverlening. Hoewel de GGD beschikt over voldoende weerstandscapaciteit om risico's op te vangen, kunnen financiële tegenvallers of nieuwe ontwikkelingen leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage.					
Programma	Iedereen doet mee					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	2.522	1.487	1.900	2.220	27.651	27.815

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht (bouwen en milieu), waaronder tevens wordt begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten Gelderland.					
Bestuurlijk belang	Alle betrokken gemeenten zijn vertegenwoordigd met één collegelid in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB bestaat uit 9 leden. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat naast de voorzitter van het AB uit drie leden. Belang Culemborg: Wethouder M. Peters is lid van het AB.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn het college van GS van de Provincie Gelderland en de colleges van de gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas & Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Door een toename van bouwactiviteiten en concurrentie op de arbeidsmarkt is het voor de ODR lastig om voldoende gekwalificeerd personeel te vinden en te behouden. Deels kan dit worden ondervangen door personeel in te huren. Tegelijkertijd kost dit extra geld. De ODR werkt aan een herijking van de financieringssystematiek. Structureel (jarenlang) voert de ODR meer taken uit dan in de begrotingen van de gemeenten en de werkplannen is overeengekomen. De kosten hiervan worden jaarlijks door de opdrachtgevers bijgesteld. Dit is een onwenselijke situatie. ODR brengt op dit moment in beeld hoe de begroting(en) meer in lijn met de werkelijke werkvoorraad kan worden gebracht. Besluitvorming hierover (in het AB) zal mogelijk consequenties hebben voor de begroting van 2028.					
Programma	Prettig wonen, leven en ondernemen					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	2.034	1.930	945	974	7.379	7.507

Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe (BvoWB)

Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de bedrijfsvoeringstaken met als doel het verlagen van kosten, het verhogen van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid en het bieden van kansen aan medewerkers.					
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer wijst 1 lid van het bestuur aan. Het bestuur kiest uit zijn midden een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. Belang Culemborg: Wethouder R. van Asselt heeft zitting in het bestuur en is voorzitter van de BvoWB.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn de gemeenten Culemborg, Tiel en West Betuwe.					
Risico's	De uittreding van de gemeente Tiel uit de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe vormt een belangrijk risico. Deze ontwikkeling kan gevolgen hebben voor de continuïteit, kwaliteit en kosten van de dienstverlening. Daarnaast moeten de deelnemende gemeenten keuzes maken over de toekomstige inrichting van de samenwerking, wat onzekerheden met zich meebrengt op organisatorisch, financieel en bestuurlijk vlak. Ook bestaat het risico dat de doorontwikkeling van de BvoWB onder druk komt te staan. De BvoWB staat voor financiële opgaven en taakstellingen, terwijl tegelijkertijd investeringen nodig blijven om de dienstverlening en bedrijfsvoering verder te ontwikkelen. Wanneer beoogde verbeteringen niet of later worden gerealiseerd, kan dit gevolgen hebben voor de kwaliteit van de dienstverlening aan de deelnemende gemeenten. Daarnaast blijft de krapte op de arbeidsmarkt een risico. Moeilijk vervulbare vacatures kunnen druk zetten op de capaciteit van de organisatie. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit van de dienstverlening en de uitvoering van ontwikkelingen binnen de BWB.					
Programma	Langjarig financieel gezond					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	6.962	6.196	407	482	9.067	8.222

Werkzaam Rivierenland

Vestigingsplaats	Geldermalsen
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling
Openbaar belang	Werkzaam Rivierenland is een Gemeenschappelijke Regeling (GR) van 8 gemeenten die taken uitvoert op het gebied van de Participatiewet/ IOAW/IOAZ en Wet Sociale Werkvoorziening.
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle betrokken gemeenten vertegenwoordigd en bestaat derhalve uit 8 leden. De voorzitter wordt door en uit het AB aangewezen. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur (DB) dat bestaat uit 3 leden; te weten een voorzitter en twee door het AB uit zijn midden aan te wijzen leden. Belang Culemborg: Wethouder Y. Dagdag heeft zitting in het AB.
Betrokkenen	De gemeenten Buren (alleen voor SW), Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe (alleen voor SW), Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal (alleen voor P-wet, SW is elders belegd) en Zaltbommel. Vanaf 2026 zal de gemeente Neder-Betuwe ook voor de Participatiewet taken deelnemen aan de GR.
Risico's	Een belangrijk financieel risico blijft de ontwikkeling van het BUIG-budget. Een hogere instroom in de bijstand en/of achterblijvende uitstroom naar werk kan ertoe leiden dat de rijksmiddelen onvoldoende zijn om de uitkeringslasten te dekken. Het solidariteitsprincipe binnen Werkzaam dempt verschillen tussen de deelnemende gemeenten, maar sluit een financieel nadeel voor Culemborg niet volledig uit. Daarnaast blijven landelijke ontwikkelingen rondom de Participatiewet en de financiering van de uitvoering een onzekerheidsfactor. Wijzigingen in wet- en regelgeving en beschikbare rijksmiddelen kunnen leiden tot aanvullende taken, hogere uitvoeringskosten of druk op de uitvoeringscapaciteit. Tegelijkertijd is sprake van een complexere doelgroep, waardoor uitstroom naar werk meer tijd en intensievere ondersteuning kan vragen. Ook de bedrijfsvoering van Werkzaam kent financiële risico's. Een specifiek aandachtspunt is Cirtex. Binnen Werkzaam is een plafond ingesteld voor de bijdrage aan Cirtex vanuit het participatiebudget, waarmee het financiële risico voor dit budget wordt begrensd. Eventuele verdere tegenvallers bij Cirtex kunnen echter gevolgen hebben voor het bedrijfsresultaat en het weerstandsvermogen van Werkzaam. Bedrijfsvoeringsrisico's kunnen in eerste instantie vanuit het eigen vermogen van Werkzaam worden opgevangen. De financiële ontwikkeling van Cirtex en de toereikendheid van het weerstandsvermogen blijven daarom aandachtspunten. Tot slot blijft arbeidsmarktkrapte een risico voor de uitvoering en dienstverlening van Werkzaam. Moeilijk vervulbare vacatures kunnen leiden tot hogere personeelskosten, verminderde uitvoeringskracht en vertraging in de dienstverlening aan inwoners en werkgevers.

Programma	Iedereen doet mee					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	18.262	17.414	6.151	5.516	20.754	20.736

Regio Rivierenland

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling van acht gemeenten, waarbinnen op regionaal niveau voor de gemeenten taken worden uitgevoerd op het gebied van verkeer en vervoer, milieu, ruimtelijke ordening en waterbeheersing, Volkshuisvesting, onderwijs, economie, arbeidsmarkt, volksgezondheid en zorg (jeugdbeleid, Wmo). De gemeenschappelijke regeling voert zowel uitvoeringstaken als (strategische) beleidstaken uit.					
Bestuurlijk belang	Alle gemeenten zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB bestaat uit acht leden en een onafhankelijk voorzitter. Elke gemeente heeft één zetel. Voorzitter van het AB is een gemeenschappelijk lid, dat door alle gemeenten gezamenlijk wordt aangewezen. De voorzitter van het AB heeft geen stemrecht in het AB. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur (DB) dat bestaat uit drie leden. Burgemeester Mulder heeft namens Culemborg zitting in het AB, wethouder Peters is plaatsvervangend lid.					
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Regio Rivierenland heeft een eigen reserve, die in hun begroting 2027 is afgezet tegen de risico's die de GR voorziet voor het komende jaar. Dat is mede gebeurd op verzoek van de gemeenten, omdat de risico's eerder alleen in algemene termen werden beschreven - wat het voor gemeenten lastig maakte om in te schatten welke risico's zij liepen. Uit de kwantificering van de risico's en de analyse daarvan in de begroting 2027 blijkt dat de omvang van de reserve voldoende is voor de risico's. De gemeente hoeft hiervoor dus geen aanvullende maatregelen te treffen. Wel is het van belang dat de gemeente de uitvoering van maatwerkafspraken en dienstverleningsovereenkomsten blijft monitoren, omdat Regio Rivierenland constateert dat deze taken voor hun meer risico's in de bedrijfsvoering opleveren.					
Programma	Samen voor onze stad					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	356	341	1.797	1.928	15.388	23.372

Avri

Vestigingsplaats	Geldermalsen					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	De Avri is een gemeenschappelijke regeling van 8 gemeenten die taken uitvoert op het gebied van afvalinzameling en afvalbeheer, het beheer van de openbare ruimte en toezicht en handhaving van de openbare ruimte.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle betrokken gemeenten vertegenwoordigd en bestaat derhalve uit 8 leden. De voorzitter wordt door en uit het AB aangewezen. Het AB benoemt de leden van het Dagelijks Bestuur dat bestaat uit 3 leden, te weten een voorzitter en 2 door het AB uit zijn midden aan te wijzen leden. Belang Culemborg: Wethouder M. Peters heeft zitting in het AB van Avri. Burgemeester M. Mulder is aangewezen als plaatsvervangend lid van het AB.					
Betrokkenen	De gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Er is voldoende financiële armslag nodig om continuïteit in de dienstverlening van de Avri te waarborgen, risico's af te dekken en prijsstabiliteit te realiseren. Ten opzichte van de jaarrekening 2025 is er een lichte afname van de risico's en een toename van weerstandsvermogen. De toename van het weerstandsvermogen is het gevolg van het instellen van de voorziening om de stortplaats over te kunnen dragen rond 1 januari 2027. De belangrijkste risico's zijn het meerjarenonderhoudsplan, vervuiling grondstoffen, verwerkingskosten en de prijsontwikkeling van papier. De ratio weerstandsvermogen voor het basispakket is 2,6 in 2027 en is daarmee uitstekend.					
Programma	Levendige en veilige stad					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	1.324	1.305	72.444	66.331

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Samenwerking bij de heffing, invordering en kwijtschelding van de waterschapsbelastingen, afvalstoffenheffing en diverse andere gemeentelijke belastingen alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (wet Woz) en het beheer en de uitvoering van de Basisregistratie voor Adressen en Gebouwen (BAG). De verordende bevoegdheid blijft bij de gemeente.					
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur (AB) bestaat uit zoveel leden als er deelnemers zijn, waarbij het Waterschap 2 leden benoemt. Uit het AB wordt een Dagelijks bestuur (DB) van 3 leden gekozen, bestaande uit een voorzitter en twee leden. Ten minste 1 van de DB-leden wordt gekozen uit de vertegenwoordiging namens het Waterschap. Belang Culemborg: Wethouder R. van Asselt heeft zitting in het AB.					
Betrokkenen	De deelnemers zijn Waterschap Rivierenland, gemeenschappelijke regeling regio Rivierenland (AVRI) en de gemeenten Culemborg, Gorinchem, IJsselstein, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Wijk bij Duurstede. Vanaf 1 januari 2027 sluiten de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen en Wijchen zich ook als deelnemende gemeenten aan bij BSR.					
Risico's	De incidentele weerstandscapaciteit van BSR is gelijk aan de in de begroting opgenomen post onvoorzien. BSR heeft geen structurele weerstandscapaciteit. Voor eventuele risico's die niet in de begroting zijn opgenomen, en niet gedragen kunnen worden uit de post onvoorzien, dienen deelnemers van BSR zelf een voorziening te treffen. Risico's met betrekking tot de belastingopbrengsten behoren niet tot de bedrijfsrisico's van BSR. In de begroting 2027 van de BSR zijn in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing verschillende risico's opgenomen zoals: opbrengsten invorderingsbaten, datalekken, ziekteverzuim, wijzigingen van wet- en regelgeving en uitstroom van personeel.					
Programma	Langjarig financieel gezond					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	515	554	68	116	11.484	11.651

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Het Recreatieschap behartigt de gezamenlijke belangen op het gebied van de infrastructuur voor openluchtrecreatie en toerisme op bovenlokaal niveau. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingebied en het Recreatieschap Over-Betuwe wordt deelgenomen in de B.V. Recreatie-maatschappij Rivierengebied. Via de uitvoeringsorganisatie Uit®waarde ontwikkelt, exploiteert en onderhoudt zij de toeristische en dagrecreatieve infrastructuur in het Rivierengebied.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd, met dien verstande dat een lid en een plaatsvervangend lid wordt aangewezen. Het Dagelijks Bestuur (DB) wordt gevormd door de leden van het AB. Belang Culemborg: Wethouder R. van Asselt heeft zitting in het AB van het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal.					
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Druten, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en West Maas en Waal.					
Risico's	Er zijn geen specifieke risico's voor de gemeenten; die zijn afgedekt in de uitvoeringsorganisatie Uit®waarde.					
Programma	Prettig wonen, leven en ondernemen					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	0	0	6.853	6.853

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Het gemeenschappelijk beheer van de archiefbewaarplaats(en) van de deelnemers en van de daarnaartoe overgebrachte archiefbescheiden, alsmede het toezicht op het beheer van de niet naar de archiefbewaarplaats(en) overgebrachte archiefbescheiden.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn de betrokken gemeenten vertegenwoordigd door een lid per deelnemende gemeente. Het Dagelijks Bestuur (DB) bestaat uit 3 – door het AB aan te wijzen – leden uit het AB. Belang Culemborg: Vanuit Culemborg heeft wethouder R. van Asselt zitting in het AB. Daarnaast is de Culemborgse raad vertegenwoordigd in de voorbereidende Besluit- en Oordeelsvormende Vergaderingen (BOV) ten behoeve van het AB.					
Betrokkenen	Deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel.					
Risico's	Het weerstandsvermogen bedraagt in de jaarrekening 2025 211.000 euro. De geïnventariseerde risico's zijn op de Adviesnota Weerstandsvermogen gebaseerd. Het risicoprofiel bedraagt 200.000 euro. De weerstandsratio bedraagt 1,06. Dit is voldoende om te voldoen aan de norm van 1,0.					
Programma	Samen voor onze stad					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	398	390	773	874	6.475	6.702

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Vestigingsplaats	Tiel					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	UBR heeft als doel een breedbandnetwerk in het buitengebied van de deelnemende gemeenten aan te leggen, te beheren en te onderhouden.					
Bestuurlijk belang	In het Algemeen Bestuur (AB) zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Belang Culemborg: Wethouder R. van Asselt heeft zitting in het AB van UBR.					
Betrokkenen	De gemeenten zijn Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.					
Risico's	Er zijn geen financiële gevolgen voor de begroting van de gemeente Culemborg. De UBR krijgt geen gemeentelijke subsidie of bijdrage. Alleen in het geval dat de UBR in de financiële problemen komt zijn er financiële gevolgen voor Culemborg, daar is op dit moment geen sprake van.					
Programma	Prettig wonen, leven en ondernemen					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	1.542	1.267	32.455	33.254

Rekenkamer Rivierenland

Vestigingsplaats	-					
Rechtspositie	Gemeenschappelijke regeling					
Openbaar belang	Het belang ter behartiging waarvan deze regeling is aangegaan, is het instellen van een gemeenschappelijke rekenkamer als bedoeld in artikel 81I van de Gemeentewet.					
Bestuurlijk belang	De Rekenkamer Rivierenland is een gemeenschappelijk orgaan conform artikel 1 juncto artikel 8, tweede lid van de Wet Gemeenschappelijke regelingen. Hieraan is geen bestuur verbonden.					
Betrokkenen	De Rekenkamer Rivierenland is een samenwerkingsverband van de gemeenten Buren, Culemborg, West Betuwe en West Maas en Waal.					
Risico's	De risico's van de Rekenkamer worden door de vier gemeenten gedeeld. De financiële risico's voor de Rekenkamer zitten in CAO-wijzigingen, prijsstijgingen. De onderzoeken worden uitgevoerd door een beperkt aantal mensen. Bij (langdurig) ziekteverzuim zou (een deel van) de werkzaamheden niet door kunnen gaan. Bij langdurige ziekte of uitval van medewerkers bestaat het risico dat geplande onderzoeken vertraging oplopen of zelfs niet doorgaan. Dit kan ertoe leiden dat (beleids)vraagstukken niet tijdig of onvoldoende worden geëvalueerd.					
Programma	Langjarig financieel gezond					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	42	41	nmb	nmb	nmb	nmb

Vennootschappen en coöperaties

BNG Bank

Vestigingsplaats	Den Haag					
Rechtspositie	Naamloze vennootschap					
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector). Met specifieke financiële dienstverlening draagt BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarnaast streeft BNG Bank naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders.					
Bestuurlijk belang	De gemeente Culemborg heeft geen zetel in het Bestuur en de Raad van commissarissen van BNG Bank. De gemeente heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. De gemeente heeft 8.775 aandelen met een nominale waarde van € 19.910 in haar bezit.					
Betrokkenen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.					
Risico's	Er zijn voor de gemeente geen specifieke risico's.					
Programma	Langjarig financieel gezond					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	0	0	0	0

Vitens N.V.

Vestigingsplaats						
Rechtspositie	Naamloze vennootschap					
Openbaar belang	De uitoefening van een publiek (drink-)waterbedrijf in de ruimste zin van het woord. Dat houdt onder meer in: winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en verder het verrichten van alles dat met de publieke watervoorziening verband houdt of daarvoor bevorderlijk kan zijn.					
Bestuurlijk belang	De aandeelhouders hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf. Een Raad van Commissarissen houdt toezicht. De gemeente Culemborg heeft als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders een bestuurlijk belang. De gemeente is houder van 26.705 aandelen in deze vennootschap.					
Betrokkenen	Behalve Nuon zijn gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied aandeelhouder van Vitens, dat is opgezet als naamloze vennootschap.					
Risico's	Er zijn voor de gemeente geen specifieke risico's.					
Programma	Langjarig financieel gezond					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	0	0	0	0

C.V. Parijsch (PPS)

Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	Commanditaire Vennootschap (CV)					
Openbaar belang	Op 18 december 1995 heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Joh. Mourik & Co. Holding B.V., genaamd de ontwikkelingsmaatschappij Parijsch. De stichting Parijsch treedt op als beherend vennoot van de CV Parijsch. In de loop van de jaren is deze overeenkomst enkele keren herzien. In 2021 hebben de partners de afspraken voor de nog te ontwikkelen delen van Parijsch Zuid vastgelegd in de 'Samenwerkingsovereenkomst Parijsch Zuid'.					
Bestuurlijk belang	De gemeente neemt deel aan de stichting CV Parijsch en heeft daarmee een bestuurlijk belang. De oorspronkelijke samenwerkingsovereenkomst was gericht op de ontwikkeling van het plangebied ten behoeve van woningbouw. Voor Parijsch-Zuid hebben de samenwerkende partijen aanvullende uitgangspunten vastgesteld die gericht zijn op kwaliteitsverbetering van de woningbouwontwikkeling. Hiermee wordt aangesloten bij ontwikkelingen in de woningmarkt en actuele inzichten binnen de gebiedsontwikkeling. Naar verwachting wordt de ontwikkeling van Parijsch-Zuid in 2028 afgerond. Het financieel belang van de gemeente bestaat uit het werkkapitaal (€ 453.780) dat in de stichting CV Parijsch is ingebracht. Daarnaast loopt de gemeente financiële risico's die samenhangen met de uitvoering en resultaten van de grondexploitatie van het plangebied. Burgemeester M. Mulder vervult de functie van voorzitter van het stichtingsbestuur van CV Ontwikkelmaatschappij Parijsch.					
Betrokkenen	Joh. Mourik & Co. Holding B.V. te Groot-Ammers: 5/8 deel Gemeente Culemborg: 3/8 deel					
Risico's	De noodzakelijke ambtelijke inzet ligt hoger dan op dit moment geraamd in de begroting.					
Programma	Prettig wonen, leven en ondernemen					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	nnb	10.108	nnb	12.938

Stichtingen en verenigingen

Stichting Accommodatiebedrijf Culemborg

Vestigingsplaats	Culemborg					
Rechtspositie	Stichting					
Openbaar belang	Het duurzaam exploiteren van de Brede School Culemborg-Oost (BSCO).					
Bestuurlijk belang	De stichting heeft bestuurders uit onze ambtelijke organisatie.					
Betrokkenen	De gemeente Culemborg.					
Risico's	De gemeente staat garant voor de lening van € 4,2 miljoen die de stichting is aangegaan voor de bouw van de Brede School Culemborg Oost. Als de stichting niet aan de aflossings- of betalingsverplichtingen voldoet, wordt een beroep gedaan op de gemeente. Meer hierover is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.					
Programma	Prettig wonen, leven en ondernemen					
Financiële bijdrage (x € 1.000)	Begrote bijdrage		Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	2027	2026	31-12-2027	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2026
	0	0	-33	-33	-3.447	3.447

Grondbeleid

Het grondbeleid

Het hoofddoel van het grondbeleid is het bereiken van goed gebalanceerde gebiedsontwikkelingen. Met de nota Grondbeleid 2020 willen we dit bereiken door drie aspecten integraal af te wegen:

1. ruimtelijke inpassing: hierbij wordt getoetst in hoeverre een ruimtelijke ontwikkeling aansluit op de ruimtelijke kaders.
2. maatschappelijke effecten: hierbij wordt in beeld gebracht hoe goed een project scoort op de vastgestelde kerndoelen met scores hoog, midden of laag.
3. optimale businesscase in geval van actief grondbeleid: hierbij wordt getoetst op de elementen sluitende grondexploitatie, risicoprofiel versus weerstandscapaciteit en de effecten op de gemeentelijke begroting op de lange termijn.

Als voorkeursrol kiest de gemeente voor het zoveel mogelijk toepassen van regie-faciliterend grondbeleid. Het uitgangspunt hierbij is dat de gemeente vooral ontwikkelingen van derden mogelijk wil maken en hierbij faciliteert. Marktpartijen of particulieren ontwikkelen hierbij voor eigen rekening en risico grondposities. De gemeente beperkt zich tot haar publiekrechtelijke rol, wat inhoudt dat zij kaders en randvoorwaarden vaststelt in ruimtelijke plannen. Daarnaast is de gemeente (veelal) verantwoordelijk voor de aanleg van voorzieningen van openbaar nut die aan de ontwikkeling gerelateerd zijn, en de kosten die hiervoor worden gemaakt, worden verhaald op de initiatiefnemer.

Ondanks dat in Culemborg is gekozen voor de voorkeursrol van regie-faciliterend grondbeleid als uitgangspunt, sluit dit niet volledig de deur voor het incidenteel toepassen van een actieve rol. In dat geval verwerft de gemeente zelf grondposities om bepaalde specifieke doelen te bereiken. Selectief kan, mits goed beargumenteerd, worden voorgesteld om actief grondbeleid toe te passen. Hiervoor is besluitvorming door de raad een voorwaarde. In de nota Grondbeleid 2020 is opgenomen wanneer er sprake kan zijn van actief grondbeleid.

Actualisatiemomenten

Ieder voorjaar actualiseren we de lopende grondexploitatieberekeningen en leggen deze ter vaststelling voor aan de raad. Dit doen we bij de vaststelling van het meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG) deel I en II, mits het om administratieve en niet-significante actualisaties gaat. Wanneer sprake is van een significante wijziging, bijvoorbeeld als gevolg van een programmatische aanpassing van een plan, wordt deze wijziging afzonderlijk en expliciet ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

In het najaar presenteren we in het meerjarenprogramma grondexploitaties (MPG) deel III de stand van zaken van het programma Realisatie Woningbouwopgave 2030 en een (financiële) vooruitblik op het MPG deel I en II, evenals de consequenties van nieuwe wet- en regelgeving.

Financiële resultaten ruimtelijke projecten

Medio 2026 is het MPG deel I en deel II vastgesteld. Hierin kunt u meer informatie vinden over de financiële resultaten van de ruimtelijke projecten in Culemborg. Hieronder zijn op hoofdlijnen de belangrijkste resultaten opgenomen.

Actief grondbeleid

Per 1 januari 2026 zijn er drie projecten met een vastgestelde gemeentelijke grondexploitatie: Jan van Riebeeckstraat, Lanxmeer en Pavijen V. In onderstaande tabel zijn de resultaten opgenomen. Bij de grondexploitatie Jan van Riebeeckstraat doen zich ontwikkelingen voor die naar verwachting een negatief effect zullen hebben op het financiële resultaat. Bij de herziening van het Meerjarenprogramma Grondexploitaties 2027 komen wij hier nader op terug.

Verwachte resultaten actieve grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie) (Bedragen x 1.000)					
Complex	Boekwaarde 31-12-2025	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eindwaarde)	Afsluiting per
Jan van Riebeeckstraat	-617	1.145	1.798	32	31-12-2028
Lanxmeer	-4.783	2.484	3.430	-3.986	31-12-2030
Pavijen V	-3.202	17.764	12.307	7.427	31-12-2031
Totaal	-8.602	21.393	17.535	3.473	

Verwachte resultaten per 2026	
Boekwaarde 31-12-2025	-8.602
Nog te verwachten opbrengsten actieve grondexploitaties	17.535
Nog te verwachten kosten actieve grondexploitaties	21.393
Te verwachten winstsaldo (reële waarde 1-1-2026) (negatief = verlies)	3.473
Reeds verwerkte winstnemingen 31-12-2025	17.293
Totaal nog te verwachten te nemen winst 2026 en verder	20.766

Facilitair grondbeleid

We maken vanuit onze publiekrechtelijke rol projecten van derden mogelijk en verhalen onze plankosten in beginsel op de initiatiefnemers. In onderstaande tabel is de boekwaarde van facilitaire projecten opgenomen per 31-12-2025.

Facilitair grondbeleid (Bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2025
Totaal projecten in voorbereiding	-50
Totaal projecten in uitvoering	-62
Totaal af te sluiten projecten	8
Totaal	-104

Integrale gebiedsontwikkeling

Voor het programma Stationsomgeving worden verschillende gebieden ontwikkeld. Daarbij kan de gemeente zelf gronden ontwikkelen of de ontwikkeling aan marktpartijen overlaten. Ons uitgangspunt is dat marktpartijen ontwikkelingen voor eigen rekening en risico uitvoeren als dat mogelijk is. Als de markt een ontwikkeling naar verwachting niet oppakt, bekijken we of de gemeente zelf een actieve rol moet nemen. In dat geval wordt een gemeentelijke grondexploitatie aan de gemeenteraad voorgelegd.

Op 27 november 2025 heeft de gemeenteraad de Gebiedsexploitatie 2026 Fase 1 vastgesteld. Daarmee zijn de belangrijkste financiële kaders bepaald: een tekort van € 7,6 miljoen en een risicobuffer van € 5 miljoen. Hiervoor is de reserve Stationskwartier gevormd. Vanuit de reserve grondexploitatie is € 12,6 miljoen in deze reserve gestort.

Samenwerkingsverbanden

Voor de realisatie van het plangebied Parijsch zit de gemeente in een publiek-private samenwerking (PPS) met Mourik Groot Ammers BV. Voor deze PPS geldt dat:

- het aandeel van de gemeente in de PPS 3/8 is. Zij deelt hiermee voor 3/8 mee in het resultaat;
- de gemeente een bijdrage voor de dekking van haar inzet in planontwikkeling ontvangt;
- de risico's - verbonden aan de gemeentelijke deelneming in de CV Parijsch - worden gedekt uit de reserve grondexploitatie.

Op totaalniveau (voor zowel Mourik en de gemeente) wordt een positief resultaat verwacht van € 29,4 mln. Aan de gemeente is in 2024 en 2025 reeds € 5,6 mln. aan winst uitgekeerd. Er wordt tot en met de afsluiting in 2028 nog € 6,5 mln. winst verwacht.

Verspreide eigendommen

Gemeente Culemborg bezit gronden die in de toekomst wellicht in ontwikkeling kunnen worden genomen. Deze eigendommen staan volgens het Besluit Begroting (BBV) en Verantwoording tegen de aankoop prijs op de balans als materiële vaste activa. Uit de taxaties (voorjaar 2021) ter onderbouwing van de marktwwaarden blijkt dat afwaardering niet aan de orde is. In de onderstaande tabel is de boekwaarde per 31-12-2025 opgenomen.

Verspreide eigendommen (Bedragen x € 1.000)		Boekwaarde 31-12-2025
7.1.1	Voorkoop	-302
7.1.2	Veerweggebied	-160
Totaal		-462

Risico's en reserves

Risicomanagement en voornaamste risico's

Voor de verschillende projecten is een (financiële) risicoanalyse uitgevoerd. Het totale gewogen risico is geraamd op € 4,8 miljoen. De totale gewogen risico's bepalen de minimale stand van de reserve Grondexploitatie. Daarmee voorzien we in de dekking, als de risico's zich daadwerkelijk voordoen. Periodiek actualiseren we de risicoanalyse op grond van nieuwe inzichten. In onderstaande tabel is opgenomen hoe de risico's zijn opgebouwd. Hierbij geldt dat de grootste risico's zitten in de locaties:

- Stationskwartier (ca. +/- € 3,9 mln.) met top drie risico's:
 - Lagere marktwaarde woningbouw;
 - Hogere bouwkosten woningbouw;
 - Kostenverhaal geheel ten laste van fase 1 in plaats van alle fasen.

Voor het Stationskwartier is een aparte reserve van € 12,6 miljoen. Hiervan is € 7,6 miljoen voor het afdekken van de onrendabele top en € 5 miljoen als risicobuffer.

- Pavijen V (ca. +/- € 0,8 mln.) met top drie risico's:
 - Ontwikkelsrisico resterende kavels;
 - Mogelijk extra grondverbetering;
 - Extra kosten ophoging.

Gewogen risico's (bedragen x € 1.000)	Risico in € per 31-12-2025
Actief grondbeleid	-1.055
Facilitair grondbeleid	-49
Integrale gebiedsontwikkeling (Stationskwartier)	-3.880
Verbonden Partijen	-32
Generieke risico's	194
Totaal portefeuille	-4.822

Reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie komt op basis van genomen besluiten eind 2026 naar verwachting op een stand van circa € 4,4 miljoen. Eind 2025 is een raadsbesluit genomen waarbij een separate reserve voor de ontwikkeling Stationskwartier is gevormd met dekking vanuit de reserve Grondexploitatie. De risico's van het Stationskwartier à € 3,9 mln. als onderdeel van het totaal aan risico's van € 4,8 mln. hoeven hiermee niet gedekt te worden uit de reserve grondexploitatie maar worden gedekt uit de separate reserve.

Voor de reserve grondexploitatie geldt dat:

- Het verwachte positieve resultaat van de grondexploitatie Pavijen V, op basis van de regels uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV), voor tussentijdse winstneming de komende jaren ten gunste van de reserve Grondexploitatie wordt gebracht.
- Het verwachte gemeentelijk aandeel in het resultaat van de Commanditaire Vennootschap (CV) Parijsch wordt eveneens ten gunste van de reserve Grondexploitatie gebracht.

Ontwikkelingen

Netcongestie heeft invloed op al onze ontwikkelingen en daarmee ook een impact op onze grondexploitaties.

Subsidieplafonds

Wat willen we bereiken?

Met subsidies ondersteunen we activiteiten en voorzieningen die bijdragen aan de maatschappelijke doelen van de gemeente. Daarbij werken we samen met inwoners, maatschappelijke initiatieven en professionele organisaties. Vertrouwen, partnerschap en een doelmatige inzet van publieke middelen vormen hierbij het uitgangspunt.

In de collegeperiode 2026–2030 willen we het subsidiebeleid verder ontwikkelen en de beschikbare middelen gericht inzetten voor activiteiten en voorzieningen die van maatschappelijke waarde zijn voor Culemborg. Tegelijkertijd vraagt de financiële situatie van de gemeente om scherpe keuzes. Daarom brengen we het subsidieprogramma stapsgewijs in balans met de beschikbare financiële ruimte. Het subsidieplafond wordt de komende jaren geleidelijk verlaagd, oplopend tot € 150.000 vanaf 2030.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het subsidieprogramma 2027 werkt het college uit voor welke maatschappelijke doelen, activiteiten en voorzieningen de beschikbare middelen worden ingezet. Daarnaast vindt momenteel een inventarisatie plaats of bepaalde activiteiten of voorzieningen logischer gefinancierd kunnen worden via een andere grondslag, bijvoorbeeld via een overeenkomst in plaats van via een subsidie. Waar dit het geval is, worden deze onderdelen uit het subsidieprogramma gehaald.

Om de beschikbare middelen doelmatig in te zetten, stelt de gemeenteraad in de begroting 2026 ook voor 2027 subsidieplafonds vast op grond van artikel 4, lid 1 van de Algemene subsidieverordening Culemborg 2026. Dit voorkomt open-eindfinanciering en maakt het mogelijk om aanvragen te weigeren als het beschikbare budget is bereikt. Door tijdig subsidieplafonds vast te stellen, is voorafgaand aan 2028 duidelijk welk bedrag beschikbaar is en hoeveel subsidie partners maximaal kunnen aanvragen. Voor langdurige subsidierelaties blijven duidelijke communicatie en een redelijke overgangstermijn essentieel bij eventuele wijzigingen.

De subsidieplafonds voor 2028 zijn gebaseerd op de geïndexeerde subsidiebudgetten van 2027 ten opzichte van 2026, waarin de bij de Coalitieakkoord 2026-2030 besloten ombuigingen zijn verwerkt. Bij deze subsidieplafonds plaatsen we nadrukkelijk de kanttekening dat de raad deze, bij de vaststelling van de Begroting 2028-2031, naar beneden kan bijstellen als de financiële situatie van de gemeente daar aanleiding toe geeft. Over de eventuele indexering van subsidiebudgetten voor 2028 ten opzichte van 2027 wordt besloten bij de Kadernota 2028.

Programma (bedragen x € 1.000)	Subsidieplafonds 2027	Subsidieplafonds 2028
1 Prettig wonen, leven en ondernemen	350	350
2 Levendige en veilige stad	1.276	1.274
3 Iedereen doet mee	4.679	4.653
Totaal	6.305	6.277

Wet open overheid

1. Aanleiding en wettelijk kader

Een open en transparante overheid draagt bij aan het vertrouwen tussen inwoners en bestuur. Sinds 1 mei 2022 geldt de Wet open overheid. Deze wet geeft inwoners, ondernemers, journalisten en organisaties recht op toegang tot overheidsinformatie en helpt om informatie beter vindbaar te maken.

Volgens de Wet open overheid beschrijven we in de begroting onze plannen voor de uitvoering van deze wet. In het jaarverslag leggen we verantwoording af over de uitvoering. De uitvoering bestaat uit drie onderdelen: informatie uit eigen beweging openbaar maken, informatie op verzoek openbaar maken en zorgen voor een goede informatiehuishouding. In deze paragraaf ligt de nadruk op het actief openbaar maken van informatie en op het proces en het publicatieplatform dat daarvoor nodig is.

2. Landelijke ontwikkeling

De verplichte actieve openbaarmaking (artikel 3.3 Woo) wordt landelijk gefaseerd ingevoerd in vier tranches. De eerste tranche, met de categorieën 'organisatie en werkwijze' en 'bereikbaarheidsgegevens', is sinds 1 november 2024 verplicht en door onze gemeente ingevuld.

De inwerkingtreding van de volgende tranches is landelijk opnieuw uitgesteld. De doorontwikkeling van de centrale Generieke Woo-voorziening (GWV), waarop overheden hun documenten centraal doorzoekbaar publiceren, loopt vertraging op; het ministerie van BZK werkt aan een aangepaste planning voor de vervolgtranches, die naar verwachting in de loop van 2026 bekend wordt gemaakt. De VNG adviseert gemeenten om in de tussentijd lokaal door te blijven werken aan actieve openbaarmaking via de eigen kanalen. De gemeente Culemborg volgt dit advies: we wachten de landelijke voorziening niet af, maar gebruiken 2027 om de organisatie, het proces en het Woo-platform gereed te maken voor publicatie. Zo kunnen we opgebouwde kennis en ingerichte processen benutten zodra de landelijke voorziening beschikbaar komt.

3. Beleidsvoornemens 2027

3.1 Focus: publicatie van vier informatiecategorieën

Een deel van de informatiecategorieën uit tranche 2 en 3 maakt de gemeente Culemborg al openbaar via andere voorzieningen. In 2027 richten wij ons daarom op het opstellen, inrichten en implementeren van het publicatieproces voor de categorieën die de gemeente nog niet actief openbaar maakt. Het gaat om de volgende vier:

- Adviezen (landelijk ingedeeld in tranche 2);
- Convenanten (tranche 3);
- Onderzoeksrapporten (tranche 3);
- Klachtoordelen (tranche 3).

Omdat de landelijke verplichtingsdata voor deze categorieën nog niet vaststaan, hanteert de gemeente een eigen implementatieplanning. Zo kunnen we, zodra de landelijke voorziening beschikbaar komt, direct en beheerst publiceren.

3.2 Wat we hiervoor doen

Per categorie brengen we in kaart welke documenten eronder vallen, waar deze in de organisatie ontstaan en wie verantwoordelijk is voor het opstellen, beoordelen, anonimiseren en publiceren ervan. Op basis daarvan ontwerpen en implementeren we één uniform publicatieproces met heldere rollen en verantwoordelijkheden, van de vakteams tot de centrale Woo-coördinatie. Elk proces toetsen we op de vindbaarheid en toegankelijkheid van de informatie en op de bescherming van persoonsgegevens (privacy by design), zodat alleen openbaar wordt wat openbaar mag zijn.

3.3 Publicatieplatform GPP-Woo

Een randvoorwaarde voor actief publiceren is een geschikt publicatieplatform. De gemeente heeft hiervoor het platform GPP-Woo aangeschaft. Het platform wordt dit jaar functioneel en technisch ingericht, zodat we het in 2027 officieel in gebruik kunnen nemen.

3.4 Beheer en borging

Om actieve openbaarmaking duurzaam te laten werken, beleggen we het eigenaarschap en het structurele beheer centraal: de Woo-coördinatie, het beheer van het publicatieplatform, de anonimiseringsvoorziening en het actueel houden van het overzicht van gepubliceerde categorieën. Daarnaast investeren we in bewustwording en instructie van medewerkers, omdat actieve openbaarmaking vraagt om een aangepaste werkwijze: documenten worden vanaf het begin geschreven met openbaarheid in gedachte.

4. Passieve openbaarmaking en informatiehuishouding

4.1 Passieve openbaarmaking (Woo-verzoeken)

Naast het uit eigen beweging openbaar maken van informatie blijft de gemeente Woo-verzoeken behandelen: verzoeken van inwoners, journalisten, ondernemers en organisaties om openbaarmaking van specifieke documenten. We streven ernaar deze verzoeken zorgvuldig en binnen de wettelijke termijn af te handelen.

We zien dat zowel het aantal als de complexiteit van Woo-verzoeken toeneemt, terwijl de Woo kortere behandeltermijnen kent dan de voormalige Wob. Dat vraagt om een efficiënte en zorgvuldig ingerichte afhandeling. Om verzoeken gericht en tijdig te kunnen beantwoorden, zoeken we vroegtijdig contact met de verzoeker. Zo achterhalen we de informatiebehoefte achter het verzoek en komen we samen tot een zo scherp mogelijke afbakening. Dat verkort de doorlooptijd en vergroot de kans dat de verzoeker daadwerkelijk vindt wat hij zoekt.

Om de vraag naar overheidsinformatie beheersbaar te houden, zetten we in op monitoring, procesoptimalisatie en periodieke evaluatie van het Woo-proces. Daarbij houden we aandacht voor voldoende personele capaciteit voor een tijdige en zorgvuldige afhandeling.

4.2 Informatiehuishouding op orde

Zowel de actieve als de passieve openbaarmaking staan of vallen met een informatiehuishouding die op orde is: informatie moet geordend, vindbaar en duurzaam toegankelijk zijn. Verbetering hiervan blijft een doorlopende inspanning, die we samen met onze Bedrijfsvoeringsorganisatie uitvoeren.

Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

In dit overzicht komt het beleid uit de programmabegroting samen met de financiële middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Per programma en de daarbinnen onderscheiden thema's laten we zien welke baten en lasten worden verwacht en hoe deze zich gedurende de begrotingsperiode ontwikkelen.

Het overzicht vormt daarmee de financiële vertaling van het programmaplan en geeft de gemeenteraad in één oogopslag inzicht in de omvang en ontwikkeling van de gemeentelijke begroting. De vergelijking met voorgaande jaren maakt zichtbaar hoe de financiële omvang van de programma's en thema's zich ontwikkelt en waar belangrijke veranderingen optreden.

Met de vaststelling van de programmabegroting autoriseert de gemeenteraad het college om het vastgestelde beleid binnen de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren. De mutaties in de reserves zijn afzonderlijk weergegeven, zodat ook zichtbaar is welk effect deze hebben op het uiteindelijke financiële saldo van de programma's.

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Lasten						
1 Prettig wonen, leven en ondernemen	-12.012	-20.507	-18.182	-13.916	-12.082	-12.155
1.1 Wonen en bouwen	-5.304	-9.358	-8.476	-5.840	-4.645	-4.770
1.2 Energie- en warmtetransitie	-1.366	-2.140	-276	-326	-75	-75
1.3 Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren	-4.377	-5.323	-6.377	-6.383	-6.463	-6.412
1.4 Economie en ondernemersklimaat (binnenstad, bedrijventerreinen)	-835	-3.383	-2.871	-1.185	-716	-716
1.5 Toerisme & recreatie	-130	-302	-182	-182	-182	-182
2 Levendige en veilige stad	-24.133	-25.446	-24.989	-24.935	-25.282	-25.597
2.1 Fysieke leefomgeving (openbare ruimte)	-12.932	-11.723	-12.996	-13.096	-13.335	-13.515
2.2 Klimaatadaptatie	-589	-2.311	-1.597	-1.378	-1.378	-1.378
2.3 Sport	-3.379	-4.228	-3.162	-3.221	-3.300	-3.398
2.4 Kunst en cultuur	-1.481	-1.463	-1.247	-1.240	-1.209	-1.209
2.5 Cultureel erfgoed	-1.325	-1.341	-1.382	-1.450	-1.448	-1.449
2.6 Openbare orde en veiligheid	-1.882	-1.595	-1.624	-1.382	-1.374	-1.354
2.7 Weerbaarheid en crisisbeheersing	-2.545	-2.786	-2.982	-3.168	-3.237	-3.294
3 Iedereen doet mee	-51.722	-58.827	-57.425	-60.195	-58.890	-58.731
3.1 Sociaal team	-4.230	-4.791	-5.110	-5.111	-5.067	-5.066
3.2 Opgroeien	-10.106	-11.165	-11.998	-10.316	-10.336	-10.313
3.3 Gezondheid	-1.109	-1.180	-1.052	-1.052	-1.052	-1.052
3.4 Samen leven & ondersteunen	-10.912	-14.092	-13.283	-17.687	-16.383	-16.305
3.5 Rondkomen	-14.861	-16.031	-16.886	-16.936	-16.962	-16.988
3.6 Werk & Maatschappelijke bijdrage	-5.113	-6.129	-4.791	-4.596	-4.466	-4.344
3.7 Wonen voor doelgroepen	-331	-249	-257	-257	-255	-255
3.8 Onderwijs	-5.060	-5.190	-4.048	-4.238	-4.369	-4.408
4 Samen voor onze stad	-17.524	-17.491	-17.930	-17.941	-17.745	-17.809
4.1 Dienstverlening, participatie en communicatie	-1.287	-1.072	-1.129	-1.109	-975	-975
4.2 Wijkgericht werken	-27	-99	-61	-91	-60	-90
4.3 Bestuur en samenwerking	-3.437	-2.866	-2.655	-2.655	-2.655	-2.655
4.4 Ambtelijke organisatie	-12.773	-13.455	-14.085	-14.086	-14.055	-14.089
5 Langjarig financieel gezond	-2.009	-1.515	-1.701	-1.624	-1.692	-2.010
5.1 Overig vastgoed	-325	-359	-590	-866	-872	-874
5.8 Algemene dekkingsmiddelen	-1.428	-1.157	-1.111	-758	-820	-1.136
5.9 VPB	-256	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	-107.401	-123.786	-120.227	-118.612	-115.690	-116.302
Baten						

(bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1 Prettig wonen, leven en ondernemen	7.553	12.669	9.327	5.007	3.338	3.461
1.1 Wonen en bouwen	6.131	7.233	6.509	3.873	2.672	2.796
1.2 Energie- en warmtetransitie	433	1.916	0	0	0	0
1.3 Mobiliteit, bereikbaarheid en parkeren	587	745	542	542	542	542
1.4 Economie en ondernemersklimaat (binnenstad, bedrijventerreinen)	317	2.695	2.196	513	44	44
1.5 Toerisme & recreatie	85	79	80	80	80	80
2 Levendige en veilige stad	12.645	11.909	11.570	12.484	12.618	12.786
2.1 Fysieke leefomgeving (openbare ruimte)	10.735	9.790	10.382	10.546	10.712	10.880
2.2 Klimaatadaptatie	508	989	288	1.038	1.038	1.038
2.3 Sport	1.028	919	741	741	741	741
2.4 Kunst en cultuur	214	67	31	31	0	0
2.5 Cultureel erfgoed	92	81	83	83	83	83
2.6 Openbare orde en veiligheid	68	63	45	45	45	45
3 Iedereen doet mee	12.117	15.480	12.505	17.046	17.030	17.019
3.1 Sociaal team	0	50	0	0	0	0
3.3 Gezondheid	348	207	0	0	0	0
3.4 Samen leven & ondersteunen	443	2.806	1.441	5.763	5.763	5.763
3.5 Rondkomen	9.012	9.506	10.377	10.377	10.377	10.377
3.6 Werk & Maatschappelijke bijdrage	355	1.075	0	0	0	0
3.7 Wonen voor doelgroepen	765	368	330	531	515	515
3.8 Onderwijs	1.194	1.468	356	374	374	363
4 Samen voor onze stad	1.176	1.025	1.008	967	737	737
4.1 Dienstverlening, participatie en communicatie	653	671	749	708	478	478
4.3 Bestuur en samenwerking	0	0	0	0	0	0
4.4 Ambtelijke organisatie	523	355	259	259	259	259
5 Langjarig financieel gezond	80.893	80.179	83.644	81.455	81.723	83.765
5.1 Overig vastgoed	189	112	114	114	114	114
5.8 Algemene dekkingsmiddelen	80.704	80.067	83.530	81.340	81.609	83.651
Totaal Baten	114.384	121.262	118.053	116.958	115.447	117.769
Saldo van baten en lasten	6.983	-2.524	-2.173	-1.654	-243	1.466
Totaal Storting in reserves	-14.602	-1.946	-200	0	0	0
Totaal Onttrekking aan reserves	15.915	4.652	2.143	1.004	678	507
Mutaties reserves	1.314	2.706	1.943	1.004	678	507
Geraamd resultaat	8.297	182	-231	-650	435	1.973

Structurele reservemutaties

Om te kunnen beoordelen of de begroting structureel in evenwicht is, moet conform het BBV inzicht worden gegeven in de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Onderstaand overzicht bevat de structurele onttrekkingen aan reserves die samenhangen met de dekking van structurele kapitaallasten van investeringen die vanuit deze reserves worden gefinancierd. Er zijn geen structurele toevoegingen aan reserves.

Daarnaast maken we gebruik van de mogelijkheid om het surplus van een aantal bestemmingsreserves, waarop op dit moment geen concrete claims rusten, in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Het gaat om de reserves Buurtbudgetten, Flexibele arbeidsvoorwaarden, Flexibiliteit & mobiliteit, Vluchtelingenopvang, Ravijnjaar en Maatschappelijke grote projecten. Het beschikbare surplus van deze reserves valt vrij en wordt ingezet om de begroting structureel in evenwicht te brengen.

Voor 2027 gaat het hierbij om een bedrag van € 1,211 miljoen. Deze vrijval is eenmalig van aard, maar wordt in het kader van het structureel begrotingsevenwicht aangemerkt als structureel dekkingsmiddel. Het bedrag is daarom niet opgenomen in het onderstaande overzicht van de structurele reservemutaties, maar wordt wel meegenomen bij de beoordeling van het structurele begrotingssaldo.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Onttrekkingen aan reserves	719	646	606	507
1 Prettig wonen, leven en ondernemen	210	242	202	103
2 Levendige en veilige stad	210	200	200	200
3 Iedereen doet mee	117	117	117	117
4 Samen voor onze stad	95	0	0	0
5 Langjarig financieel gezond	87	87	87	87
Totaal Structurele reservemutaties	719	646	606	507

Incidentele en structurele baten en lasten

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt in de begroting en jaarrekening inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten. Dit overzicht is opgesteld conform de Notitie incidentele en structurele baten en lasten van de Commissie BBV.

In het overzicht zijn posten opgenomen die naar hun aard incidenteel zijn. Daarbij is aangesloten bij de richtlijnen van de Commissie BBV en de handreiking van de provincie over het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten.

Baten en lasten worden als incidenteel aangemerkt wanneer deze voor een afgebakende periode worden geraamd en sprake is van een objectief bepaalbare einddatum. Dit kunnen zowel eenmalige als meerjarige tijdelijke posten zijn.

Structurele baten en lasten zijn daarentegen posten die voor onbepaalde tijd worden geraamd en waarvoor geen einddatum is vastgesteld.

Bij de afbakening is tevens rekening gehouden met het karakter van bepaalde ontwikkelingen. Schommelingen in bijvoorbeeld kapitaallasten, de algemene uitkering en de verstrekking van uitkeringen worden beschouwd als onderdeel van reguliere ontwikkelingen en daarom niet als incidenteel aangemerkt. Ook periodiek terugkerende lasten met een vast patroon, zoals verkiezingen, worden als structureel beschouwd.

Het overzicht incidentele baten en lasten draagt bij aan het inzicht in het structurele en reële begrotingsevenwicht. Voor de programmabegroting 2027-2030 worden incidentele baten en lasten vanaf € 10.000 afzonderlijk opgenomen.

Structureel begrotingssaldo

Voor de beoordeling van het structurele begrotingsevenwicht is inzicht nodig in het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Het BBV schrijft daarom voor dat gemeenten een overzicht opnemen waarin de incidentele baten en lasten afzonderlijk inzichtelijk worden gemaakt.

Het overzicht van incidentele baten en lasten leidt op zichzelf echter nog niet tot inzicht in het structurele begrotingssaldo. Door het saldo van de incidentele baten en lasten te betrekken bij het geraamde resultaat, inclusief de mutaties in reserves, wordt inzichtelijk welk deel van het begrotingssaldo een structureel karakter heeft.

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Lasten exclusief mutaties reserves	-120.226	-118.612	-115.690	-116.302
Baten exclusief mutaties reserves	118.053	116.957	115.447	117.769
Geraamd saldo van baten en lasten	-2.173	-1.655	-243	1.467
Toevoegingen reserves	-200	0	0	0
Onttrekkingen reserves	2.143	1.004	678	507
Geraamd resultaat	-230	-651	435	1.974
Incidentele lasten (exclusief reservestortingen)	-1.203	-389	-72	0
Incidentele baten exclusief reserveonttrekkingen	872	0	0	0
Incidentele toevoegingen reserves	-200	0	0	0
Incidentele onttrekkingen reserves	296	346	72	0
Saldo van incidentele baten en lasten	-235	-43	0	0
Structureel begrotingssaldo	5	-608	435	1.974

In beginsel worden onttrekkingen aan reserves op grond van het BBV als incidentele baten aangemerkt. De Commissie BBV biedt gemeenten echter de mogelijkheid om onder voorwaarden jaarlijks maximaal 10% van het surplus van de algemene reserve structureel in te zetten ter dekking van structurele lasten.

De gemeente maakt in de begroting 2027 gebruik van deze mogelijkheid. Op basis van de geprognosticeerde balans per 1 januari 2027 is sprake van een surplus in de algemene reserve boven de benodigde weerstandscapaciteit. Daarnaast wordt voldaan aan de voorwaarden ten aanzien van de weerstandsratio, de solvabiliteit en de maximale omvang van de structurele inzet.

Om die reden is een bedrag van € 1,2 miljoen aangemerkt als structurele bate. Deze onttrekking maakt geen onderdeel uit van het overzicht incidentele baten en lasten, maar is verwerkt als structurele reservemutatie bij de bepaling van het structurele begrotingssaldo.

De incidentele baten en lasten

Omschrijving activiteit (bedragen x € 1.000)	Prg.	I/U	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten:						
1. Project Omgevingsmanagement gereguleerd parkeren		U	-25	0	0	0
2. Organisatieontwikkeling		U	-67	0	0	0
3. Onderzoek mobiliteitsfonds		U	-50	0	0	0
4. Uitvoeringsprogramma Wmo-Jeugd Regio Rivierenland		U	-43	-43	0	0
5. Boomzorg en snoeien fruitbomen		U	-50	0	0	0
6. Nieuwe traditie jaarwisseling		U	-45	-45	-22	0
7. Alternatieven voor speeltoestellen		U	-50	-50	-50	0
8. Incidentele middelen voor hervormingsagenda Jeugd		U	-672	0	0	0
9. Energietransitie		U	-201	-251	0	0
Baten:						
10. Rentevoordeel uit treasury		I	200	0	0	0
11. Gemeentefonds: groeipad Hervormingsagenda Jeugd		I	672	0	0	0
Reserves:						
12. Inzet algemene reserve voor nieuwe traditie jaarwisseling		I	45	45	22	0
13. Inzet algemene alternatieven voor speeltoestellen		I	50	50	50	0
14. Inzet bestemmingsreserve energietransitie		I	201	251	0	0
15. Toevoeging bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen		I	-200	0	0	0
Saldo van incidentele baten en lasten			-235	-43	0	0

1. Project omgevingsmanagement gereguleerd parkeren

De ontwikkeling van het Stationskwartier maakt het noodzakelijk om gereguleerd parkeren in de omliggende wijken in te voeren. Voor de nieuwbouw in het Stationskwartier wordt een lagere parkeernorm gehanteerd, waardoor niet voor iedere nieuwe woning een parkeerplaats beschikbaar is. Om uitwijkgedrag naar omliggende wijken te voorkomen, worden maatregelen voorbereid om draagvlak voor de parkeerregulering te creëren.

De parkeerregulering moet tijdig worden ingevoerd in relatie tot de ontwikkeling van het Stationskwartier. Hiervoor wordt in 2027 incidenteel € 25.000 beschikbaar gesteld voor omgevingsmanagement.

2. Organisatieontwikkeling

Er zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om de gemeentelijke organisatie verder te ontwikkelen naar een toekomstbestendige organisatiestructuur. Vanaf 2025 zijn deze middelen voor drie jaar beschikbaar gesteld, waarbij 2027 het laatste jaar is.

3. Onderzoek mobiliteitsfonds

De gemeente wil de mogelijkheden voor deelmobiliteit in Culemborg verder verkennen als onderdeel van een toekomstbestendige mobiliteitsmix, waarin wandelen, fietsen, openbaar vervoer en de auto elkaar versterken.

Met een eenmalig onderzoek wordt in beeld gebracht welke vormen van deelmobiliteit passend en haalbaar zijn, welke bijdrage deze kunnen leveren aan de bereikbaarheid en het verminderen van de parkeerdruk en welke randvoorwaarden nodig zijn voor een eventuele verdere toepassing. Hiervoor wordt in 2027 incidenteel € 50.000 beschikbaar gesteld.

4. Uitvoeringsprogramma Wmo-Jeugd Regio Rivierenland

De gemeenten in Regio Rivierenland werken regionaal samen op het gebied van jeugd en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De bijdrage aan de personele kosten bij de gastheergemeente Tiel en de kosten van de Serviceorganisatie Jeugd en Wmo Rivierenland zijn in de begroting opgenomen.

De regionale samenwerking wordt verder geprofessionaliseerd met een uitvoeringsprogramma. De kosten voor Culemborg bedragen gedurende drie jaar, vanaf 2026, € 43.000 per jaar. Voor 2027 en 2028 zijn deze middelen als incidentele lasten opgenomen.

5. Boomzorg en snoeien fruitbomen

Door ziekten en de ouderdom van het bomenbestand zijn verschillende bomen en bomenlanen aan vervanging toe. Daarnaast is een inhaalslag nodig bij het snoeien van fruitbomen. In 2024 is hiervoor geen uitvoering gegeven vanwege het ontbreken van financiële middelen.

Om achterstallig onderhoud weg te werken en de veiligheid en kwaliteit van het bomenbestand op peil te houden, wordt in 2027 incidenteel € 50.000 beschikbaar gesteld.

6 en 12. Nieuwe traditie jaarwisseling

Voor een veilige, feestelijke en toegankelijke jaarwisseling wordt gedurende drie jaar jaarlijks € 45.000 beschikbaar gesteld. De lasten worden incidenteel gedekt uit de algemene reserve. Daarmee bedragen de incidentele lasten € 45.000 per jaar in 2027, 2028 en 2029. Daartegenover staat jaarlijks een incidentele onttrekking van € 45.000 aan de algemene reserve.

7 en 13. Alternatieven voor speeltoestellen

Speel- en ontmoetingsplekken dragen bij aan de leefbaarheid van buurten. Bij de inrichting en aanpassing van speelplekken wil de gemeente inwoners nadrukkelijk betrekken. Daarnaast wordt ruimte geboden voor initiatieven van inwoners op het gebied van beheer en activiteiten rondom speelplekken.

Hiervoor wordt gedurende drie jaar jaarlijks € 50.000 beschikbaar gesteld. De incidentele lasten worden gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Daarmee bedragen zowel de incidentele lasten als de incidentele onttrekking aan de algemene reserve € 50.000 per jaar in 2027, 2028 en 2029.

8 en 11. Incidentele middelen hervormingsagenda Jeugd

Via het Gemeentefonds zijn middelen beschikbaar gesteld in verband met het groeipad van de Hervormingsagenda Jeugd. Deze middelen zijn bedoeld om gemeenten financieel te ondersteunen bij de uitvoering van de jeugdzorg en de gevolgen van de Hervormingsagenda Jeugd op te vangen.

Voor Culemborg gaat het in 2027 om € 672.000 aan incidentele middelen. Deze middelen worden aan de lastenkant ingezet voor de jeugdzorg en zijn daarom zowel als incidentele bate vanuit het Gemeentefonds als incidentele last in het overzicht opgenomen.

9 en 14. Inzet reserve energietransitie

Voor de uitvoering van de activiteiten op het gebied van energietransitie zijn incidentele budgetten beschikbaar gesteld tot en met 2028. Deze budgetten worden gedekt uit de reserve Energietransitie.

Voor 2027 wordt € 201.000 en voor 2028 € 251.000 aan de reserve onttrokken ter dekking van de incidentele lasten.

10 en 15. Rentevoordeel treasury en storting reserve bovenwijkse voorzieningen

De gemeente heeft middelen ontvangen voor toekomstige infrastructurele investeringen rond het Stationskwartier. Omdat deze middelen niet direct worden aangewend, ontstaat tijdelijk een rentevoordeel binnen de treasuryfunctie. Dit rentevoordeel bedraagt in 2027 naar verwachting € 200.000.

Het rentevoordeel wordt toegevoegd aan de reserve bovenwijkse voorzieningen en is daarom opgenomen als incidentele bate met een incidentele toevoeging aan de reserve

Financiële positie

Geprognosticeerde balans

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor om een geprognosticeerde balans op te nemen in de begroting.

Geprognosticeerde balans (Bedragen x € 1.000)	Geprognosticeerde balans					
	01-01-26	01-01-27	31-12-27	31-12-28	31-12-29	31-12-30
Mat. Vaste activa (excl FVA)	96.873	100.437	106.001	121.815	135.218	134.497
Verstrekte leningen FVA)	8.847	8.385	7.966	7.535	7.091	6.315
Totaal vaste activa	105.720	108.822	113.967	129.350	142.309	140.812
Voorraden gronden	4.726	4.156	864	1.854	942	
Uitzetting korter dan één jaar	35.606	17.000	14.500	17.000	16.000	17.000
Liquide middelen	190	345	345	345	345	345
Overlopende activa	2.753	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal vlottende activa	43.275	24.501	18.709	22.199	20.287	20.345
TOTAAL ACTIVA	148.995	133.323	132.676	151.549	162.596	161.157

	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030	1-1-2030
Eigen vermogen						
* Algemene reserve	8.049	12.343	12.248	11.922	11.199	11.634
* Bestemmingsreserves	32.468	33.764	31.917	31.007	30.401	29.894
* Verwacht resultaat	8.297		-231	-650	435	1.973
Voorzieningen	12.019	11.950	13.456	14.665	15.802	17.186
Vaste schulden	43.165	32.136	33.712	48.587	59.663	71.939
Totaal vaste passiva	103.998	90.193	91.102	105.531	117.500	132.626
Netto-vlottende schulden korter dan één jaar	4.054	5.130	11.574	24.018	23.096	6.364
Voorraden gronden	-	-	-	-	-	167
Overlopende passiva	40.943	38.000	30.000	22.000	22.000	22.000
Totaal vlottende passiva	44.997	43.130	41.574	46.018	45.096	28.531
TOTAAL PASSIVA	148.995	133.323	132.676	151.549	162.596	161.157

Reserves & voorzieningen

In onderstaande tabel zijn onze reserves en voorzieningen opgenomen. Deze bedragen zijn gebaseerd op de primitieve begroting, inclusief de voorgenomen vermeerderingen en verminderingen.

(bedragen x € 1.000)	Saldo ultimo 2026	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2027	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2028	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2029	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2030
Reserves													
Algemene reserves	12.343	0	-95	12.248	0	-95	12.153	0	-73	12.080	0	0	12.080
Algemene reserve	12.343	0	-95	12.248	0	-95	12.153	0	-73	12.080	0	0	12.080
Bestemmingsreserves	33.764	200	-2.048	31.917	0	-909	31.007	0	-606	30.401	0	-507	29.894
Vluchtelingenopvang	511	0	-511	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Flexibele arbeidsvoorwaarden	24	0	-24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Internationale samenwerking	30	0	-12	18	0	-12	6	0	0	6	0	0	6
Dekking kap.lasten alg.dekkingsmiddelen	2.302	0	-87	2.215	0	-87	2.128	0	-87	2.040	0	-87	1.953
Flexibiliteit en mobiliteit	73	0	-73	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ravijnjaar	81	0	-81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Precariobelasting	960	0	0	960	0	0	960	0	0	960	0	0	960
Dekking kapitaallasten verkeer en vervoer	847	0	-52	795	0	-52	743	0	-52	691	0	-52	639
Dekking kapitaallasten onderhoud en beheer	1.381	0	-151	1.230	0	-183	1.047	0	-143	904	0	-44	860
Parkeercompensatiefonds	259	0	0	259	0	0	259	0	0	259	0	0	259
Dekking kapitaallasten educatie	1.452	0	-117	1.336	0	-117	1.219	0	-117	1.103	0	-117	986
Dekking kapitaallasten sport	922	0	-92	830	0	-86	744	0	-86	657	0	-86	571
Dekking kapitaallasten cultuur	1.191	0	-119	1.072	0	-114	959	0	-114	845	0	-114	732
Dekking kapitaallasten fysieke omgeving	-7	0	-7	-14	0	-7	-21	0	-7	-28	0	-7	-36
Buurtbudgetten	95	0	-95	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maatschappelijke grote projecten	427	0	-427	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Energietransitie	587	0	-201	386	0	-251	135	0	0	135	0	0	135
Grondexploitatie	5.068	0	0	5.068	0	0	5.068	0	0	5.068	0	0	5.068
Bovenwijkse voorzieningen	4.290	200	0	4.490	0	0	4.490	0	0	4.490	0	0	4.490

(bedragen x € 1.000)	Saldo ultimo 2026	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2027	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2028	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2029	Storting	Onttrek- king	Saldo ultimo 2030
GVVP	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400	0	0	400
Stationskwartier	12.600	0	0	12.600	0	0	12.600	0	0	12.600	0	0	12.600
Vereveningsfonds volkshuisvesting	272	0	0	272	0	0	272	0	0	272	0	0	272
Totaal Bestemmingsreserves	46.107	200	-2.143	44.165	0	-1.004	43.160	0	-678	42.482	0	-507	41.975
Voorzieningen													
Voorzieningen egalisatie	6.006	2.647	-1.329	7.324	2.647	-1.794	8.178	2.647	-1.937	8.888	2.647	-1.937	9.598
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.879	975	-818	3.037	975	-1.119	2.892	975	-1.106	2.761	975	-1.106	2.630
Onderhoud wegen	2.489	1.386	-512	3.363	1.386	-674	4.075	1.386	-831	4.630	1.386	-831	5.185
Onderhoud civiele kunstwerken	0	74	0	74	74	0	149	74	0	223	74	0	298
Bomenherstelplan	0	35	0	35	35	0	70	35	0	105	35	0	140
Groot onderhoud zwembad	166	86	0	252	86	0	338	86	0	424	86	0	510
Baggeronderhoud gemeentelijke wateren	305	85	0	390	85	0	475	85	0	560	85	0	645
Beschoeiingen watergangen	167	6	0	173	6	0	179	6	0	185	6	0	191
Voorzieningen met specifieke besteding (derden)	2.036	297	0	2.333	450	0	2.783	499	0	3.282	674	0	3.955
Riolering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egalisatie riolering	2.036	297	0	2.333	450	0	2.783	499	0	3.282	674	0	3.955
Voorzieningen algemeen	3.909	0	-110	3.799	0	-95	3.704	0	-72	3.632	0	0	3.632
Wethouderspensionen	3.217	0	0	3.217	0	0	3.217	0	0	3.217	0	0	3.217
Wachtgeld wethouders	300	0	-95	205	0	-95	110	0	-72	38	0	0	38
Reorganisatie	16	0	-15	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1
Verlofsparen	376	0	0	376	0	0	376	0	0	376	0	0	376
Totaal Voorzieningen algemeen	11.950	2.945	-1.439	13.456	3.098	-1.889	14.665	3.146	-2.009	15.802	3.321	-1.937	17.186
Totaal Reserves en Voorzieningen	58.057	3.145	-3.582	57.620	3.098	-2.893	57.825	3.146	-2.687	58.284	3.321	-2.444	59.160

Voor diverse beheer- en onderhoudsopgaven, waaronder gemeentelijke gebouwen, wegen, vastgoed, civiele kunstwerken en groen, zijn in deze begroting budgetten opgenomen vooruitlopend op de vaststelling van de onderliggende beheer- en onderhoudsplannen door de raad, uiterlijk in het eerste kwartaal van 2027. Deze middelen zijn verwerkt als stortingen in de betreffende voorzieningen, zodat de financiële dekking voor de toekomstige onderhoudsopgaven beschikbaar is.

Omdat de inhoudelijke besluitvorming over de plannen nog moet plaatsvinden, zijn de bijbehorende onttrekkingen nog niet geraamd. Na vaststelling van de plannen worden jaarplannen opgesteld, waarna de uitgaven per jaar nader kunnen worden bepaald en verwerkt. Het niet ramen van deze onttrekkingen heeft geen invloed op het begrotingssaldo en heeft naar verwachting slechts een zeer beperkte impact op de geprognosticeerde balans en de daaruit afgeleide financiële kengetallen.

EMU-saldo

Gemeenten zijn verplicht om in de begroting inzicht te geven in het EMU-saldo. Het EMU-saldo wordt gebruikt om te beoordelen in hoeverre gemeenten bijdragen aan het beheersen van het landelijke begrotingstekort en daarmee aan het voldoen aan de Europese begrotingsregels. Voor Culemborg geeft dit voor de begrotingsperiode het volgende beeld.

Berekening EMU-saldo (bedragen x 1.000)	2027	2028	2029	2030
Exploitatiesaldo vóór toev./onttr. reserves	-2.173	-1.655	-243	1.467
Mutatie (im)materiële vaste activa	5.564	15.814	13.403	-721
Mutatie voorzieningen	1.601	1.304	1.209	-108
Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in expl.)	-3.292	990	-912	-1.109
Verwachte winst/verlies verkoop vaste activa	-	-	-	-
Totaal	-2.844	-17.155	-11.525	3.189

Uitgangspunten

Kerngegevens

Voor het opstellen van de begroting 2027 zijn verschillende kerngegevens van belang. Het gaat hierbij om gegevens die van invloed zijn op de berekening van groeigerelateerde budgetten, zoals de belastingopbrengsten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In onderstaande tabel zijn de voor de begroting relevante kerngegevens per 1 januari van het betreffende jaar opgenomen. Voor het aantal leerlingen geldt als peildatum 1 oktober van het voorgaande jaar. Voor begrotingsjaar 2027 wordt daarom uitgegaan van het aantal leerlingen per 1 oktober 2026.

	2027	2028	2029	2030
Woz-waarde woningen	5.847.714	5.994.307	6.140.901	6.287.494
Woz-waarde niet-woningen eigenaren	429.516	429.516	429.516	429.516
Woz-waarde niet-woningen gebruiker	422.802	422.802	422.802	422.802
Aantal inwoners	30.985	31.539	32.424	33.310
Aantal woonruimten	14.123	14.373	14.773	15.173
Mutatie woningvoorraad	250	400	400	400
Aantal bijstandsontvangers	461	467	474	484
Aantal leerlingen (V)SO	503	506	509	512
Aantal leerlingen VO	3.128	3.098	3.070	3.046

Deze kerngegevens zijn gebruikt voor het berekenen van de meicirculaire 2026. De meicirculaire 2026 is de laatste circulaire van het gemeentefonds die is verwerkt in de begroting 2027.

Overige uitgangspunten

Algemene uitgangspunten

1. De begroting is opgesteld volgens de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en houdt rekening met de aanvullende voorschriften die in de verschillende notities van de commissie BBV zijn opgenomen.
2. Bij de analyse van de primitieve begroting wordt een grensbedrag van € 50.000 gehanteerd, waarbij rekening wordt gehouden met de relevante zaken.
3. Voor het opstellen van de begroting hanteren we, zoals gebruikelijk, uitgangspunten voor de berekeningen.

De financieringssystematiek van het Gemeentefonds is vanaf 2024 gebaseerd op de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De groei van het Gemeentefonds is daarmee gekoppeld aan de ontwikkeling van het nominale bbp. De indexatie bestaat uit een volumedeel en een prijsdeel. Het volumedeel is gebaseerd op een achtjaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp.

Hierdoor wordt de ontwikkeling van het Gemeentefonds minder afhankelijk van jaarlijkse schommelingen in de economische groei. Het prijsdeel volgt de ontwikkeling van de prijs van het bbp. Voor de begroting 2027 sluiten we aan bij de uitgangspunten en ramingen uit de meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds. Voor 2027 wordt daarin uitgegaan van een volumegroei van 1,8% en een prijsontwikkeling van het bbp van 2,5%.

4. De ramingen van de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn – meerjarig – bepaald op basis van de meest actuele beschikbare informatie en de vastgestelde meerjarenbegrotingen van de betreffende gemeenschappelijke regelingen. Hierbij wordt rekening gehouden met de financiële uitgangspunten uit het coalitieakkoord. Wanneer de ontwikkeling van de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen geen gelijke tred houdt met de ontwikkeling van de uitkering uit het Gemeentefonds, wordt dit betrokken bij de integrale financiële afweging.

Loon- en prijscompensatie

5. Voor de prijsontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven sluiten we aan bij de uitgangspunten van de meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds.

Voor 2027 bedraagt de in deze circulaire opgenomen prijsontwikkeling van het bbp 2,5%.

Deze index wordt als uitgangspunt gebruikt voor de indexatie van de daarvoor in aanmerking komende, inflatiegevoelige budgetten.

6. De salarislasten zijn geraamd met inachtneming van de Cao Gemeenten 2025-2027. Deze cao loopt van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. Voor 2027 is rekening gehouden met de daarin opgenomen salarisontwikkeling per 1 januari 2027 van 1,6%.

Voor de periode vanaf 1 april 2027 wordt, zolang geen nieuwe cao-afspraken beschikbaar zijn, rekening gehouden met een passende stelpost/raming.

7. Formatie-uitbreidingen zijn gebaseerd op noodzakelijke functies in verband met de uitvoering van nieuwe wettelijke taken of onontkoombare en onuitstelbare nieuwe ambities. Bij formatie-uitbreidingen worden de structurele financiële gevolgen, inclusief werkgeverslasten en overige structurele kosten, volledig in beeld gebracht.

8. De budgetten worden per categorie geïndexeerd op basis van de voor 2027 relevante prijsontwikkeling en alleen voor zover sprake is van inflatiegevoelige budgetten. Als uitgangspunt wordt hierbij een indexatie van 2,5% gehanteerd, aansluitend bij de prijsontwikkeling van het bbp uit de meicirculaire 2026.

9. De opbrengsten voor marktgelden en precariobelastingen worden trendmatig verhoogd met 2,5%, tenzij specifieke ontwikkelingen aanleiding geven om hiervan af te wijken.

10. De tarieven voor de hondenbelasting worden niet geïndexeerd, omdat de hondenbelasting conform het coalitieakkoord wordt afgeschaft.

11. De tarieven van de rioolheffing, afvalstoffenheffing (verzorgd door AVRI), lijkbezorgingsrechten en algemene leges worden vastgesteld op basis van kostendekkendheid. Daarbij wordt rekening gehouden met de relevante kostenontwikkelingen en de daarvoor geldende wettelijke kaders.

12. Voor de opbrengst van de onroerendezaakbelasting (ozb) wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de woz-waarden en de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten voor de ozb-systematiek.

De ozb-systematiek wordt aangepast vanwege de ontwikkeling van de woz-waarden in relatie tot de uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële gevolgen hiervan worden verwerkt in de begroting 2027. De ozb wordt daarbij niet ingezet om tekorten op andere beleidsterreinen af te dekken.

13. De interne rekenrente bedraagt 0,50% voor 2027, tenzij actuele renteontwikkelingen of gewijzigde uitgangspunten aanleiding geven om dit percentage bij de begroting aan te passen.

14. De rentelasten zijn meerjarig verwerkt op basis van de meest actuele inzichten in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, de liquiditeitsprognose en de rentepercentages. Daarbij wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de investeringen, ontvangen subsidies en overige ontwikkelingen die van invloed zijn op de liquiditeitspositie en financieringsbehoefte. Voor de kortlopende financieringsbehoefte wordt uitgegaan van de actuele renteontwikkelingen en liquiditeitsprognoses.

15. De vervangingsplannen voor investeringen zijn herijkt. Op basis hiervan zijn de te verwachten investeringen en de daarmee samenhangende kapitaallasten verwerkt in de begroting en de meerjarenraming.

Bij nieuwe en bestaande investeringen wordt nadrukkelijk gekeken naar de financiële gevolgen op langere termijn, waaronder kapitaallasten, beheer en onderhoud en de gevolgen voor de financiële positie van de gemeente.

16. De berekening van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2026.

17. De tarieven voor de Jeugdwet en de Wmo worden geïndexeerd conform de actuele VNG-richtlijnen en de daarvoor geldende afspraken.

Voor 2027 adviseert de VNG voorlopig een gecombineerde OVA/PPC-indexatie van 3,59%, bestaande uit de voorlopige OVA/PPC-indexatie van 3,74% en een bijstelling van -0,15% over 2026. Deze indexatie wordt als uitgangspunt gehanteerd voor de ramingen voor Jeugd en Wmo, tenzij contractuele of regionale afspraken tot een andere indexatie leiden.

18. De subsidiebudgetten worden geïndexeerd op basis van de gemeentelijk gehanteerde prijsontwikkeling. Deze prijsontwikkeling sluit aan bij de prijsontwikkeling van het Gemeentefonds, zoals opgenomen in de meicirculaire 2026.

Voor 2027 wordt uitgegaan van een prijsontwikkeling van 2,5%. Dit percentage wordt toegepast op de daarvoor in aanmerking komende subsidiebudgetten, tenzij bestaande afspraken, wettelijke verplichtingen, contractuele of regionale afspraken aanleiding geven om hiervan af te wijken.

Bij de vaststelling van de subsidie wordt rekening gehouden met het meerjarige financiële effect van de indexatie en met de beschikbare financiële ruimte binnen de begroting.

19. De onttrekkingen aan de reserves zijn meerjarig alleen aangepast wanneer de daarmee corresponderende lasten of activiteiten daartoe aanleiding geven.

Bij de inzet van reserves wordt rekening gehouden met de financiële soliditeit van de gemeente en de beschikbare ruimte binnen de betreffende reserve. Financiële meevallers worden overeenkomstig de financiële spelregels in eerste instantie benut om de financiële basis van de gemeente te versterken.

Taakveldoverzicht

Overzicht baten en lasten per programma per taakveld

(bedragen x € 1.000)		Lasten	Baten	Saldo
1	Prettig wonen, leven en ondernemen	-18.382	9.738	-8.644
0.10	Mutaties reserves	-200	411	211
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-19	0	-19
2.1	Verkeer en vervoer	-5.701	251	-5.451
2.2	Parkeren	-650	278	-373
2.3	Recreatieve havens	0	13	13
2.5	Openbaar vervoer	-6	0	-6
3.1	Economische ontwikkeling	-653	0	-653
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-2.192	2.192	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-26	4	-22
3.4	Economische promotie	-182	80	-102
7.4	Milieubeheer	-276	0	-276
8.1	Ruimte en leefomgeving	-576	100	-476
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.180	5.179	-1
8.3	Wonen en bouwen	-2.719	1.230	-1.489
2	Levendige en veilige stad	-24.989	11.780	-13.209
0.10	Mutaties reserves	0	210	210
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.982	0	-2.982
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.392	45	-1.347
5.1	Sportbeleid en activering	-479	0	-479
5.2	Sportaccommodaties	-2.683	741	-1.941
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-613	31	-582
5.4	Musea	-607	0	-607
5.5	Cultureel erfgoed	-775	83	-693
5.6	Media	-634	0	-634
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-4.718	412	-4.306
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-232	0	-232
7.2	Riolering	-3.216	4.698	1.482
7.3	Afval	-4.863	5.272	409
7.4	Milieubeheer	-1.756	288	-1.468
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-39	0	-39
3	Iedereen doet mee	-57.425	13.559	-43.866
0.10	Mutaties reserves	0	1.054	1.054
4.1	Openbaar basisonderwijs	-142	0	-142
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.522	350	-2.172
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.384	7	-1.377
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.604	1.399	-4.205
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-5.110	0	-5.110
6.3	Inkomensregelingen	-16.886	10.377	-6.508
6.4	WSW en beschut werk	-2.999	0	-2.999
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.473	0	-1.473
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.329	42	-1.287
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-3.931	0	-3.931
6.712	Begeleiding (WMO)	-2.578	0	-2.578
6.713	Dagbesteding (WMO)	-316	0	-316
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-5.455	0	-5.455
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-205	0	-205
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-673	0	-673
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-2.031	0	-2.031
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-316	0	-316

(bedragen x € 1.000)		Lasten	Baten	Saldo
6.791	PGB WMO	-160	0	-160
6.792	PGB Jeugd	-316	0	-316
6.811	Beschermd wonen (WMO)	-257	330	74
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0
6.821	Jeugdbescherming	-420	0	-420
6.822	Jeugdreclassering	-42	0	-42
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	-757	0	-757
7.1	Volksgezondheid	-2.519	0	-2.519
4	Samen voor onze stad	-17.930	1.292	-16.637
0.1	Bestuur	-2.655	0	-2.655
0.10	Mutaties reserves	0	285	285
0.2	Burgerzaken	-1.110	749	-361
0.4	Overhead	-14.085	259	-13.826
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-80	0	-80
5	Langjarig financieel gezond	-1.701	83.826	82.125
0.10	Mutaties reserves	0	182	182
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-590	114	-476
0.5	Treasury	-352	337	-16
0.61	Ozb woningen	-498	6.606	6.108
0.62	Ozb niet-woningen	-74	4.154	4.080
0.63	Parkeerbelasting	-4	611	607
0.64	Belastingen overig	-3	42	39
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	71.780	71.780
0.8	Overige baten en lasten	-179	0	-179
Geraamd resultaat		-120.427	120.196	-231

In onderstaand overzicht is het 'saldo van baten en lasten' vanaf het rekeningresultaat 2025 gepresenteerd per programma en thema. De baten en lasten zijn met terugwerkende kracht vertaald naar de nieuwe programma/thema indeling.

Ontwikkeling begrotingssaldo per programma per taakveld

(bedragen x € 1.000)		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1	Prettig wonen, leven en ondernemen	-4.299	-8.048	-8.644
0.10	Mutaties reserves	160	-210	211
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-2	0	-19
2.1	Verkeer en vervoer	-3.557	-4.209	-5.451
2.2	Parkeren	-238	-376	-373
2.3	Recreatieve havens	13	13	13
2.5	Openbaar vervoer	-6	-6	-6
3.1	Economische ontwikkeling	-687	-649	-653
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	256	0	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-88	-39	-22
3.4	Economische promotie	-45	-223	-102
7.4	Milieubeheer	-934	-224	-276
8.1	Ruimte en leefomgeving	-367	-959	-476
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.032	807	-1
8.3	Wonen en bouwen	-839	-1.973	-1.489
2	Levendige en veilige stad	-11.271	-13.319	-13.209
0.10	Mutaties reserves	218	218	210
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.545	-2.786	-2.982
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.369	-1.305	-1.347
5.1	Sportbeleid en activering	-467	-474	-479
5.2	Sportaccommodaties	-1.884	-2.835	-1.941
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-674	-650	-582
5.4	Musea	-569	-586	-607
5.5	Cultureel erfgoed	-665	-674	-693
5.6	Media	-594	-747	-634
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.708	-4.044	-4.306
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-445	-226	-232
7.2	Riolering	1.372	1.906	1.482
7.3	Afval	356	346	409
7.4	Milieubeheer	-256	-1.423	-1.468
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-41	-39	-39
3	Iedereen doet mee	-39.547	-44.298	-43.866
0.10	Mutaties reserves	58	-950	1.054
4.1	Openbaar basisonderwijs	-125	-139	-142
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.518	-2.172	-2.172
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.224	-1.411	-1.377
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-3.939	-4.083	-4.205
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-1	0	0
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-4.184	-4.741	-5.110
6.3	Inkomensregelingen	-5.849	-6.525	-6.508
6.4	WSW en beschut werk	-3.261	-3.305	-2.999
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.185	-1.426	-1.473
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-1.163	-1.106	-1.287
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-3.111	-3.597	-3.931
6.712	Begeleiding (WMO)	-2.488	-2.514	-2.578
6.713	Dagbesteding (WMO)	-427	-450	-316
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-5.247	-5.540	-5.455
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-26	0	-205
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-316	-326	-673
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-1.644	-1.973	-2.031
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-356	-308	-316
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-20	-30	0

(bedragen x € 1.000)		Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.791	PGB WMO	-125	-156	-160
6.792	PGB Jeugd	-275	-250	-316
6.811	Beschermd wonen (WMO)	434	119	74
6.812	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1	0	0
6.821	Jeugdbescherming	-356	-409	-420
6.822	Jeugdreclassering	-48	-50	-42
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	-580	-757
7.1	Volksgezondheid	-2.150	-2.373	-2.519
4	Samen voor onze stad	-16.178	-16.212	-16.637
0.1	Bestuur	-3.436	-2.866	-2.655
0.10	Mutaties reserves	170	254	285
0.2	Burgerzaken	-601	-382	-361
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	0	-63	0
0.4	Overhead	-12.250	-13.038	-13.826
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-61	-118	-80
5	Langjarig financieel gezond	79.592	82.058	82.125
0.10	Mutaties reserves	708	2.475	182
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-137	-247	-476
0.5	Treasury	27	199	-16
0.61	Ozb woningen	4.963	5.484	6.108
0.62	Ozb niet-woningen	3.573	4.064	4.080
0.63	Parkeerbelasting	521	486	607
0.64	Belastingen overig	175	161	39
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	69.971	68.817	71.780
0.8	Overige baten en lasten	47	617	-179
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-256	0	0
Totaal saldo		8.297	182	-231

Bijlage 1: Financiële spelregels

Op weg naar een langjarig financieel gezonde gemeente is financiële discipline noodzakelijk. De financiële ruimte staat onder druk en de beschikbare middelen groeien niet vanzelf mee met de ontwikkeling van de kosten. Daarom hanteren wij duidelijke financiële spelregels.

Deze geven richting aan de wijze waarop wij omgaan met ramingen, nieuwe beleidskeuzes, tegenvallers, meevallers, risico's en investeringen.

De spelregels zijn geactualiseerd op basis van het Coalitieakkoord 2026-2030 en vormen een belangrijk kader voor de financiële besluitvorming.

Wettelijke eisen

Rijk en provincie stellen eisen aan onze begrotingen en jaarrekeningen. De gemeente moet voldoen aan de wettelijke voorschriften uit onder meer de Gemeentewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De provincie houdt toezicht op de financiële positie en de begroting van de gemeente.

Structureel sluitende begroting

Een belangrijke voorwaarde voor een financieel gezonde gemeente is dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De provincie beoordeelt of de begroting structureel en reëel in evenwicht is.

Een structureel sluitende begroting betekent dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Ook kan sprake zijn van een structureel sluitende meerjarenbegroting wanneer het eerste begrotingsjaar niet sluit, maar binnen de meerjarenperiode sprake is van herstel van het structurele evenwicht. Een reëel sluitende begroting bevat baten en lasten die zijn gebaseerd op realistische en onderbouwde aannames.

Wij streven ernaar om niet alleen op korte termijn, maar ook op langere termijn een financieel gezonde positie te behouden. Daarbij kijken wij nadrukkelijk naar de ontwikkeling van het begrotingssaldo, de reserves, het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schulden.

Tijdig en juist

Naast het voorschrift van een structureel en reëel sluitende begroting gelden eisen aan de tijdigheid en kwaliteit van de begroting en jaarrekening en aan een juiste en volledige verantwoording van baten, lasten, bezittingen, schulden en risico's.

Wij zorgen ervoor dat de financiële informatie tijdig, betrouwbaar en transparant beschikbaar is, zodat de gemeenteraad zijn kaderstellende en controlerende rol goed kan vervullen.

Gemeentelijke spelregels

Wij werken met de volgende negen financiële spelregels voor onze financiële huishouding.

1. Behoedzame en reële ramingen

Alle begrotingsposten, zowel de uitgavenbudgetten als de inkomstenramingen, zijn gebaseerd op realistische verwachtingen voor de betreffende taak of het betreffende product. We ramen behoedzaam waar onzekerheden bestaan en maken structurele kosten volledig inzichtelijk.

Voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen sluiten onze ramingen aan bij de meest actuele informatie en de vastgestelde begrotingen van deze regelingen.

Een reële raming betekent ook dat alle te verwachten kosten en opbrengsten in beeld zijn. Bij nieuw beleid en nieuwe activiteiten worden daarom niet alleen de directe kosten, maar ook de structurele gevolgen voor de exploitatie, de benodigde uitvoeringscapaciteit en eventuele toekomstige beheerskosten meegenomen.

Ook bij investeringen brengen we de volledige financiële gevolgen in beeld, waaronder kapitaallasten, beheer en onderhoud.

2. Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Structurele uitgaven worden structureel gedekt door structurele inkomsten. Hiermee voorkomen we dat incidentele middelen worden gebruikt om structurele lasten te financieren.

Incidentele uitgaven kunnen incidenteel worden gedekt, waaronder uit gemeentelijke reserves, wanneer dit past binnen de financiële kaders voor reserves

Bij investeringen waarvoor gedurende meerdere jaren afschrijvingslasten ontstaan, wordt vooraf inzichtelijk gemaakt hoe deze kapitaallasten gedurende de volledige looptijd worden gedekt. Wanneer een reserve ter dekking van kapitaallasten wordt ingezet, moet voldoende zekerheid bestaan dat deze dekking gedurende de gehele looptijd beschikbaar is.

3. Integrale afweging op vaste momenten

De financiële ruimte is beperkt. Dat betekent dat nieuwe ambities en uitbreiding of intensivering van bestaand beleid alleen mogelijk zijn na een integrale afweging van nut, noodzaak, financiële gevolgen en beschikbare middelen.

De kadernota en de programmabegroting zijn de geëigende momenten voor deze integrale afweging. De kadernota geeft richting aan de financiële en inhoudelijke kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenperiode. De programmabegroting vertaalt deze keuzes vervolgens concreet naar beleid en budgetten.

Tussentijdse rapportages hebben in beginsel een monitorende functie. Zij zijn bedoeld om de raad te informeren over de uitvoering van vastgesteld beleid, financiële afwijkingen en relevante ontwikkelingen. Nieuwe beleidsvoorstellen worden in beginsel niet via tussentijdse rapportages ingebracht, tenzij sprake is van onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen of andere omstandigheden die een tussentijdse besluitvorming noodzakelijk maken.

4. Actief risicomanagement

Risico's zijn onderdeel van alle gemeentelijke activiteiten. Actief risicomanagement is daarom een continu onderdeel van beleid, uitvoering en financiële sturing.

Risico's worden niet alleen geïnventariseerd en financieel gewaardeerd, maar waar mogelijk ook beheerst door het treffen van concrete beheersmaatregelen. Nieuwe en gewijzigde risico's worden tijdig gesignaleerd en betrokken bij financiële besluitvorming. Bij belangrijke beleidskeuzes en investeringen worden de financiële risico's en mogelijke consequenties voor het weerstandsvermogen nadrukkelijk meegewogen.

5. Tegenvallers worden eerst zelf opgevangen

Tegenvallers door hogere lasten of lagere baten worden in eerste instantie binnen het eigen programma of taakveld opgevangen.

Bij structurele tegenvallers wordt eerst gekeken naar mogelijkheden binnen het eigen programma. Als structurele oplossingen niet mogelijk zijn, worden deze betrokken bij de eerstvolgende integrale afweging in de kadernota of programmabegroting.

Incidentele afwijkingen worden zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetten opgevangen. Wanneer dit niet mogelijk is, worden deze via de reguliere planning- en controlcyclus aan de raad gemeld.

6. Terughoudendheid bij subsidies

De gemeente vraagt alleen subsidies en andere externe financiering aan wanneer deze aantoonbaar bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen en het financiële en maatschappelijke effect op langere termijn positief of aanvaardbaar is. Daarbij beoordelen we vooraf de uitvoerbaarheid, benodigde gemeentelijke capaciteit, eventuele cofinanciering, de looptijd, een eventuele exitstrategie en het risico op structurele nafaananciering.

7. Nieuw beleid alleen met structurele dekking

Nieuwe ambities, uitbreiding of intensivering van bestaand beleid zijn alleen mogelijk wanneer deze onontkoombaar en onuitstelbaar zijn én hiervoor structurele dekking beschikbaar is.

De dekking moet bestaan uit structurele rijksmiddelen, structurele inkomsten of structurele ombuigingen. Incidentele middelen of reserves worden niet ingezet om structureel nieuw beleid te financieren.

Bij ieder voorstel voor nieuw beleid wordt daarnaast inzichtelijk gemaakt hoe de benodigde uitvoeringscapaciteit en eventuele structurele beheers- en onderhoudskosten worden gedekt.

Wanneer structurele dekking ontbreekt, wordt eerst gekeken naar mogelijkheden voor ombuigingen of het beëindigen of verminderen van bestaand beleid.

8. Meevallers versterken eerst de financiële basis

Meevallers worden niet automatisch ingezet voor nieuw beleid of incidentele wensen. Om de financiële positie van de gemeente te versterken, hanteren we bij meevallers een vaste volgorde. Bij een financiële meevaller:

1. worden eerst risico's en bestaande bestemmingen geactualiseerd;
2. wordt vervolgens de algemene reserve versterkt;
3. worden daarna, indien gewenst en financieel verantwoord, bestemmingsreserves gevoed;
4. pas daarna wordt een incidentele besteding overwogen.

Op deze manier gebruiken we financiële ruimte in eerste instantie om de financiële basis van de gemeente te versterken en toekomstige risico's en investeringen beter op te kunnen vangen.

9. Financiële soliditeit

We sturen niet alleen op een sluitende begroting, maar op een financieel gezonde positie op langere termijn. Daarbij hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

- het weerstandsvermogen bevindt zich binnen de bandbreedte van 1,4 tot 2,0;
- de solvabiliteit ligt op langere termijn tussen de 25% en 40%;
- de netto schuldquote blijft bij voorkeur onder de 90%;
- risico's zijn beheersbaar en worden actief gemonitord;
- toekomstige investeringen en de daarmee samenhangende financiële gevolgen worden tijdig in beeld gebracht.

Deze indicatoren worden in samenhang beoordeeld. Een ontwikkeling op één indicator kan aanleiding zijn om de andere financiële indicatoren en de voorgenomen investeringen opnieuw te beoordelen.

Financiële soliditeit is daarbij de ondergrens voor het handelen van de gemeente. Nieuwe ambities en investeringen moeten passen binnen deze financiële kaders. Wanneer de financiële positie daar aanleiding toe geeft, wordt eerst gekeken naar het aanpassen van ambities, het temporiseren van investeringen of het realiseren van ombuigingen voordat nieuwe structurele lasten worden aangegaan.

Vooruitkijken bij investeringen

Naast de negen financiële spelregels werken we nadrukkelijk aan een meerjarig perspectief op investeringen. Grote investeringen kunnen immers gedurende lange tijd gevolgen hebben voor de gemeentelijke begroting en financiële positie.

Waar mogelijk werken we daarom met meerjaren-investeringsprogramma's. Hierdoor worden investeringsopgaven, prioriteiten, planning en de financiële gevolgen voor de exploitatie en balans tijdig inzichtelijk.

Bij de beoordeling van investeringen kijken we niet alleen naar de eenmalige investeringskosten, maar ook naar de structurele kapitaallasten, beheer- en onderhoudskosten, risico's en gevolgen voor de financiële kengetallen. Daarmee zorgen we ervoor dat investeringsbeslissingen niet alleen op korte termijn uitvoerbaar zijn, maar ook passen binnen de doelstelling van een langjarig financieel gezonde gemeente.

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

Afkorting	Betekenis
AB	Algemeen Bestuur
ACM	Autoriteit Consument & Markt
AI	Artificial Intelligence / Kunstmatige Intelligentie
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AVE	Aanpak Voorkomen Escalatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AVRI	Afvalverwijdering Rivierenland
AZWA	Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCF	BTW-compensatiefonds
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIA	Business Impact Analyse
BIG	Basisregistratie/Beveiligingsnorm identiteitsgegevens (context burgerzaken)
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIO2	Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOV	Besluit- en Oordeelsvormende Vergadering
BRP	Basisregistratie Personen
BSCO	Brede School Culemborg Oost
BSR	Belastingsamenwerking Rivierenland
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BWB	Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Bado	Besluit accountantscontrole decentrale overheden
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BvoWB	Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCC	Collectief Centrum Culemborg
CDOKE	Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

Afkorting	Betekenis
CPO	Collectief Particulier Opdrachtgeverschap
CROW	Kennisplatform infrastructuur verkeer vervoer openbare ruimte
CUR	Centrum Uitvoering Research en Regelgeving
CV	Commanditaire Vennootschap
Cbw	Cyberbeveiligingswet
DB	Dagelijks Bestuur
DPIA	Data Protection Impact Assessment
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FTE	Fulltime-equivalent (formatieplaats)
GBM	Gemeentelijke Belevingsmonitor
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GI	Gecertificeerde Instelling
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GS	Gedeputeerde Staten
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan
GWV	Generieke Woo-voorziening
HLO	Hoofdlijnenakkoord Ouderenzorg
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën
ICM	Intensieve Casemanager
IDO	Informatiepunt Digitale Overheid
IDW	Interventieteam De Waarden
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IOAW	Inkomensvoorziening oudere werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere gewezen zelfstandigen
IVN	Instituut voor Natuureducatie
IVP	Integraal Veiligheidsplan
IZA	Integraal Zorgakkoord
JIC	Jeugd Interventieteam Culemborg
JIM	Jouw Ingebrachte Mentor
JOP	Jongeren Ontmoetingsplek
KCB	Kring Culemborgse Bedrijven
KOT	Kinderopvangtoeslag
KWC	Koningin Wilhelmina College
KnGG	Kind naar Gezonder Gewicht
LCMS	Landelijk Crisismanagement Systeem
LEAN	Lean-methodiek procesverbetering
LIA	Lokale Inclusie Agenda
LISA	Landelijk Informatiesysteem Arbeidsplaatsen

Afkorting	Betekenis
LZN	Lokaal Zorg Netwerk
M365	Microsoft 365
M50	Netwerk van middelgrote gemeenten
MFA	Multi-Factor Authenticatie
MPG	Meerjarenprogramma Grondexploitatie
MPT	Modulair Pakket Thuis
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
NHV	Natuurherstelverordening
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NT1	Nederlands als eerste taal
NT2	Nederlands als tweede taal
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OT	Operationele Technologie
OVA/PPC	Overheidsbijdrage Arbeidskostenontwikkeling / Prijscompensatie
ozb	Onroerendezaakbelasting
PGB	Persoonsgebonden Budget
PO	Primair Onderwijs
PPS	Publiek-Private Samenwerking
PUN	Paspoortuitvoeringsregeling Nederland
RAR	Regionaal Archief Rivierenland
RAS	Regionale Adaptatie Strategie
RAVON	Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland
REA	Regionaal Economisch Ambitiedocument
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum
RVIG	Rijksdienst voor Identiteitsgegevens
RWS	Rijkswaterstaat
SPUK	Specifieke Uitkering
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
STC	Sociaal Team Culemborg
TDFS	Toekomstig Duurzaam Fonds Stichting
TIP	Toeristisch Informatiepunt
TTP	Transitie- en Transformatieplan
UBR	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland
UPV	Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid
Ufdo	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
VE	Voorschoolse Educatie
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VOG	Verklaring Omtrent het Gedrag
VPB	Vennootschapsbelasting
VPT	Volledig Pakket Thuis
VRGZ	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Afkorting	Betekenis
VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
VWS	Volksgezondheid Welzijn en Sport
Web	Wet educatie en beroepsonderwijs
Wec	Wet op de expertisecentra
Woz	Waardering Onroerende Zaken
Wpo	Wet Primair Onderwijs
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wvo	Wet Voortgezet Onderwijs
Wams	Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein
Wcw	Wet collectieve warmte
Wgiw	Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Woo	Wet open overheid
Wpg	Wet publieke gezondheid
ZAB	Zwerfafvalbrigade

